

בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ

גילוי לפי הנדבך השלישי של באזל ומידע נוסף על סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2019

מסמך זה מפורסם באתר האינטרנט של הבנק בכתובת :

<https://www.mercantile.co.il/MB/private/about-mercantile/financial-reports/regulatory/2019>

תוכן עניינים

5	גילויים נוספים לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים
6	הקדמה
7	יחסים פיקוחיים עיקריים, סקירת ניהול הסיכונים ונכסי סיכון משוקללים
7	(א) יחסים פיקוחיים עיקריים
8	(ב) גישת התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים
9	(ג) מבנה ממשל תאגידי של ניהול סיכונים, תהליכים ופונקציות מפתח
17	(ד) הסיכונים המתפתחים המהותיים
19	(ה) סקירת נכסי סיכון משוקללים
19	(ו) תנועות בנכסים משוקללים בסיכון
20	הרכב ההון
20	(א) הרכב הון פיקוחי
26	(ב) מידע נוסף על הון והלימות הון - תנועות בהון הפיקוחי, הערכת הלימות הון ותכנון ההון
29	יחס המינוף
29	(א) השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף
30	(ב) יחס המינוף
31	סיכון אשראי
31	(א) מידע כללי על סיכון אשראי
31	(ב) המודל העסקי וביטוי במרכיבי פרופיל סיכון האשראי
32	(ג) מדיניות לניהול הסיכון האשראי
32	(ד) המבנה והמערך הארגוני של ניהול סיכון האשראי ופונקצית הבקרה
33	(ה) איכות האשראי של חשיפות אשראי
34	(ו) שינויים במלאי החובות הפגומים
34	(ז) איכות חשיפות האשראי בתיק הבנקאי
43	(ח) שיטות להפחתת סיכון אשראי
45	(ט) הפחתת סיכון אשראי – גילוי כמותי
46	(י) סיכון אשראי לפי הגישה הסטנדרטית
47	(יא) חשיפה לסיכון אשראי והשפעת הפחתת סיכון אשראי
48	(יב) חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקולות סיכון
49	(יג) מידע נוסף - סיכון אשראי לאנשים פרטיים

סיכון אשראי של צד נגדי	51
(א) גילוי איכותי	51
(ב) ניתוח חשיפה לסיכון אשראי צד נגדי לפי גישה פיקוחית	54
(ג) הקצאת הון בגין התאמת שערך לסיכון אשראי	55
(ד) חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון	55
(ה) הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי צד נגדי	56
(ו) חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים	57
סיכון שוק	58
(א) גילוי איכותי	58
(ב) סיכון שוק בגישה הסטנדרטית	60
(ג) מידע נוסף על סיכון שוק שלא נכלל בדרישות הגילוי של נדבך 3	60
סיכון ריבית בתיק הבנקאי ובתיק למסחר	69
(א) גילוי איכותי	69
(ב) גילוי כמותי	71
(ג) מודל לחישוב החשיפה לשינויים בשיעור הריבית	72
(ד) מידע נוסף על סיכון ריבית שלא נכלל בדרישות הגילוי של נדבך 3 שנתי	74
מניות בתיק הבנקאי	75
(א) גילוי איכותי	75
(ב) גילוי כמותי	77
סיכון נזילות	78
(א) יחס כיסוי נזילות	78
(ב) מספר התצפיות ששימשו בחישוב יחס כיסוי הנזילות הממוצע	79
(ג) ניתוח תוצאות יחס כיסוי הנזילות	79
(ד) גילויים נוספים בגין יחס כיסוי הנזילות	81
(ה) גילוי המבוסס על מקור שאינו נדבך 3 של באזל: תוצאות יחס כיסוי הנזילות וניהול סיכון	82
(ו) מידע נוסף על סיכון נזילות וסיכון מימון שלא נכלל בדרישות הגילוי של נדבך 3	83
סיכונים נוספים	85
(א) סיכון תפעולי	85
(ב) סיכון ציות ואיסור הלבנת הון ומימון טרור	89
(ג) סיכון טכנולוגיות המידע	92

94.....	סיכון סייבר	(ד)
96.....	סיכון משפטי	(ה)
98.....	סיכון מוניטין	(ו)
99.....	סיכון אסטרטגיה	(ז)
100	תגמול	
100.....	גילוי איכותי	(א)
106.....	היבטים כמותיים	(ז)
109	תוספת א' - קשרים בין הדוחות הכספיים וחשיפות פיקוחיות	
109.....	הבדלים בין בסיס האיחוד החשבונאי לבין בסיס האיחוד הפיקוחי	(א)
111.....	הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי	(ב)
113...	המקורות העיקריים להבדלים בין סכומי החשיפה הפיקוחית לבין היתרות המאזניות בדוחות הכספיים	(ג)
114	נספחים	
114.....	מילון מונחים	(א)

הערות:

1. גילוי זה מותאם להוראת הדיווח לציבור 651 של בנק ישראל.
2. גילויים המפורטים בדוח זה מבוססים על דרישות הגילוי של הנדבך השלישי של הוראות באזל בתוספת גילויים המבוססים על מקורות אחרים כגון ה-[FSF](https://www.financialstabilityboard.org/) (Financial Stability Forum) או ה-[FSB](https://www.financialstabilityboard.org/) (Financial Stability Board). גילויים המבוססים על מקורות אחרים מרוכזים ברשימה מטה.
3. דוח זה הינו נספח לדוחות הכספיים. ככלל, ניתן למצוא סקירה תמציתית על סיכונים ואופן ניהולם בדוח הדירקטוריון וההנהלה שבדוחות הכספיים.
4. ניתן למצוא מידע פיקוחי נוסף בדבר "תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחיים שהונפקו" באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: <https://www.mercantile.co.il/MB/private/about-mercantile/financial-reports/regulatory/2019>

גילויים נוספים לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים

עמוד	
9	מידע נוסף על ממשל תאגידי של ניהול סיכונים, תהליכים ופונקציות מפתח
16	מידע נוסף על תרבות ניהול סיכונים וציות
17	מידע נוסף על הסיכונים המתפתחים המהותיים
19	מידע נוסף על תנועות בנכסי סיכון משוקללים
26	מידע נוסף על תנועות בהון הפיקוחי
28	מידע נוסף על הערכת הלימות ההון ותכנון ההון
49	מידע נוסף על סיכון אשראי
60	מידע נוסף על סיכון שוק
74	מידע נוסף על סיכון ריבית
75	מידע נוסף על מניות בתיק הבנקאי
83	מידע נוסף על נזילות וסיכון מימון
89	מידע נוסף על סיכונים נוספים
108	מידע נוסף על תגמול

הקדמה

בנק מרכנתיל פועל במגוון מגזרי הפעילות הבנקאית, לרבות בנקאות מסחרית ובנקאות קמעונאית, ומעניק מגוון של מוצרים בנקאיים. פעילות זו מלווה בחשיפה לסיכונים, בין היתר: סיכוני אשראי, סיכוני שוק, סיכונים תפעוליים (לרבות סיכוני טכנולוגיית המידע, מיקור חוץ וסיכוני סייבר), סיכון נזילות וסיכוני ציות, אשר מפוקחים ומנוהלים על ידי בעלי תפקידים וגורמי בקרה (קווי הגנה) שונים, החל מהדירקטוריון וההנהלה ועד ליחידות המטה והסניפים.

תפיסת ניהול הסיכונים של הבנק תומכת בשיפור יכולתו לזהות ולנהל סיכונים קיימים ופוטנציאליים, במטרה להשיג את יעדיו העסקיים, תוך קיום מנגנוני פיקוח ובקרה נאותים, באופן שיבטיח את הנאותות ההונית של הבנק ואת יציבותו לאורך זמן. מסגרת ניהול הסיכונים יוצרת מידתיות ואיזון בין הגורמים העסקיים והתפעוליים לבין הגורמים העוסקים בפיקוח, בקרה, ניהול סיכונים וביקורת.

הבנק אומד את סיכוניו באופן מתמשך בשני תהליכים מרכזיים: הראשון - מדי רבעון נכתב מסמך סיכונים ע"י החטיבה לניהול סיכונים אשר נדון בהנהלה ובדירקטוריון, והשני הוא הכנת מסמך הערכת נאותות הלימות ההון המוגש אחת לשנה ומסכם את תהליך ה- ICAAP של הבנק.

בתאריך 01.12.19 מוזג מוניציפל בנק עם ולתוך בנק מרכנתיל. הבנק מנטר, מעריך ומנהל באופן שוטף את השפעות המיזוג על פרופיל הסיכונים, ומקיים בין היתר תהליכי בקרה לקליטה מיטבית של פעילות מוניציפל. לפרטים נוספים ראה הרחבה ב**דוח הכספי**.

המשך התפשטות נגיף הקורונה בעולם והצעדים הננקטים על ידי המדינות, ובכללן ישראל, מגבירים את הסיכון לפגיעה משמעותית בכלכלה הגלובלית והמקומית. ההשלכות הכלכליות תלויות בקצב ההתפשטות, בטווח הזמן שייקח עד לעצירתה ובעוצמת הצעדים שיינקטו בישראל ובעולם. הבנק בוחן היבטים ותרחישים של רציפות העבודה והשירות. הבנק בוחן סיכונים מסוגים שונים, כגון סיכוני אשראי, סיכונים תפעוליים וסיכונים פיננסיים, ופועל לצמצומם. במסגרת ניהול סיכוני האשראי, הבנק עוקב אחר ההתפתחויות בנושא זה ובוחן את ההשלכות האפשריות על סקטורים ולקוחות, אשר עשויים להיות מושפעים מהמצב. קיים חשש לפגיעה ברווחיות הבנק, אולם בשלב זה לא ניתן להעריך את היקפה.

גילוי זה מהווה מידע משלים לדוחות הכספיים של הבנק בנושאי ניהול סיכונים והון. המידע להלן מפורסם בהתאם להוראת הפיקוח על הבנקים בו נדרש הבנק לפרסם דוח על הסיכונים באתר האינטרנט, הכולל מידע כמותי מפורט ומידע איכותי על הסיכונים ואופן ניהולם לפי דרישות הרגולציה (ובמיוחד הוראות הפיקוח על הבנקים), הגילוי של ועדת באזל, הוועדה ליציבות פיננסית (Financial Stability Board) ומקורות נוספים. דוח זה נועד לאפשר לקוראי הדוחות של הבנק להעריך מידע משמעותי שכלול בהם לגבי ניהול הסיכונים, ההון והחשיפות העיקריות.

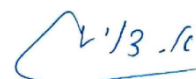
מידע רלוונטי נוסף ניתן למצוא בפרק "סקירת סיכונים" בדוח הדירקטוריון וההנהלה. בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 12.3.2020 במסגרת אישור הדוחות הכספיים ליום 31.12.2019, הוחלט לאשר ולפרסם את הדיווח בנושא "הגילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים".

גלעד אליגון
מנהל הסיכונים הראשי

יהושע בורשטיין
המנהל הכללי

אסתר דויטש
יו"ר הדירקטוריון

יחסים פיקוחיים עיקריים, סקירת ניהול הסיכונים ונכסי סיכון משוקללים

א) יחסים פיקוחיים עיקריים

ה	ד	ג	ב	א	על בסיס מאוחד ליום:
31/12/2018	31/03/2019	30/06/2019	30/09/2019	31/12/2019	
הון זמין (במיליוני ₪)					
2,729	2,822	2,918	3,000	3,059	1 הון עצמי רובד 1
2,720	2,814	2,910	2,993	3,053	1A הון עצמי רובד 1, לפני השפעות הוראות מעבר ותכנית התייעלות
2,729	2,822	2,918	3,000	3,059	2 הון רובד 1
2,720	2,814	2,910	2,993	3,053	2A הון רובד 1, לפני השפעות הוראות מעבר ותכנית התייעלות
3,358	3,397	3,498	3,567	3,798	3 הון כולל
3,349	3,389	3,490	3,560	3,792	3A הון כולל, לפני השפעות הוראות מעבר ותכנית התייעלות
נכסי סיכון משוקללים (במיליוני ₪)					
23,954	24,791	25,254	25,538	27,834	4 סך הכל נכסי סיכון משוקללים (RWA)
יחסי הלימות הון (באחוזים), לפי הוראות המפקח על הבנקים					
11.39%	11.38%	11.55%	11.75%	10.99%	5 יחס הון עצמי רובד 1
11.35%	11.35%	11.52%	11.72%	10.97%	5A יחס הון עצמי רובד 1, לפני השפעות הוראות מעבר ותכנית התייעלות
11.39%	11.38%	11.55%	11.75%	10.99%	6 יחס הון רובד 1
11.35%	11.35%	11.52%	11.72%	10.97%	6A יחס הון רובד 1, לפני השפעות הוראות מעבר ותכנית התייעלות
14.02%	13.70%	13.85%	13.97%	13.65%	7 יחס הון כולל
13.98%	13.67%	13.82%	13.94%	13.62%	7A יחס הון כולל, לפני השפעות הוראות מעבר
9.20%	9.20%	9.20%	9.21%	9.20%	11A יחס הון עצמי רובד 1 הנדרש ע"י המפקח על הבנקים*
2.19%	2.18%	2.35%	2.54%	1.79%	12A יחס הון עצמי רובד 1 זמין, מעבר לנדרש ע"י המפקח על הבנקים*
יחס המינוף, לפי הוראות המפקח על הבנקים					
38,492	38,471	39,930	39,717	46,923	13 סך החשיפות (במיליוני ₪)
7.1%	7.3%	7.3%	7.6%	6.5%	14 יחס המינוף (באחוזים)
7.1%	7.3%	7.3%	7.5%	6.5%	14A יחס המינוף, לפני השפעות הוראות מעבר (באחוזים)
יחס כיסוי נזילות, לפי הוראות המפקח על הבנקים					
8,175	6,935	7,823	7,312	9,242	15 סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה
6,454	4,423	5,147	5,215	7,250	16 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
126.7%	156.8%	152.0%	140.2%	127.5%	17 יחס כיסוי נזילות (באחוזים)

* לרבות דרישות הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיר למועד הדיווח.

במהלך הרבעון החולף המשיך הבנק לשמור על יציבות גבוהה המשתקפת ביחסים הפיקוחיים העיקריים מעל ומעבר לדרישות המזעריות. ברבעון החולף ניכרת השפעה המיזוג עם בנק מוניציפאל על מספר מדדים עיקריים שבאה לידי ביטוי בירידה ביחס הלימות הון רובד ראשון, בירידה ביחס המינוף ובעלייה בסך נכסי הסיכון ובסך החשיפות. בנטרול השפעות המיזוג הבנק המשיך להגדיל את רזרבות ההון תוך צמיחה מאוזנת בהון פיקוחי וביתרת נכסי הסיכון ומלבד זאת לא זוהו שינויים משמעותיים שוטפים לתקופת הדיווח ביחסים העיקריים הנובעים משינויים מהוראות פיקוח, מבנה הבנק או המודל העסקי.

(ב) גישת התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים**1. אסטרטגיה, מודל עסקי ופרופיל הסיכונים**

הבנק עוסק בפעילות פיננסית מסחרית ונותן שירותים למספר מגוון פעילות, לרבות: בנקאות מסחרית ובנקאות קמעונאית. הבנק נותן מענה לצורכי לקוחות במגוון מוצרים פיננסיים בנקאיים לרבות: הלוואות ופקדונות בנקאיים, הלוואות לדיר, מימון פיננסי לחברות קבלניות בשיטת "ליווי בניה", כרטיסי אשראי, מכשירים נגזרים ועוד. הבנק דורג לאחרונה ביום 24.12.2019 ע"י חברת "מעלות - S&P" בדירוג "ilAAA/Stable", בין השאר לאור ההערכה כי בנק דיסקונט מחויב לתמוך בבנק במידת הצורך. בשנת 2015 אישר הדירקטוריון תוכנית אסטרטגית לפעילות הבנק בשנים 2016-2020. התוכנית כוללת שני כיווני פעולה עיקריים:

- הרחבת הפעילות הקמעונאית של הבנק (משקי בית ועסקים קטנים), במסגרתה הבנק מתמקד בפלחי אוכלוסייה ספציפיים, שנצברה בגינם התמחות רבת שנים למתן שירותים בנקאיים התואמים את צורכיהם היחודיים.
- התייעלות תפעולית באמצעות ניהול קפדני של ההוצאות התפעוליות ושיפור מבנה ההכנסות.

במחצית השניה של 2016 אושרה תוכנית אסטרטגית שהוכנה ע"י הנהלת הבנק בסיוע יועצים חיצוניים להעמקת הפעילות במגזר הקמעונאי להתמקדות בפלחי אוכלוסייה ספציפיים.

2. עקרונות ניהול סיכונים:

לפרטים בדבר [פרופיל הסיכון](#) ולפרטים בדבר טבלת גורמי סיכון, ושינויים שחלו בה להערכת הבנק בעקבות מיזוג מוניציפל בנק [ראה בפרק ג' לדוח הדירקטוריון וההנהלה – "סקירת הסיכונים"](#).

תחום ניהול הסיכונים מהווה רכיב חיוני בפעילות הבנק. תפיסת ניהול הסיכונים ותרבות ניהול הסיכונים והציות מוטמעות בפעילות השוטפת, בתהליכים מהותיים ובתהליכי קבלת החלטות עסקיות, כחלק אינטגרלי מהעשייה. חשיפות הבנק לסיכונים השונים נבחנות באופן שוטף ב-3 קווי הגנה, וניהול הסיכונים מבוצע בראייה כלל תאגידית וצופה פני עתיד.

הדירקטוריון וההנהלה מקנים חשיבות רבה להיבטי ניהול סיכונים ולהטמעת תרבות ניהול סיכונים וציות נאותה, תוך הקצאת המשאבים הנדרשים לשם כך וקביעת מיקודים בתחומים אלה כחלק מהיעדים העסקיים. במסגרת הטמעת תרבות ניהול הסיכונים נמשך המיקוד בהטמעת תרבות ציות, הכוללת שמירה על הוגנות והיגיונות וכן הגנה על הפרטיות בפעילויות, בתהליכים ובמערכות.

ממשל ניהול הסיכונים בבנק מבוסס על שלושה קווי הגנה. לבנק יש פונקציות מפתח בניהול סיכונים המנהלות תהליכים מרכזיים בניהול סיכונים. להלן קווי יסוד בתפיסת ניהול הסיכונים:

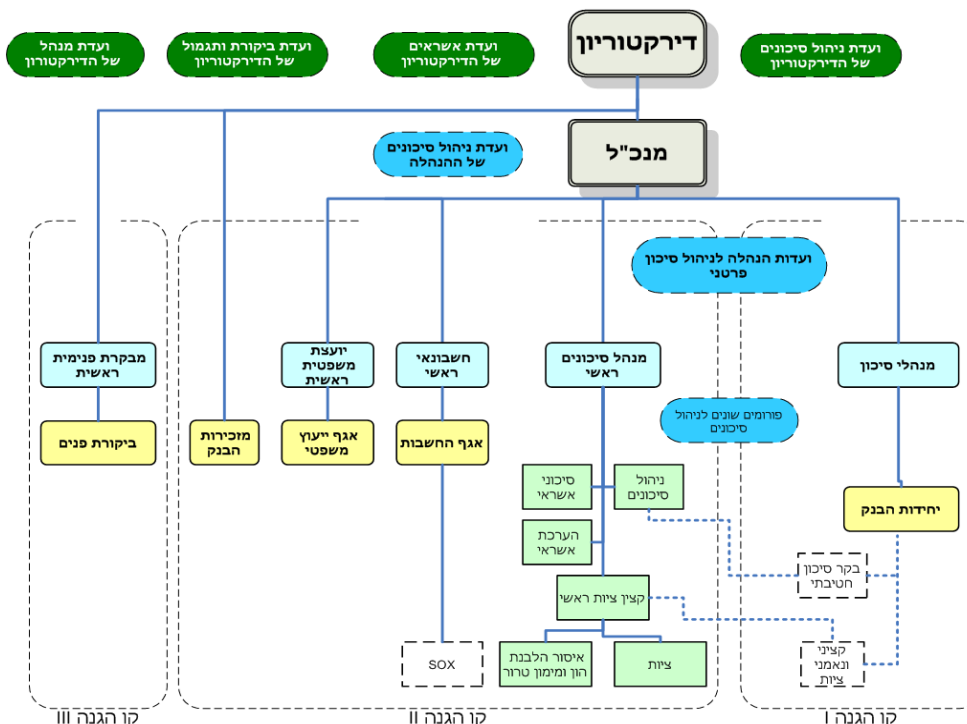
- ניהול הסיכונים מבוצע בראייה משולבת, חוצת ארגון, תוך שימוש במתודולוגיות ומינוחים עקביים ותוך התייחסות למכלול סוגי הסיכונים להם חשוף הבנק.
- ממשל תאגידי התומך בקיום שרשרת פיקוח אפקטיבית על פעילותו של הבנק, בכפוף להוראות הדין.
- האחריות לניהול הסיכונים הינה היררכית, כאשר כל דרג ניהולי נושא באחריות לסיכונים במרחב הפעילות שלו, באופן שמובטחת מצרפיות (אגרגציה) של ניהול הסיכונים בכל דרגי הניהול, עד לחבר ההנהלה האחראי לקו העסקים, לרבות קיום תהליכים נאותים של זיהוי, מדידה, הערכה, בקרה, ניטור ודיווח על סיכונים.
- על הסיכונים המהותיים אליהם חשוף הבנק, ממונה נושא משרה בכיר, במעמד של חבר הנהלה, אשר נושא באחריות העל (Accountability) לניהול הסיכון בקו ההגנה הראשון. חלק מסוגי הסיכונים מאופיינים בכך שהם פרושים לרוחב הבנק (סיכון תפעולי, סיכון ציות, סיכון משפטי, סיכון דיווח כספי), ועליהם ממונה חבר הנהלה או מנהל בכיר מקו ההגנה השני.
- תפיסת ניהול הסיכונים תומכת באפשרויות ושיפור תהליכי קבלת החלטות והצפת ערך בראייה ארוכת טווח.
- התרבות הארגונית מעודדת שקיפות ותקשורת פנים-ארגונית אפקטיבית, תוך זרימת מידע נאותה, לרבות ביחס לאירועי הפרה/כשל, לכל הגורמים המעורבים בטיפול בסיכונים.

- הסיכונים מנוהלים תוך שמירה על הפרדת תפקידים ובקורות בין קווי ההגנה המעורבים בניהול הסיכון.
- תפיסת ניהול הסיכונים דינאמית ומתפתחת לאורך זמן, בהתאם לשינויים בצורכי הבנק, הוראות האסדרה, פרקטיקה מקובלת בארץ ובעולם ותנאי הסביבה החיצונית והפנימית.
- ניהול הסיכונים מבוצע על בסיס מתמשך, בראיה צופה פני עתיד, הכולל תהליכי זיהוי, מדידה, הערכה, ניטור, בקרה ודיווח שוטפים של החשיפות לסיכונים וניהולן והשלכותיהן על פרופיל הסיכון, לצד זיהוי סיכונים מתהווים וחדשים.
- תהליכי ניהול הסיכונים כוללים פעילות פרואקטיבית לניהול הסיכונים ולכינונה של תרבות ארגונית אפקטיבית והטמעת תרבות בקרה, בדגש על הטמעת ערכי הוגנות והגינות בפעילויות ובתהליכים.
- תהליכי ניהול סיכונים משולבים כחלק מהעשייה העסקית השוטפת, והם משולבים בתהליכים ופרויקטים מהותיים בבנק, לרבות יישום תהליכי מוצר חדש, כשנדרש.
- מדיניות ותהליכי התגמול מקדמים עמידה ביעדי הבנק ובהטמעת תרבות ניהול סיכונים וציות אפקטיבית, ואינם מעודדים נטילת סיכונים חריגים או מעבר לתיאבון הסיכון שהוגדר.

ג) מבנה ממשל תאגידי של ניהול סיכונים, תהליכים ופונקציות מפתח

1. מבנה ארגוני ופונקציות מפתח בניהול בניהול סיכונים
- הבנק פועל על פי מסגרת ניהול סיכונים שנקבעה בקבוצת דיסקונט, בהתאמה לאופי הפעילות של הבנק, לסביבה בה הוא פועל ובהתאם להנחיות בנק ישראל. ממשל ניהול הסיכונים בבנק מבוסס על שלושה קווי הגנה.
- **קו הגנה ראשון** כולל את קווי העסקים ובהם יחידות עסקיות ותפעוליות, אשר נוטלות סיכונים ונושאות באחריות מלאה לניהול הסיכונים הגלומים בפעילותן באמצעות תהליכי ליבה בניהול סיכונים (נטילת סיכון, זיהוי, מדידה והערכה, בקרה והפחתה, ניטור ודיווח).
 - **קו הגנה שני** כולל, בין השאר, את פונקציות ניהול הסיכונים. תפקידה לסייע להנהלה לקדם ראייה משולבת, כלל תאגידית של סיכונים, לתכנן ולפתח את מסגרת העבודה לניהול סיכונים, לקבוע מתודולוגיות, לאתגר את ניהול הסיכונים של קו הגנה ראשון ולהציג את מכלול הסיכונים בפני ההנהלה והדירקטוריון. קו הגנה השני כולל את חטיבת ניהול סיכונים, חשבות הבנק, אגף ליעוץ משפטי ומזכירות הבנק, הכפופים ישירות למנהל הכללי ופועלים במסגרת ניהול סיכונים קבוצתית. פונקציות ניהול הסיכונים אחראיות לפיתוח מתודולוגיות, כלים, מדדים ושיטות עבודה לניהול הסיכון. הפונקציה משלימה ומאתגרת את ניהול הסיכונים של קווי העסקים והיחידות התפעוליות ומעורבת בין היתר בהחלטות עסקיות מהותיות, בקביעת מסגרת ניהול סיכונים כלל תאגידית, בריכוז ותיאום תהליך הערכת נאותות הלימות ההון - ICAAP, בתהליך מוצר חדש, הפקת דיווח רבעוני לדירקטוריון ולציבור, בשיפור והטמעת תרבות ניהול סיכונים וציות, בקביעת וניטור מגבלות התיאבון לסיכון, בבחינת פרופיל הסיכון, בריכוז מסמכי מדיניות ניהול סיכון, בהובלת אסטרטגיה ומדיניות האשראי, תיקוף בלתי תלוי של מודלים, בתהליכי אישור חשיפות אשראי מהותיות ובתהליכי סיווג והפרשה להפסדי אשראי. מעמד פונקציות ניהול הסיכונים בבנק מעוגן במסמכי המדיניות, בתהליכים ובנוהלי הבנק.
 - הפונקציה כוללת בתוכה גם את פונקציות הציות, הפועלת בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 308, ואחראית, בין היתר, על נושאי איסור הלבנת הון ומימון טרור, סיכונים חוצי גבולות, ועל אכיפה פנימית בדיני ניירות ערך. החשבונאי הראשי, היועצת המשפטית הראשית ומנהל הסיכונים הראשי הינם חברי הנהלה ומעורבים בקבלת החלטות מהותיות. הם שותפים, בין היתר, בתהליכים מהותיים לרוחב הבנק לרבות פרויקטים מהותיים, בחינת מוצרים ותהליכים חדשים וכן בהיבטים מסוימים של בחינת מדיניות התגמול.
 - **קו הגנה שלישי** כולל את הביקורת הפנימית אשר בוחנת את אפקטיביות הבקורות ותהליכי ניהול הסיכונים.

- בבנק מונו מנהלי סיכון במעמד חבר הנהלה, ובקרי סיכון מקו הגנה שני. פיקוח ובקרה על ניהול הסיכונים מתבצעים באמצעות תהליכי ניהול סיכונים וגורמים כמפורט להלן. באחריות מנהלי הסיכונים לרכז ולנהל את הסיכון ברמת כלל הבנק.

- במסגרת ועדות הנהלה/דירקטוריון ופורומים נוספים מתקיימים דיונים בנושא ניהול הסיכונים השונים בבנק. הוועדות והפורומים השונים מתכנסים בתדירות שוטפת ומאפשרים גיבוש, הכנה ומיקוד של נושאים המובאים לאישור והתייחסות ההנהלה והדירקטוריון. להלן תיאור פונקציות מפתח בניהול הסיכונים:

- **הדירקטוריון:** נושא באחריות לעסקי הבנק ולאיתנותו הפיננסית ופועל בהלימה להוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל. פעילותו מעוגנת בנוהלי עבודה, אשר תומכים גם בפעילות ועדותיו השונות. הדירקטוריון מתווה מסגרת ומדיניות ניהול סיכונים ומפקח אחר השינויים בפרופיל הסיכון, מתווה את הצהרת התיאבון לסיכון והמגבלות השונות שנקבעו מכוחה. הדירקטוריון אחראי על התווית אסטרטגיה ומדיניות המאפשרים מימוש היעדים העסקיים בראייה ארוכת טווח אשר שומרים על יציבות הבנק. הדירקטוריון מפקח על פעולות ההנהלה ומוודא שהן עקביות עם התיאבון לסיכון, האסטרטגיה והמדיניות.

- **ועדת ניהול סיכונים דירקטוריון:** מהווה ועדה ייעודית בנושאי ניהול סיכונים. הוועדה דנה, מאשרת וממליצה לדירקטוריון על מדיניות החשיפה לסיכונים השונים של הבנק ומפקחת על יישום המדיניות שנקבעה על ידה או על ידי הדירקטוריון כמפורט בהוראות ניהול בנקאי תקין. הוועדה מקבלת דיווחים שוטפים ותקופתיים בעניינים שונים, לרבות מסמך סיכונים רבעוני, מסמכי מדיניות, מסמך ה- ICAAP ועוד.

- **ועדת אשראים דירקטוריון:** מהווה ועדה ייעודית בנושאי אשראי. הוועדה משמשת כזרוע של הדירקטוריון בפיקוח על סיכון אשראי של הבנק. בין השאר, הוועדה ממליצה לדירקטוריון על מסגרת ניהול סיכון אשראי, אסטרטגיה ומדיניות האשראי, לרבות מגבלות תיאבון לסיכון וסיבולת לסיכון כמפורט בהוראות ניהול בנקאי תקין 310 ו- 311. הוועדה מקבלת דיווחים וסקירות שוטפות בנוגע לתיק האשראי. לוועדה קיימות סמכויות לאישור אשראים ספציפיים.

- **ועדת ביקורת ותגמול דירקטוריון:** מהווה ועדה ייעודית בנושאי ביקורת, דוחות כספיים ותגמול. בוועדה מתקיים דיון ומעקב אחר הטיפול בליקויים העולים מדוחות ביקורת פנימיים וחיצוניים. כמו כן מתקיימים דיונים בדוחות הכספיים הרבעוניים והשנתיים, הכוללים היבטים של ניהול סיכונים, לרבות הדיווח לציבור (הוראה 651) והפרשות להפסדי אשראי. הוועדה ממליצה לדירקטוריון על מדיניות ותוכנית התגמול (כהגדרתה בהוראת ניהול בנקאי תקן 301A), ומגישה את הערכתה לגבי אפקטיביות מדיניות ומנגנוני התגמול והעמידה בדרישות הפיקוחיות. הוועדה אחראית לוודא שמדיניות התגמול עקבית עם התרבות הארגונית של הבנק, עם התיאבון לסיכון, המטרות והאסטרטגיה ארוכות הטווח ועם סביבת הבקרה.
- **ועדת מנהל דירקטוריון:** מהווה ועדה ייעודית בנושאי תפעול, משאבי אנוש ומנהל.
- **הנהלת הבנק:** נושאת באחריות המלאה לניהול הסיכונים. ההנהלה מגבשת, מטמיעה ומיישמת מסגרת ניהול סיכונים, בהתבסס על התיאבון לסיכון שמתווה הדירקטוריון, באחריותה לוודא הקצאת משאבים נאותה לניהול הסיכונים לרוחב הבנק, וכי הפעילות עולה בקנה אחד עם תיאבון לסיכון ומדיניות הבנק. בנוסף, הנהלת הבנק נושאת באחריות לקיום נאות של תהליכי ניהול סיכונים כמפורט בהמשך, לרבות יישום תהליך "מוצר חדש", קיום אפקטיבי של מסגרת בקרה פנימית ויישום עיקרון הפרדת תפקידים, תהליכי סקירות סיכון תקופתיות, אישור מסמכי מדיניות לניהול סיכון, אסטרטגיה ותוכניות עבודה, תהליך הערכת נאותות הלימות ההון - ICAAP, שילוב נאות ומעורבות פונקצית ניהול הסיכונים בתהליכי קבלת החלטות מהותיות, ניטור שוטף של אינדיקטורים, יישום מבחני קיצון הוליסטיים, ופיתוח ותיקוף מודלים. בחלק מהתהליכים ההנהלה מפעילה ועדות מקצועיות אשר עוסקות וממליצות בהיבטי ניהול סיכונים.
- **ועדת ניהול סיכונים הנהלה:** ועדה בראשות המנכ"ל. הוועדה מקבלת דיווחים שוטפים באשר להתפתחות הסיכונים השונים בבנק, דנה בהמלצות לשינויים והתאמות בתהליכי ניהול הסיכונים בעקבות שינויים בסביבת הסיכון ומפקחת אחר יישום מסגרת ניהול סיכונים. הוועדה דנה ומאשרת נושאים ומסמכים בניהול סיכונים לפני שהם מוגשים לוועדות הדירקטוריון.
- **מנהל סיכונים ראשי:** מר גלעד אליגון, סמנכ"ל, חבר הנהלה, מנהל חטיבת ניהול סיכונים, אחראי למסגרת ניהול הסיכונים המקיפה לרוחב הבנק ומדווח להנהלה ולדירקטוריון באופן שוטף על התפתחות פרופיל הסיכון בבנק ובמקרה וחלה חריגה מהמגבלות שנקבעו. מנהל הסיכונים הראשי הינו בלתי תלוי, בעל מעמד וסמכות, עצמאות ואחריות כנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקן 310 ומדווח ישירות ובאופן סדיר למנהל הכללי ולדירקטוריון הבנק.
- בנוסף, בבנק פועלות ועדות ייעודיות ופורומים ייחודיים לתחומי הסיכונים השונים, להלן פירוט תמציתי על העיקרות שבהן:
 - **פורום פיננסי מורחב:** בראשות המנכ"ל. תפקידי הוועדה כוללים, בין היתר, ניהול החשיפה לסיכונים פיננסיים במסגרת מגבלות הדירקטוריון וקבלת דיווחים על דיוני הפורום הפיננסי המצומצם, קביעת מדיניות לניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, קביעת הרכב הנכסים וההתחייבויות של הבנק, המלצה לקביעת "תיאבון לסיכון" ובקרת עמידה במגבלות.
 - **ועדת מחשוב עליונה:** בראשות המנכ"ל. מתכנסת לשם ניהול ה-IT, קידום איכות ורמת המחשוב בבנק מרכזי, תוך שימוש בפתרונות מחשוב למען יעול תהליכי עבודה וחיסכון בעלויות תפעול שוטפות, מעקב אחר פרויקטים מחשוביים בבנק והתקדמות פיתוח של דרישות השינויים והשיפורים. תפקיד הוועדה לבחון ולהחליט על צורכי המחשוב בבנק בתחומי התוכנה והחומרה, תוך התאמת הפתרונות הקיימים בדיסקונט לצורכי הבנק. הוועדה מהווה כלי לחיזוק ניהול סיכונים טכנולוגיית המידע.

- **ועדת חובות בעייתיים:** בראשות המנכ"ל. מתכנסת אחת לרבעון לשם דיון בסיווגים, הפרשות ומחיקות חשבונאיות של חובות בעייתיים ספציפיים.
- **ועדת הפרשה קבוצתית:** בראשות מנהל הסיכונים הראשי. מתכנסת אחת לרבעון לשם קביעת מקדם ההפרשה הקבוצתי בגין חובות תקינים ובעייתיים (השגחה מיוחדת ונחות) להפסדי אשראי.
- **ועדת תיקוף מודלים:** בראשות מנהל הסיכונים הראשי ובמעמד של פורום הנהלה. הוועדה דנה, בין היתר, בנושאים הבאים: דיון ואישור תיקופי מודלים וקביעה לגבי טיפול בממצאים והמלצות שעלו בתיקוף, החלטה באם לאשר שימוש במודל או לתת אישור חריג להפעלת מודלים חדשים או מעודכנים טרם סיום תיקוף.
- **ועדה לניהול סיכון תפעולי:** בראשות מנהל הסיכונים הראשי. דנה וממליצה לוועדת ניהול סיכונים של ההנהלה בנושאים הקשורים לסיכונים תפעוליים. הוועדה משמשת כזרוע של הנהלת הבנק בנושא ניהול סיכונים תפעוליים ורשאית לקבל החלטות ביצועיות ומתודולוגיות.
- **פורום בקרי סיכון תפעולי:** בראשות מנהל מחלקת ניהול סיכונים. בהשתתפות בקרי הסיכון החטיבתיים. הפורום דן במגוון נושאים הקשורים לניהול הסיכון התפעולי בבנק.
- **ועדה לניהול סיכון האשראי:** בראשות מנהל החטיבה לבנקאות מסחרית. הוועדה משמשת כזרוע של הנהלת הבנק בנושא ניהול סיכונים האשראי בבנק. הוועדה דנה, בין היתר, בנושאים הבאים: אסטרטגיה, מדיניות ונושאי אשראי, ריכוזיות וסביבה תוך מתן מענה לסוגיות שוטפות שעולות מהשטח, מתן מענה להוראות רגולציה חדשות ובסוגיות העולות בהנהלת הבנק והדירקטוריון.
- **פורום תכנון הון:** בראשות מנהל החטיבה הפיננסית. כולל נציגים מהחטיבה הפיננסית, חטיבת ניהול הסיכונים, אגף החשבות, חטיבה מסחרית, חטיבה קמעונאית ואגף האסטרטגיה. הפורום דן בסוגיות הקשורות בתכנון של יעדי ויחסי ההון לרכיבי סיכון, ניצול נכסי סיכון, חלוקת דיווידנד, קרן ההון בגין תיק ניירות הערך הזמין למכירה ועוד.
- **ועדה לניהול סיכונים שוק ונזילות:** בראשות מנהל החטיבה הפיננסית. הוועדה דנה, בין היתר, בנושאים הבאים: מתודולוגיות בניהול סיכונים שוק ונזילות, מודלים להערכת סיכונים שוק ונזילות, גיבוש דרכים ליישום מדיניות שנקבעה, דיון בדרישות הרגולציה ועמידת הבנק בדרישות אלה, בחינה של התממשות אירועים הקשורים לסיכונים שוק ונזילות, מעקב אחר עמידה במגבלות ועוד.
- **פורום פיננסי מצומצם:** בראשות מנהל החטיבה הפיננסית. תפקידי הוועדה כוללים, בין היתר: ניהול החשיפות לסיכונים שוק ונזילות (במסגרת מגבלות הדירקטוריון), החלטה על השקעות, אישור לפעילות במכשירים פיננסיים חדשים (אקטיבה ופאסיבה), הכנת המלצות לפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים חדשים וקביעת סיווג ניירות הערך בבנק.
- **ועדה לניהול סיכונים משפטיים:** בראשות היועצת המשפטית הראשית. כוללת את הגורמים הרלוונטיים לניהול הסיכון. דנה וממליצה לוועדת ניהול סיכונים של ההנהלה בנושאים הקשורים לסיכון המשפטי, לפרופיל הסיכון המשפטי ולמדיניות ניהול הסיכון המשפטי.
- **ועדת ניהול סיכון ציות:** בראשות קצינת הציות הראשית. כוללת את הגורמים הרלוונטיים לניהול סיכון הציות. הוועדה פועלת להגברת שיתוף הפעולה בין יחידות הבנק השונות, עדכוני רגולציה חדשה ויישומה, עדכוני תלונות לקוחות מהותיות ו/או אירועי כשל מהותיים ולצורך יישום יעיל ומועיל של תוכנית העבודה של פונקציית הציות.

- **פורום בקרי המשכיות עסקית:** בראשות מנהל אגף תפעול ומידע. על הפורום מוטלת האחריות להכנת תשתית ארגונית של הבנק כדי שהבנק יתפקד בעת התממשות אירוע של המשכיות עסקית ביעילות מרבית, בהתאם למדיניות ההנהלה ולפי הוראות הרגולציה, כחלק מהיותו של הבנק מוגדר כ"מפעל חיוני".
- **ועדות אשראי** בדרגים שונים דנות בעיקר באישור עסקאות ספציפיות וחידוש מסגרות אשראי, ומדי פעם דנות בסכירות ובנושאים שונים.

2. תהליכים מרכזיים בניהול סיכונים

א. ניהול סיכונים קבוצתי

דירקטוריון והנהלת הבנק נושאים באחריות לתהליכי ניהול סיכונים אפקטיביים בבנק. הנהלת הבנק, בפיקוח הדירקטוריון, מוודאת כי המערכות והתהליכים לניהול סיכונים, שנקבעו ברמת הקבוצה, הולמים את אופי פעילות הבנק. לפיכך, מסמכי היסוד לניהול סיכונים גובשו על ידי הבנק בהתאמה למסמכים של החברה האם, והבנק מתבסס במסגרת ניהול הסיכונים על תשתיות שפותחו בחברה האם ועל תהליכים ומתודולוגיות לניהול סיכונים בחברה האם. דיווחים באשר לחריגה מהמגבלות שנקבעו לסיכונים השונים, והתפתחויות שחלו בפרופיל הסיכון של הבנק מדווחים על ידי הבנק לחברה האם, באופן שוטף.

בהתאם להחלטת דירקטוריון החברה האם, אחריות מנהל הסיכונים הראשי (של החברה האם) למסגרת ניהול הסיכונים לרוחב הקבוצה מיושמת הלכה למעשה במתכונת של "הנחיה מקצועית מחייבת". הנחיה זו מסדירה את הטיפול בנושאים שונים וביניהם: הקשר עם רשויות הפיקוח והרגולציה, מסמכי מדיניות לניהול סיכונים, תוכניות עבודה שנתיות, פורומים וועדות קבוצתיות ודיווחים.

ב. הערכת נאותות הלימות ההון - ICAAP

פרופיל הסיכון של הבנק נבחן ומוערך על ידי פונקציית ניהול הסיכונים באמצעות תהליך ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) המבוצע אחת לשנה. בתום התהליך נערך על ידי מנהל הסיכונים הראשי מסמך ICAAP, הכולל הערכה לגבי נאותות ההון הנדרש ביחס לחשיפה המשוקללת של הבנק לסיכונים שונים, בהתחשב בסביבה העסקית, הרגולטורית והארגונית בה פועל הבנק, השינויים שחלו בפרופיל הסיכון, ובראייה צופה פני עתיד. הערכת פרופיל הסיכון נדונה בהנהלת הבנק ובדירקטוריון. תהליך ה- ICAAP מבוצע תוך אימוץ מתודולוגיות החברה האם. חטיבת ניהול סיכונים מרכזת את הטיפול בתהליך ומצויה בקשר שוטף עם גורמים מקבילים בחברה האם, על מנת להגיע ליישום מתודולוגי אחיד ככל הניתן, שינויים והתאמות מבוצעים בתיאום. תהליך ה- ICAAP כפוף לסקירה בלתי תלויה של הביקורת הפנימית, לאתגור מטעם החברה האם ולהערכת הרגולטור באמצעות תהליך ה-SREP (Supervisory Review and Evaluation Process). תהליך זה מהווה נדבך חשוב במנגנון דיווח המידע על סיכונים לדירקטוריון ולהנהלה.

ג. תיאבון לסיכון

תיאבון לסיכון הוא אחד הכלים המרכזיים לפיקוח על הסיכונים אותם נוטל הבנק. הדירקטוריון, בעת התווית המסגרת לניהול סיכונים, מתווה את הצהרת התיאבון לסיכון המהווה בסיס למדיניות ניהול הסיכונים, לקביעת מגבלות וספי

[התרעה](#).

בעת התווית הצהרת תיאבון לסיכון מובאים בחשבון אסטרטגיה עסקית, שינויים סביבתיים, סיכונים מהותיים (קיימים ומתהווים), השפעות תרחישי קיצון, אילוצי הון ותכנונו, מקורות מימון ומחויבויותיו של הבנק (כגון דרישות ומגבלות רגולטוריות).

הדירקטוריון מאשר את הצהרת התיאבון לסיכון אחת לשנה בהתבסס על מידע ומדדים מעודכנים. אם נדרש שינוי בהצהרת תיאבון לסיכון, השינוי מתבצע בהליך מסודר ומתועד. מגבלות מרכזיות מהתיאבון לסיכון, מנוטרות ומדווחות באופן שוטף. תהליך זה מהווה נדבך חשוב במנגנון דיווח המידע על סיכונים לדירקטוריון ולהנהלה.

ד. מסגרת הבקרה הפנימית

מסגרת הבקרה הפנימית הינה תהליך מתמשך בכל רמות הבנק שמטרתו למנוע, לצמצם או לאפשר גילוי מוקדם של כשלים או אירועים שגרמו או עלולים לגרום לנזק כספי, נזק תדמיתי או להפרה של רגולציה ונהלים. מסגרת זו מורכבת מחמישה רכיבים הקשורים זה לזה: פיקוח ההנהלה ותרבות הבקרה, זיהוי והערכת סיכונים, פעילויות בקרה והפרדת תפקידים, מידע ותקשורת ופעילויות ניטור ותיקון ליקויים.

רכיבים אלה שזורים ומיושמים בתהליכי העבודה בבנק, מקבלים ביטוי גם במסגרת ניהול סיכונים שנקבעה בקבוצה ובאים לידי ביטוי בבנק בתהליכים הבאים: קיומו של מבנה ממשל תאגידי הבא לידי ביטוי במבנה ארגוני ותהליכי עבודה היוצרים הפרדה בין פעילויות מהותיות שטמון בהן ניגוד עניינים, אישור מסמכי מדיניות ומסמכי אב בבנק, מנגנון דיווחים להנהלה, לדירקטוריון ולחברה האם, אישור ואשרור עיתי של מסמכי מדיניות לניהול סיכונים וביצוע סקירות עתיות של הסיכונים השונים, סקירת מסמך סיכונים רבעוני ואינדיקאטורים, קיום הערכת נאותות הלימות ההון-ICAAP, הפרדת תפקידים בין תכנון ההון לחישוב יחס הלימות ההון, דיווחים שוטפים ותקופתיים להנהלה ולדירקטוריון של גורמי בקרה וביקורת על ממצאי ותוצאות פעילויות הבקרה והביקורת שבוצעו, מנגנון מעקבים אחר החלטות של הנהלה ודירקטוריון, טיפול שוטף בממצאים שעולים בדוחות בקרה, ביקורות פנימיות וחיצוניות, מערך נהלים מקיף (כולל התייחסות לתהליכי בקרה) המכסה את הפעילויות המתבצעות בבנק, תהליכים ממוחשבים עם בקורות ממוכנות מובנות, הערכת אפקטיביות הבקורות והנהלים לגבי הגילוי בדוחות הכספיים (SOX), מדיניות תגמול הכוללת מנגנון הבא לרסן נטילת סיכונים מעבר לתיאבון לסיכון של הבנק.

בנוסף, מעת לעת מבוצעים תהליכים המקנים הערכה של איכות ואפקטיביות מסגרת הבקרה הפנימית, כך למשל הביקורת הפנימית מעריכה את מסגרת הבקרה הפנימית, בין היתר, באמצעות:

- ביצוע ביקורות פנימיות בהתאם לתוכנית עבודה.
- ביצוע תהליך הערכה שנתית.
- ביצוע סקירה בלתי תלויה על תהליך ה-ICAAP.

ה. מסגרת ניהול סיכון ומסמכי מדיניות

דירקטוריון והנהלת הבנק סוקרים ומאשרים תקופתית מסגרת ניהול סיכון המעוגנת במסמכי מדיניות לניהול סיכון עבור הסיכונים המהותיים בבנק. מסמכים אלה ומסמכי תשתית נוספים, בשילוב עם האסטרטגיה, תוכניות העבודה, מגבלות התיאבון לסיכון והאינדיקאטורים מהווים את הבסיס להסדרת תחומי האחריות והסמכות של פונקציות הקשורות לניהול הסיכון ותורמים ליכולת הבנק לנהל סיכונים בצורה אפקטיבית לצורך יישום הוראות בנק ישראל. מסגרת ניהול סיכון מאושרת בוועדות המוסמכות על פי לוח זמנים שנקבע בדירקטוריון ושמותאם ללוח הזמנים שנקבע בחברת האם. מסגרת ניהול סיכון מפרטת את העקרונות, כללי העבודה לניהול סיכונים, תהליכי ניהול סיכונים, מגבלות ותיאבון לסיכון ותשתית לניהול הסיכון. קיימים צעדים משלימים נוספים לרבות: עדכון נהלים ובקורות ליישום המדיניות. תהליך זה מהווה נדבך חשוב במנגנון דיווח המידע על סיכונים לדירקטוריון ולהנהלה.

1. מסמך סיכונים רבעוני

מסמך סיכונים רבעוני מציג את פרופיל הסיכון בבנק על מנת לאפשר לדירקטוריון לזהות סיכונים מהותיים אליהם חשוף הבנק, וכן לעקוב אחר פעולות ההנהלה ולוודא שהן עולות בקנה אחד עם תיאבון לסיכון ועם מסגרת ניהול סיכון שאושרה על ידו. האחריות לריכוז התהליך והצגתו לדירקטוריון היא של מנהל הסיכונים הראשי. מסמך סיכונים רבעוני כולל בין היתר: תיאור התפתחות בסביבת ופרופיל הסיכון ובגורמי הסיכון של הבנק לעומת התיאבון לסיכון ומגבלות החשיפה שנקבעו, התייחסות לכלל הסיכונים המהותיים וניתוח של הגורמים בעלי השפעה המהותית על פרופיל סיכון הנוכחי והעתיד של הבנק, פירוט חולשות וליקויים מרכזיים שזוהו בקשר לניהול הסיכונים לרבות אופן הטיפול בהם. טרם דיון במסמך במליאת הדירקטוריון, מתקיימים דיונים מקדימים בוועדת ניהול סיכונים הנהלה ובוועדת ניהול סיכונים דירקטוריון. תהליך זה מהווה נדבך חשוב במנגנון דיווח המידע על סיכונים לדירקטוריון ולהנהלה.

2. ביקורת פנימית והחברה האם

בבנק פועלת מבקרת פנימית ראשית עצמאית ובלתי תלויה אשר כפופה לדירקטוריון כנדרש בהוראות בנק ישראל. הביקורת הפנימית פועלת בהתאם לתוכנית עבודה רב שנתית המאושרת בוועדת ביקורת דירקטוריון ובמליאת הדירקטוריון. הפעילות מבוצעת תוך שיתוף פעולה מקצועי עם הביקורת הפנימית של החברה האם. המבקרים של הבנק משתתפים בין היתר בכנסים, בימי הדרכה ומפגשים של מערך הביקורת הפנימית של החברה האם לבחינת סוגיות מקצועיות ותיאום ציפיות בנושאים קבוצתיים, כדוגמת תהליך הסקירה הבלתי תלויה.

3. אסטרטגיה ותוכניות עבודה

הבנק פועל בהתאם לאסטרטגיה עסקית שנקבעה בקבוצה, תוך תיאום ודיווח שוטף. דירקטוריון הבנק מתחשב ביעדי האסטרטגיה, במטרות העל, באילוצי התיאבון לסיכון, בתקציב גידול נכסי סיכון של הקבוצה, במדיניות ניהול סיכון כוללת של הקבוצה ובעקרונות ממשל תאגידי של החברה האם, תוך התאמה לאופי הפעילות, סביבת הסיכון ולמבנה ואופי הבנק. השפעת שינויים שחלו וצפויים לחול בסביבת הסיכון נלקחים בחשבון על ידי הדירקטוריון והנהלה בעת הכנת תוכניות העבודה, כמו גם בעת אישור תוכנית אסטרטגית רב שנתית. חטיבת ניהול סיכונים משתלבת באופן מובנה בתהליכים אלה ומעריכה את השפעת תוכניות אלה על פרופיל הסיכון ואת הלימתן לתיאבון לסיכון.

4. שילוב ניהול סיכונים בתוכניות העבודה

התייחסות רלוונטית להיבטי ניהול סיכונים משולבת בתוכניות עבודה של יחידות הבנק. בין היתר נדרשת התייחסות היחידות לשינויים בסביבת הסיכון, רגולציה, זיהוי הערכה והפחתה של מוקדי סיכון וחולשות.

5. מעורבות פונקצית ניהול הסיכונים ומנהלי קו הגנה שני בתהליכי קבלת החלטות מהותיות

מנהל הסיכונים הראשי, החשבונאי הראשי והיועצת המשפטית הראשית הינם משתתפים קבועים בישיבות ההנהלה ומעורבים בקבלת החלטות מהותיות. הם שותפים, בין היתר, בתהליכים מהותיים לרוחב הבנק, לרבות פרויקטים מהותיים, בנייה וליווי תוכניות עבודה ותוכניות אסטרטגיות, ובחינת תהליך מוצר חדש. מנהל הסיכונים הראשי מעורב גם בתהליך קביעת סיווגים וההוצאות בגין הפסדי אשראי.

6. מוצר חדש

בטרם הפעלה של מוצרים / פעילויות מהותיים חדשים או עדכון מהותי של פעילות קיימת, מנוהל בבנק תהליך שיטתי, שנועד להבטיח זיהוי והערכה נכונים של סיכונים הגלומים במוצר החדש, תוך בחינת השפעתם על פרופיל הסיכון, בין היתר, באמצעות ספי מהותיות, ווידוא נאותות התשתיות והבקורות התומכות בהפעלתם. התהליך האמור מוסדר במסמך מדיניות ייעודי, בנוהל עבודה ובכלים תומכים שמיושמים בבנק ומותאמים למדיניות החברה האם. הטמעת התהליך בבנק תורמת ליכולת לזהות ולהעריך סיכונים חדשים בהתהוותם, ולוודא היערכות וגידור נאותים של הסיכונים, באמצעות תהליכי עבודה תומכים, תשתיות ובקורות. תהליך זה כפוף לבקרה ופיקוח של ההנהלה והדירקטוריון ומנוהל בתיאום עם החברה האם. בחלק מהמקרים הבנק נשען על תהליך מוצר חדש שבוצע בחברה האם.

יב. מבחני קיצון

הבנק משתמש במבחני קיצון צופי פני עתיד ככלי משלים לתהליכי ניהול סיכונים (לרוב בסיכון אשראי, שוק ותפעולי). מבחני קיצון משמשים בתהליך שוטף לזיהוי והערכת מוקדי סיכון ואזורי פגיעות, בין היתר כחלק מהערכת נאותות הלימות ההון (ICAAP) ובעת אתגור תכנון ההון לרבות עמידה במגבלות תיאבון לסיכון שקבע הדירקטוריון. מבחני קיצון מבוצעים על פי הנחיות בנק ישראל ובהתאם למתודולוגיה שנקבעה בקבוצה, בהתאמות הנדרשות לאופי הפעילות של הבנק. הדירקטוריון והנהלה מעורבים בקביעת מטרות מבחני הקיצון, הגדרת התרחישים ובוחנים את סבירות התוצאות. הבנק מתחזק מסמך מדיניות תרחישי קיצון.

יג. פיתוח ותיקוף בלתי תלוי של מודלים

הבנק משתמש במספר מודלים, כגון מודלים סטטיסטיים, אקטוארים וכלכליים. שימוש במודלים ומורכבותם חושפים את הבנק לסיכונים המתבטאים, בין היתר, בסיכון לאומדנים מוטעים. הבנק מפחית את הסיכון שבשימוש במודלים על ידי עקרון הפרדת התפקידים בין מפתח המודל והאחראי על השימוש במודל, לבין מתקף בלתי תלוי של המודל. פיתוח המודלים מבוצע תוך הקפדה על תיעוד, שימוש זהיר במודל המלווה בבקורות מובנות ותוך מודעות למטרת ולמגבלות המודל.

בטרם או בסמוך להפעלת מודל בבנק (הנכנס לתכולת ההגדרה לעניין תהליך זה) ואף במהלך חיי המודל (בהתאם לתדירות שנקבעה בבנק), הבנק מנהל תהליך בלתי תלוי לתיקוף מודלים, באחריות חטיבת ניהול סיכונים. התהליך כולל פעולות שתכליתן לוודא כי המודל פועל באופן תקין, בהתאם למטרות ולשימושים להם יועד. בתהליך התיקוף נבחנים, בין היתר, הקלט, העיבוד, הנתונים, הפרמטרים, הנחות היסוד, המתודולוגיה, הבקורות, מגבלות המודל, תוצאות המודל והשימוש בהם. הבנק פועל בהתאם למדיניות ניהול סיכון במודלים שאושרה בדירקטוריון. הבנק מתחזק קטלוג מודלים ומגבש תוכנית עבודה רב שנתית, הכוללת תהליכי בקרה בתדירות ובתעודף שנקבעים בהתאם לפרופיל סיכון המודל, ולשינויים במודלים או בסביבת הסיכון. תהליכים אלה מתבצעים בהלימה להנחיות בנק ישראל ולמתודולוגיה של החברה האם. בחלק מהמקרים הבנק נשען על תיקוף שנעשה בחברה האם.

יד. תרבות ניהול סיכונים וציות

הבנק שוקד באופן מתמיד על הטמעת תרבות ניהול סיכונים וציות המתווה ערכי יסוד התומכים בתרבות סיכון ראויה והתנהגויות רצויות בבנק, ורואה בציות למסגרת ניהול הסיכון חלק משמעותי מתוכניות הפיתוח המקצועי, ההערכה, הקידום והתגמול של העובדים. הבנק פועל לשיפור הטמעת תרבות ניהול סיכונים וציות במטרה לבסס תרבות סיכון נאותה התומכת בניהול סיכונים אפקטיבי, מקדמת נטילת סיכונים נאותה, ומבטיחה זיהוי, מדידה וטיפול כנדרש בסיכונים השונים.

תרבות ניהול סיכונים וציות משפרת התנהלות מול גורמים פנימיים וחיצוניים, מסייעת להמשיך ולחזק את הקשר עם הלקוחות והקהילה ואת השירות לציבור, וכן לשפר את הקשר עם ספקים, גורמי פיקוח וגורמים חיצוניים אחרים. תרבות כזו תומכת גם בתקשורת אפקטיבית בין קווי ההגנה, בשיפור ההבנה והמקצועיות בנושאי ניהול סיכונים וציות ובשיפור ההתנהגות וההתנהלות. הבנק מייחס חשיבות לשיפור הטמעת התרבות אשר, בדומה לתרבות תאגידית, מתפתחת לאורך זמן.

ד) הסיכונים המתפתחים המהותיים

בהתאם להמלצות ה-FSB, סיכון מוביל מוגדר כהתפתחות המתרחשת בסביבה העסקית של הבנק, אשר עלולה להשפיע לרעה על תוצאותיו בשנה הקרובה. סיכון מתפתח הינו סיכון לגבי יש אי ודאות לגבי מועד התגבשותו לכלל התרחשות בעלת השפעה מהותית על הבנק. להלן יובאו פרטים בדבר סיכונים מובילים ומתפתחים המהותיים ביותר.

סיכון המודל העסקי: בשנים האחרונות חלו שינויים בסביבת הפעילות הנובעים, בין היתר, מהאצה בהתפתחויות הטכנולוגיות, שחיקת מקורות הכנסה והגברת התחרות במערכת הבנקאית והחץ בנקאית. הדינמיות וקצב השינויים מובילים לעליה בסיכון המודל העסקי (המהווה חלק מהסיכון האסטרטגי) ומחייבים את הבנק לבחון פתרונות גמישים ומתקדמים, בראיה צופה פני עתיד, אשר יבטיחו את המשך יציבותו ורלוונטיותו של הבנק גם בעתיד. בהתאם, הבנק כהיותו חלק מקבוצת דיסקונט לוקח חלק במאמצי חברת האם בתחום הדיגיטל, חווית הלקוח, חדשנות (Fintech) ופיתוח מודלים לבנקאות חדשה, לצד בחינה מתמדת של שינויים בסביבת הבנקאות, אשר מובילים לייזום פרויקטים חדשים והתאמות בהיערכות. שינויים אלו, בדגש על פרויקטים של חדשנות וטכנולוגיה, מובילים מטבע הדברים גם לעליה בסיכונים צדדים שלישיים, בעיקר בהיבטי שרשרת האספקה, אבטחת איכות ובקורות, חשיפות לסיכונים סייבר, דלף מידע והגנת הפרטיות. הבנק פועל לשיפור מתמשך של הכלים התומכים בניהול הסיכון, לרבות עדכון מסמכי מדיניות, יצירת סטנדרטיזציה, תהליכים והסדרה חוזית וכן ביצוע תהליכי מוצר חדש למוצרים או פעילויות חדשים. כמו כן, עם העצמת המיקוד בבנקאות מבוססת טכנולוגיה ומומחיות, מתפתח גם הצורך בניהול נכון של הטרנספורמציה הנדרשת בכח אדם ובכשירויות, לצד פיתוח היכולת להמשיך לקלוט ולשמר אנשי טכנולוגיה, סייבר, מודלים ואנליזה. היבטים אלה מנוהלים במסגרת פרויקט אסטרטגי ייעודי, בהובלת חברת האם.

סיכונים סייבר ואבטחת מידע. סיכון הסייבר ממשיך להוות אחד האיומים המשמעותיים והמתפתחים בעולם בכלל ובמערכת הבנקאית בפרט. גוברת רמת התחכום, מורכבות ההתקפה ומגוון השיטות ומעורבות של גורמי פשע מאורגן ושלוחי ממשלות. האיום מחריף כי בשל התחרות העסקית והשאפה להתייצב בחזית הטכנולוגית, התעצם היקף הפריסה של שירותים המבוססים על מחשוב שנחשפים לעולם הקיברנטי (שיתופי פעולה עם צדדי ג', בנקאות פתוחה, שירותי מחשוב בענן, שימוש בקוד פתוח ועוד). מתוך הבנת המשמעות של התממשות האיומים על פעילות הבנק, זמינות השירותים והמוניטין, מקצים הקבוצה הבנקאית, הנהלת הבנק והדירקטוריון משאבים ניכרים לצורך ההתמודדות, כולל מעורבות ישירה. המדיניות, המתודולוגיות והכלים התומכים בניהול הסיכון, מתעדכנים ומתפתחים באופן שוטף, תוך מתן דגש לשיפור מתמשך של כלי הניטור וההגנה בפני איומים פנימיים וחיצוניים והיערכות למתן מענה מידי לאירועים. זאת במקביל לדיאלוג שוטף עם הרגולטור ועם מערך הסייבר הלאומי.

סיכונים מודלים. הדגש ההולך וגובר על בנקאות דיגיטלית, לצד הגברת ציפיות הלקוחות להשאת ערך, לתובנות ולמוצרים מותאמים, זמינים ומיידיים, מובילה לכך שארגונים בכלל והמערכת הבנקאית בפרט הופכים יותר ויותר מבוססי דאטה ומודלים, לרבות הטמעת מודלים מתקדמים מבוססי בינה מלאכותית ולמידת מכונה. היבטים אלו מייצרים אתגרים מתפתחים הן בתחום פיתוח המודלים והן בתחומי התיקוף וניהול סיכונים המודלים. הבנק פועל, לפי תוכנית עבודה רב שנתית, לפיתוח מודלים מתקדמים, כמו גם לשיפור מתמשך של הכלים והמתודולוגיות התומכים בניהול סיכונים המודלים.

הגנת הפרטיות. היבטי הגנת הפרטיות הולכים וצוברים תאוצה וחשיבות בישראל ובעולם, על רקע הגברת השימוש בדיגיטל ובדאטה והנושא זוהה על ידי הבנק והקבוצה כסיכון מתפתח. הבנק משקיע מאמצים רבים ביישום האסדרה ובהטמעת היבטי הגנת הפרטיות בתהליכים, במערכות, במודלים ובהדרכות של המשאב האנושי. הבנק פועל לשמירה על האיזון הראוי בין השימוש במידע לצרכי הבנק לבין שמירה על היבטי הגנת הפרטיות של לקוחותיה, עובדיה וספקיה. היבטי הגנת הפרטיות מהווים מרכיב חשוב בבחינה של מוצרים ו/או טכנולוגיות ו/או שירותים ו/או מודלים חדשים, אגב וידוא הגנה נאותה על מידע רגיש והגנות מפני פוטנציאל לדלף מידע.

סיכון התנהגותי. חשיבות ערכי ההוגנות, הגינות ושקיפות מול לקוחות הבנק, לרבות מניעת הפליה אסורה בין לקוחות מהווה אף הוא סיכון מתפתח המנוהל כחלק אינטגרלי מניהול סיכון הציות בבנק. הבנק פועל באופן מתמיד להטמעת ערכים אלה בקשת התהליכים הרלוונטיים ומגביר את מודעות העובדים לחשיבותם.

לפרטים בדבר [פרופיל הסיכון](#) ולפרטים בדבר טבלת גורמי סיכון, ראה [בפרק ג' לדוח הדירקטוריון וההנהלה – "סקירת הסיכונים"](#).

ה) סקירת נכסי סיכון משוקללים

להלן סקירה כללית על סך נכסי הסיכון המשוקללים (RWA) היוצרים את המכנה של דרישות ההון מבוססות סיכון במיליונים.

	א	ב	ג	ד
	נכסי סיכון משוקללים*		דרישות הון מזעריות*	
	31/12/2019	31/12/2018	31/12/2019	31/12/2018
1 סיכון אשראי (גישה סטנדרטית) **	24,221	20,826	3,076	2,646
6 סיכון אשראי של צד נגדי (גישה סטנדרטית)	46	43	6	4
10 התאמה בגין סיכון אשראי (CVA)	13	22	2	3
15 סיכון סילוק (Settlement risk)	-	-	-	-
16 חשיפות איגוח (גישה סטנדרטית)	-	-	-	-
25 סכומים מתחת לספי הניכוי (כפופים למשקל סיכון 250%)	955	787	121	100
סך הכל סיכון אשראי	25,235	21,678	3,205	2,753
20 סיכון שוק (גישה סטנדרטית)	22	61	3	8
24 סיכון תפעולי	2,577	2,215	327	281
27 סך הכל	27,834	23,954	3,535	3,042

* לרבות דרישות הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיר למועד הדיווח.

** סיכון אשראי אינו כולל סיכון אשראי של צד נגדי, התאמה בגין סיכון אשראי, סיכון סילוק, חשיפות איגוח וסכומים מתחת לספי הניכוי.

ביחס ליום 31.12.18 מלבד השפעות המיזוג עם מוניציפל בנק שאוזכרו קודם לכן, לא זוהו הבדלים מהותיים בין הרבעון הנוכחי לרבעון הקודם. להרחבה על הקשר בין המאזן לרכיבי ההון הפיקוחי, להבדלים בין החשיפה החשבונאית לחשיפה הפיקוחית ולהבהרות בין סכומי החשיפה החשבונאית לסכומי החשיפה הפיקוחית [ראה תוספת א' בהמשך לדוח זה](#).

ו) תנועות בנכסים משוקללים בסיכון

להלן ריכוז תנועות ושינויים של נכסים משוקללים בסיכון במיליונים:

לתקופה של שנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018	לתקופה של שנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019	
22,880	23,954	סך נכסי סיכון תחילת תקופה
2,051	2,215	מזה: נכסי סיכון תפעולי
56	61	מזה: נכסי סיכון שוק
20,773	21,678	מזה: נכסי סיכון אשראי + CVA
		שינוי ביתרת נכסי סיכון אשראי
1,208	3,177	ניצולים (אשראי מאזני)
(168)	(5)	אג"ח
-	3	נגזרים
(41)	128	מסגרות
(113)	46	ערבויות
5	209	נכסים אחרים
891	3,558	סה"כ
14	(1)	שינוי ב-CVA
21,678	25,235	יתרת סגירה נכסי סיכון אשראי + CVA
5	(39)	שינוי נכסי סיכון שוק
164	362	שינוי נכסי סיכון תפעולי
23,954	27,834	סה"כ נכסי סיכון

הרכב ההון

(א) הרכב הון פיקוחי

31/12/2018		31/12/2019		
במיליוני ₪				
הפניות למאזן הפיקוחי	סכומים שלא נוכחו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	הרכב הון פיקוחי	סכומים שלא נוכחו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	הרכב הון פיקוחי
הון עצמי רובד 1 : מכשירים ועודפים				
15.1.1 15.1.4	-	203	-	203
1 הון מניות רגילות שהונפק ע"י התאגיד הבנקאי ופרמיה על מניות רגילות הכלולות בהון עצמי רובד 1				
15.1.2	-	2,597	-	2,903
2 עודפים לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרו לאחר תאריך המאזן				
15.1.3 15.1.4	-	(77)	-	(48)
3 רווח כולל אחר מצטבר ועודפים שניתן להם גילוי				
	-	-	-	-
4 מכשירי הון עצמי רובד 1 שהונפקו ע"י התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר				
	-	-	-	-
הזרמות הון קיימות מהמגזר הציבורי שיוכרו עד ליום 1.1.2018				
	-	-	-	-
5 מניות רגילות שהונפקו ע"י חברות בת של התאגיד הבנקאי שאוחדו והמוחזקות ע"י צד ג' (זכויות מיעוט)				
15	-	2,723	-	3,058
6 הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים				
	-	-	-	-
הון עצמי רובד 1 : התאמות פיקוחיות וניכויים				
	-	-	-	-
7 התאמות יציבותיות להערכות שווי				
	-	-	-	-
8 מוניטין בניכוי מיסים נדחים לשלם, אם רלוונטי				
6.1	-	-	-	(2)
9 נכסים לא מוחשיים אחרים למעט זכויות שירות למשכנתאות, בניכוי מיסים נדחים לשלם				
	-	-	-	-
10 מיסים נדחים לקבל שמימושם מתבסס על רווחיות עתידית, למעט מיסים נדחים לקבל הנובעים מהפרשי עיתוי				
	-	-	-	-
11 סכום הרווח הכולל האחר בגין גידורי תזרים מזומנים של פריטים שאינם מוצגים במאזן לפי שוויים ההוגן				
	-	-	-	-
12 פער שלילי בין הפרשות להפסדים צפויים				
	-	-	-	-
13 גידול בהון העצמי הנובע מעסקאות איגוח				
13.1	-	(1)	-	(1)
14 רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההוגן של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי (DVA). בנוסף, בהתייחס להתחייבויות בגין מכשירים נגזרים, יש לגרוע את כל התאמות השווי החשבונאיות הנובעות מסיכון האשראי העצמי של הבנק				
	-	-	-	-
15 עודף יעודה על עתודה, בניכוי מיסים נדחים לשלם שישולקו אם הנכס יהפוך לפגום או ייגרע בהתאם להוראות הדיווח לציבור				

31/12/2018		31/12/2019		
במיליוני ₪				
הפניות למאזן הפיקוחי	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	הרכב הון פיקוחי	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	הרכב הון פיקוחי
הון עצמי רובד 1 : מכשירים ועודפים				
	-	-	-	16 השקעה עצמית במניות רגילות, המוחזקות באופן ישיר או עקיף (כולל התחייבויות לרכוש מניות בכפוף להסכמים חוזיים)
	-	-	-	17 החזקות צולבות הדדיות במניות רגילות של תאגידים פיננסיים
	-	-	-	18 השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי
5.3	-	(2)	-	19 השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי
	-	-	-	20 זכויות שירות למשכנתאות אשר סכומן עולה על 10% מהון עצמי רובד 1
8.1.1	-	(35)	-	21 מיסים נידחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי, אשר סכומם עולה על 10% מהון עצמי רובד 1
	-	-	-	22 סכום זכויות שירות למשכנתאות, מיסים נידחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי וההשקעות בשיעור העולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו ע"י תאגידים פיננסיים, העולה על 15% מהון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי
	-	-	-	23 מזה: בגין השקעות בשיעור העולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו ע"י תאגידים פיננסיים
	-	-	-	24 מזה: בגין זכויות שירות למשכנתאות
	-	-	-	25 מזה: מיסים נידחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי
8.1.1	-	44	-	26 התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים
	-	-	-	א.26 מזה: בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים
	-	-	-	ב.26 מזה: בגין זכויות שירות למשכנתאות
8.1.1	-	44	-	ג.26 מזה: התאמות פיקוחיות נוספות להון עצמי רובד 1. שלא נכללו במסגרת סעיפים א.26 ו-ב.26
	-	-	-	27 ניכויים החלים על הון עצמי רובד 1 מאחר ואין בהון רובד 1 נוסף והון רובד 2 די הון בכדי לכסות על הניכויים
	-	6	-	28 סך כל ההתאמות הפיקוחיות והניכויים בהון עצמי רובד 1
	-	2,729	-	29 הון עצמי רובד 1
הון רובד 1 נוסף : מכשירים				
	-	-	-	30 מכשירי הון מניות רובד 1 שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מכשירים אלה
	-	-	-	31 מזה: מסווג כהון עצמי בהתאם להוראות הדיווח לציבור

31/12/2018		31/12/2019	
במיליוני ₪			
הפניות למאזן הפיקוחי	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	הרכב הון פיקוחי	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3
הון עצמי רובד 1 : מכשירים ועודפים			
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
הון רובד 1 נוסף : ניכויים			
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-
	-	-	-

31/12/2018		31/12/2019	
במיליוני ₪			
הפניות למאזן הפיקוחי	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	הרכב הון פיקוחי	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3
הון עצמי רובד 1 : מכשירים ועודפים			
	-	-	48 מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי למשקיעי צד ג'
	-	-	49 מזה : מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על ידי משקיעי צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רובד 2
4.1 14.2	-	270	50 הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס
	-	629	51 הון רובד 2 לפני ניכויים
הון רובד 2: ניכויים			
	-	-	52 השקעה עצמית במכשירי הון רובד 2, המוחזקת באופן ישיר או עקיף (כולל התחייבות לרכוש מכשירים בכפוף להסכמים חוזיים)
	-	-	53 החזקות צולבות הדדיות במכשירי הון רובד של תאגידים פיננסיים
	-	-	54 השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי
	-	-	55 השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי
	-	-	56 ניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים
	-	-	56.א. מזה : בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים
	-	-	56.ב. מזה : ניכויים נוספים להון רובד 2
	-	-	התאמות פיקוחיות בהון רובד 2 הכפופות לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3
	-	-	מזה : השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי
	-	-	57 סך כל הניכויים להון רובד 2
	-	629	58 הון רובד 2
	-	3,358	59 סך ההון
	-	-	סך הכל נכסי סיכון משוקללים בהתאם לטיפול שנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3
	-	-	מזה : מיסים נדחים הנובעים מהפרשי עיתוי
	-	23,954	60 סך נכסי סיכון משוקללים

31/12/2018		31/12/2019	
במיליוני ₪			
הפניות למאזן הפיקוחי	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	הרכב הון פיקוחי	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3
הון עצמי רובד 1 : מכשירים ועודפים			
יחסי הון וכריות לשימור הון			
61	הון עצמי רובד 1	10.99%	11.39%
62	הון רובד 1	10.99%	11.39%
63	הון כולל	13.65%	14.02%
64	לא רלוונטי	-	-
65	לא רלוונטי	-	-
66	לא רלוונטי	-	-
67	לא רלוונטי	-	-
68	לא רלוונטי	-	-
דרישות מזעריות שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים			
69	יחס הון עצמי רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים	9.20%	9.20%
70	יחס הון רובד 1 שנקבע על ידי המפקח על הבנקים	9.20%	9.20%
71	יחס הון כולל מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים	12.70%	12.70%
סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)			
72	השקעות בהון של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות הבנות שלהם), שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה	-	-
73	השקעות בהון עצמי רובד 1 של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי, והן מתחת לסף ההפחתה	-	-
74	זכויות שירות למשכנתאות (בניכוי מסים נדחים לשלם)	-	-
75	מיסים נדחים לקבל שנוצרו מהפרשי עיתוי שהם מתחת לסף ההפחתה	305	273
תקרה להכללת הפרשות ברובד 2			
76	הפרשה כשירה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה	-	345
77	התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית	315	270
78	הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות לפי גישת הדירוגים הפנימיים, לפני יישום התקרה	-	-
79	התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 לפי גישת הדירוגים הפנימיים	-	-

31/12/2018		31/12/2019	
במיליוני ₪			
הפניות למאזן הפיקוחי	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	הרכב הון פיקוחי	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3
הון עצמי רובד 1 : מכשירים ועודפים			
מכשירי הון שאינם כשירים כהון פיקוחי הכפופים להוראות המעבר			
-	-	-	-
-	-	-	80 סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון עצמי רובד 1 הכפופים להוראות המעבר (בהתאם להוראות המעבר בהוראה 299)
-	-	-	81 סכום שנוכה מהון עצמי רובד 1 בשל התקרה
-	-	-	82 סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון עצמי רובד 1 נוסף הכפופים להוראות המעבר (בהתאם להוראות המעבר בהוראה 299)
-	-	-	83 סכום שנוכה מהון עצמי רובד 1 נוסף בשל התקרה
-	259	-	194 סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 2 הכפופים להוראות המעבר (בהתאם להוראות המעבר בהוראה 299)
-	19	-	85 סכום שנוכה מהון רובד 2 בשל התקרה

להרחבה ראה הפירוט בתוספת א' המבהירה את [הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי](#).

(ב) מידע נוסף על הון והלימות הון - תנועות בהון הפיקוחי, הערכת הלימות ההון ותכנון ההון

1. תנועות בהון הפיקוחי

לתקופה של שנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018	לתקופה של שנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019	
במיליוני ₪		
2,503	2,729	הון עצמי רובד 1 - יתרה לתחילת התקופה
(21)	-	התאמות להון והשפעת הוראות מעבר בגין זכויות עובדים
239	305	רווח נקי בתקופה
-	-	דיבידנד ששולם בתקופה
11	30	שינויים ברווח כולל אחר
(3)	(5)	שינויים בהתאמות הפיקוחיות בגין הון עצמי רובד 1
2,729	3,059	הון עצמי רובד 1 - יתרה לסוף התקופה
683	629	הון רובד 2 - יתרה לתחילת התקופה
-	160	הנפקה / שיערוך כתבי התחייבות נדחים או מכשירי הון אחרים מוכרים
(64)	(95)	פירעון כתבי התחייבות נדחים ו/או השפעת הוראות המעבר
10	45	שינוי בהפרשה הקבוצתית המוכרת בהון
629	739	הון רובד 2 - יתרה לסוף התקופה
3,358	3,798	הון כולל כשיר לסוף התקופה

2. הערכת הלימות ההון

א. הוראות בנק ישראל

על פי הוראת ניהול בנקאי תקין 201, נדרשים להתאגידים הבנקאיים (ובכללם הבנק), לשמר יחס הלימות הון רובד ראשון שלא יפחת מ- 9% ויחס הלימות הון כולל, בשיעור של 12.5% לפחות.

לאור הגידול המואץ שנרשם בשנים האחרונות בהיקף ההלוואות לדיור, שהגדילו להערכת בנק ישראל את הסיכונים הגלומים בתיקי האשראי של התאגידים הבנקאיים בישראל, פרסם בנק ישראל ביום 28.9.2014 תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 329, בו נקבעה לכל אחד מהתאגידים הבנקאיים דרישת הון נוספת (מעבר [למגבלות](#) בשיעור 9% ו 12.5% שנקבעו כאמור), בשיעור המהווה 1% מהיקף תיק ההלוואות לדיור של כל אחד מהתאגידים הבנקאיים. דרישת ההון הנוספת מגדילה את דרישת ההון המינימאלית והכוללת בבנק בשיעור של כ- 0.20%.

ב. גורמים המשפיעים על הערכת הלימות ההון

- המגבלות שנקבעו על ידי בנק ישראל ודירקטוריון הבנק.
- יחס הלימות ההון הנוכחי על פי כללי המדידה שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין 201-211.
- [תיאבון לסיכון](#) של הבנק ממנו נגזרות תוכניות העבודה העסקיות של הבנק, המתווה את ההתפתחות הצפויה בנכסי סיכון של הבנק.
- אומדנים לגבי התפתחות הרווחיות בבנק.
- המגבלות והקריטריונים להכרה בכתבי התחייבות כ"הון רובד שני".
- הערכה לגבי דרישות הון נוספות בגין סיכונים הגלומים בפעילות הבנק, שלא נכללו בנדבך הראשון, לרבות בחינת השלכותיהם של [תרחישי קיצון](#) על הלימות הון של הבנק – ראה גם תהליך ICAAP.
- השלכות הנובעות מיישום כללי החשבונאות המקובלים בארצות הברית בנושא "זכויות עובדים" על ההון העצמי של הבנק.
- בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 299, רווחים או הפסדים אקטואריים שנוקפו להון העצמי של הבנק.

ג. תהליך הערכה עצמית להערכת נאותות הלימות ההון - ICAAP

הבנק מקיים תהליך בחינה של רמת הון נדרש בכדי לתמוך במכלול הסיכונים הגלום בפעילויותיו בעת הנוכחית ובטווח הנראה לעין במצב עסקים רגיל ובהתאם לתרחישי קיצון. תוצאות בחינה זו נכללות ב"מסמך ICAAP" שנידון בדירקטוריון, בתדירות שנתית.

3. תכנון ההון

הדירקטוריון מתווה אסטרטגיה עסקית, מסגרת ניהול סיכון ותיאבון לסיכון תוך התחשבות במשאבי ההון, במקורות המימון ובהתחייבויותיו של הבנק לרבות דרישות ומגבלות רגולציה קיימות וצפויות. המגבלות נקבעות על ידי הדירקטוריון, כך שיהיו גבוהות מיחסי ההון המזעריים הרגולטורים ומתוך ראייה כוללת של הליך הערכת נאותות הלימות ההון ICAAP.

- יחס הלימות ההון ברובד הראשון, לא יפחת משיעור של 9.5%.

- יחס הלימות ההון הכולל לא יפחת משיעור של 13.0%.

במטרה להבטיח עמידה ביחסי הלימות הון שנקבעו, הבנק מחזיק כרית הונית מעבר ליעדי וצורכי ההון השוטפים לרבות כלים לחיזוק ההון וטיפול בעת משבר. יתרה מכך, הבנק פועל לכוון את פעילותו השוטפת כך שהרווחיות השוטפת ממנה תשרת לפחות את הגידול בנכסי הסיכון הנדרשים לו לצורך עמידה ביעדיו ובתקציב נכסי הסיכון של הבנק ושל הקבוצה הבנקאית. יעדי ההון כפי שנקבעו על ידי ההנהלה:

- יחס הלימות ההון ברובד הראשון, לא יפחת משיעור של 10.25%.

- יחס הלימות ההון הכולל לא יפחת משיעור של 13.1%.

הבנק מבצע ניטור שוטף ובקרה על יחסי ההון, וכן מתכנן ומנהל את ההון בראייה צופה פני עתיד, הן במסגרת דיווחים חודשיים להנהלה והן במסגרת פורום תכנון הון יעודי על בסיס רבעוני. במטרה לתמוך ביעדי הצמיחה של הבנק. הואיל וכתבי ההתחייבות שהונפקו על ידי הבנק בעבר מופחתים בהדרגה עד לשנת 2021, הנפיק הבנק ביום 27 בדצמבר 2017 לחברה האם כתב התחייבות הכולל "מנגנונים לספיגת הפסדים" ("COCO") בסך של 100 מ' ₪, וביום 1 בדצמבר 2019 ביצע הנפקת COCO נוספת לחברה האם בסך 160 מ' ₪.

תוצאות יחסי ההון מפעילות שוטפת, תכנון צופה פני עתיד של יחסי ההון ואירועים מהותיים אחרים הקשורים בניהול ההון נסקרים ומוצגים בדירקטוריון הבנק אחת לרבעון.

ניתוח רגישות של יחס הלימות ההון לנכסי סיכון ולהון עצמי רובד 1:

נכסי הסיכון מסתכמים לסוף דצמבר 2019 בסך של כ- 27.8 מיליארד. כל גידול של 1 מיליארד בנכסי סיכון, יקטין את יחס ההון העצמי רובד 1 ב- 0.38% ואת יחס ההון הכולל ב- 0.47%. הון עצמי רובד 1 ליום 31 בדצמבר 2019 מסתכם לסך של כ- 3.0 מיליארד ₪ וההון הכולל מסתכם לסך של כ- 3.7 מיליארד ₪. גידול בהון עצמי רובד 1 בהיקף של 100 מ' ₪ יגדיל את יחס ההון העצמי רובד 1 ואת יחס ההון הכולל בכ- 0.36%.

במסגרת תכנון ההון אשר אושר בדירקטוריון קיימת תוכנית פיננסית לחיזוק הלימות ההון. במסגרתה מוצגים העקרונות והכלים הנמצאים ברשות הבנק, להתמודדות עם מצבים של פגיעה משמעותית ביחסי ההון עקב משבר פיננסי. כמו כן, פועלים הגורמים האחראיים לניהול הכלים להתמודדות עם המשבר, כל אחד בהתאם לתחומי אחריותו במהלך עסקים רגיל. בהלימה לתוכנית זו, הגורמים העסקיים מגבשים תוכניות מענה פרטניות להתמודדות עם משבר פיננסי.

יחס המינוף**(א) השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף**

להלן נתונים למדידת חשיפת יחס המינוף כנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין 218, במיליוני ₪:

	31/12/2018	31/12/2019	
1	36,219	44,434	סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים
2	-	-	התאמות בגין השקעות ביישויות בתחום הבנקאות, הפיננסים, הביטוח, המסחר שאוחדו לצרכים חשבונאיים, אך אינם בתחולת האיחוד לצרכים פיקוחיים
3	-	-	התאמות בגין נכסי נאמנות שהוכרו במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור, אך לא נכללו במדידת החשיפה של יחס המינוף
4	19	26	התאמות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים
5	-	-	התאמות בגין עסקאות מימון ניירות ערך
6	1,926	2,082	התאמות בגין פריטים חוץ מאזניים (לאחר המרה לסכומים שווי ערך אשראי)
7	328	381	התאמות אחרות
8	38,492	46,923	סך הכל חשיפה לצורך יחס המינוף

ביחס ליום 31.12.18 מלבד השפעות המיזוג, לא זוהו הבדלים מהותיים בין סך הנכסים במאזן לבין סך החשיפות המאזניות לצורך יחס המינוף.

(ב) יחס המינוף

במיליוני ₪		31/12/2018	31/12/2019
חשיפות מאזניות			
1	נכסים במאזן (למעט נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך, אך לרבות ביטחונות והפרשה קבוצתית)	36,450	44,736
2	סכומים בגין נכסים שנוכו לצורך קביעת הון רובד ראשון	(2)	(4)
3	סך חשיפות מאזניות (למעט בגין נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך)	36,448	44,732
חשיפות בגין נגזרים			
4	עלות השחלוף הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים (לדוגמא: לאחר הפחתה של בטחון משתנה במזומן כשיר)	61	21
5	סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים	67	88
6	גילום (gross-up) ביטחונות שניתנו בגין נגזרים, שנוכו מהנכסים המאזניים בהתאם להוראות הדיווח לציבור	-	-
7	ניכויים של נכסי חייבים בגין בטחון משתנה במזומן שניתן בעסקאות בנגזרים	(10)	-
8	רגל צד נגדי מרכזי פטורה של חשיפות מסחריות שסולקו על ידי הלקוח	-	-
9	סכום נקוב אפקטיבי מתואם של נגזרי אשראי שנכתבו	-	-
10	קיוזים רעיוניים אפקטיביים מתואמים וניכויי תוספות בגין נגזרי אשראי שנכתבו	-	-
11	סך חשיפות בגין נגזרים	118	109
חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך			
12	נכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך (ללא הכרה בקיוזים), לאחר התאמות בגין עסקאות שמטופלות כמכירה חשבונאית	-	-
13	סכומים שקוּזוּ של מזומן לשלם ושל מזומן לקבל מנכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך	-	-
14	חשיפת סיכון אשראי של צד נגדי מרכזי בגין נכסי מימון ניירות ערך	-	-
15	חשיפות בגין עסקאות כסוכן	-	-
16	סך חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך	-	-
חשיפות חוץ מאזניות אחרות			
17	חשיפה חוץ מאזנית בערך נקוב ברוטו	5,980	6,567
18	התאמות בגין המרה לסכומים שווי ערך אשראי	(4,054)	(4,485)
19	סך חשיפה חוץ מאזנית	1,926	2,082
הון וסך החשיפות			
20	הון רובד ראשון	2,729	3,059
21	סך החשיפות	38,492	46,923
יחס המינוף			
22	יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218	7.1%	6.5%

ביחס ליום 31.12.2018, מלבד השפעות המיזוג שאוזכרו קודם לכן, לא זוהו הבדלים מהותיים במרכיבים המשמשים לחישוב יחס המינוף.

סיכון אשראי

א) מידע כללי על סיכון אשראי

סיכון אשראי הינו סיכון להיווצרות הפסדים כתוצאה מחוסר יכולת של לווה או צד נגדי לעמוד בהתחייבויותיו, בחלקן או במלואן. תפיסת ניהול סיכון אשראי בבנק מכוונת להבטיח איזון נאות בין גורמים עסקיים היוצרים באופן ישיר את החשיפה לסיכון אשראי ומנהלים אותה, לבין גורמים העוסקים בפיקוח, בקרה והערכת סיכונים בלתי תלויה ולבין גורמים העוסקים בביקורת. ניהול סיכון אשראי בבנק כולל את ניהול סיכון ריכוזיות וסיכון סביבה. יובהר כי המידע המוצג בחלק זה כולל פריטים שחלה עליהם מסגרת באזל לסיכון אשראי בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 203. חלק זה אינו מתייחס ל:

- דרישות ההון הקשורות לסיכון אשראי של צד נגדי ודרישות ההון הקשורות להתאמה בגין סיכון אשראי (CVA). אלה מטופלות בחלק ["סיכון אשראי של צד נגדי"](#).
- דרישות ההון הקשורות לסיכון סילוק (Settlement risk).
- סכומים מתחת לספי הניכוי הכפופים למשקל סיכון 250%.

ב) המודל העסקי וביטוי במרכיבי פרופיל סיכון האשראי

לאור הערכת סיכוני האשראי, בצד הניסיון וההתמחות שצבר הבנק במהלך השנים, ניתן דגש בשנים האחרונות להרחבת הפעילות הבנקאית במגזרי הפעילות הקמעונאית, המסחרי והנדל"ן, תוך הפחתת הפעילות במגזר העסקים הגדולים. חיתום אשראי ללקוח עסקי מוגדר באמצעות מסמכי מדיניות, נהלים, סמכויות ותהליכי עבודה. תהליך חיתום אשראי כולל: ממשק בין לקוח לגורם אשראי, כתיבת בקשת אשראי, ניתוח בקשה, דיון ואישור הבקשה בהתאם למדרג סמכויות האשראי, מתן האשראי ולאחר מכן בקרה שוטפת על תיק הלקוח. במסגרת חיתום האשראי מבוצע ניתוח כלכלי ועסקי של הלקוח לצורך איתור והערכת סיכון אשראי בפעילותו ובחשיפת הבנק אליו ואל צדדים קשורים אליו, ככל שקיימים. באישור אשראי עסקי נבחנים היבטים כגון מטרת האשראי, היקף אשראי מבוקש, [מח"מ](#) אשראי, כושר פירעון, חוסן פיננסי, טיב הביטחונות, הענף, דירוג הלקוח וניסיון העבר עימו. אשראי צרכני מאופיין בסכומים קטנים יחסית ובפיזור גבוה. מתודולוגיה ונהלים המתייחסים לבקשות אשראי ללקוחות פרטיים מתמקדים בהכרת הלקוח וצרכיו הן ממקורות פנימיים של הבנק והן ממאגרי מידע חיצוניים וביכולת ההחזר שלו. כמו כן, נעשה שימוש במודל דירוג (Credit Scoring) לצורך קביעת דירוג והמלצת אשראי ללקוחות קיימים. בתחום ההלוואות לדירוג, חיתום האשראי מתבצע תוך בחינת עמידת הלווה בכללי הרגולציה ובחינה מעמיקה של הלווה, בדגש על יכולת ההחזר שלו, בחינת העסקה, מטרותיה והבטוחה המשועבדת בגין האשראי.

ג) מדיניות ניהול הסיכון האשראי

לבנק מדיניות ניהול סיכון אשראי ומדיניות ואסטרטגית אשראי אשר נועדו בין היתר, לצמצם סיכון לפגיעה באיכות תיק האשראי ולגידור הסיכונים הגלומים בו. מדיניות ניהול הסיכון ומדיניות ואסטרטגיית האשראי מעוגנים במסמכי מדיניות ייעודיים, אשר הדירקטוריון מאשר לפחות אחת לשנה ונערכים בהתאמה לדרישות המופיעות בהוראות ניהול בנקאי תקין. במהלך השנה הבנק בוחן שינויים בסביבה העסקית באופן שוטף ופועל לשינוי מדיניות בעת הצורך.

מדיניות ניהול הסיכון האשראי ומדיניות האשראי מגדירות את התיאבון לסיכון, מגבלות החשיפה הפנימיות ואופן ניהול הסיכון. המסגרת כוללת הגדרות של מינוחי סיכון, תיאור מבני של ממשל ניהול סיכון תוך הפרדה ברורה בין שלושת קווי ההגנה, אחריות וסמכות של גורמים המעורבים בניהול הסיכון, מתודולוגיות וכלים לזיהוי למדידה להערכה ולניטור סיכון, תיאור תהליכים התומכים בניהול סיכון אפקטיבי, כלים, בקורות ומנגנוני דיווח. מסגרת ניהול הסיכון מבוססת על מסגרת ניהול סיכון של החברה האם, בהתאמות הנובעות מאופי הפעילות של הבנק. המסגרת לניהול הסיכון תואמת להוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל. מטרת מדיניות ניהול הסיכון הינה להוות מסגרת לניהול סיכון אשראי ולהשגת תשואה הולמת ביחס לפרופיל הסיכון, תוך הלימה למגבלות ולתיאבון לסיכון שמתווה הדירקטוריון.

מסמך אסטרטגית ומדיניות האשראי מתווים את עקרונות האשראי העיקריים בבנק, מהם נגזרים נוהלי האשראי, היעדים, המגבלות והבקורות עליהם מתבצע מעקב רבעוני שוטף. מדיניות האשראי מתייחסת בין היתר לענפי משק, ריכוזיות לוויים, מוקדי סיכון, עקרונות מתן אשראי, כללים לדירוג ולתמחור, היבטים שונים בתחום חיתום האשראי לרבות קביעת מדרג סמכויות, חשיפה לסיכונים סביבתיים וכללים להפחתת סיכון אשראי על ידי ביטחונות או אמצעים אחרים והטיפול בהם.

ד) המבנה והמערך הארגוני של ניהול סיכון האשראי ופונקציות הבקרה

ממשל ניהול סיכון אשראי מבוסס על שלושה קווי הגנה - ראה [מבנה ממשל תאגידי של ניהול סיכונים, תהליכים ופונקציות מפתח](#) לעיל.

מר אמיר קליבנוב, סמנכ"ל, מנהל החטיבה לבנקאות מסחרית, הינו מנהל סיכון האשראי של הבנק. ניהול הסיכון מפורק על ידי ועדת ניהול סיכונים דירקטוריון, ועדת אשראים דירקטוריון וועדת ניהול סיכונים הנהלה, ומנוהל על ידי ועדת ניהול סיכון אשראי ריכוזיות וסביבה בראשות מנהל הסיכון וועדות אשראי פרטניות, בהתאם למדרג סמכויות המפורט במדיניות, בנהלים, בכתבי סמכויות ובתהליכי העבודה.

1. הקשרים בין הפונקציות לניהול סיכון אשראי, בקרת סיכונים, ציות וביקורת פנימית.

קו הגנה ראשון כולל חטיבות עסקיות הנוטלות סיכון אשראי ומקיימות סביבת בקרה פנימית. בהתאם לעיקרון הפרדת תפקידים, הבנק מפעיל מספר יחידות בקרה ייעודיות המקיימות תהליכי בקרה מבוססת סיכון, בין היתר אחר חידושי מסגרות אשראי, מעקב ספציפי אחר לוויים, חריגים, בדיקת מסמכי האשראי. קו הגנה שני, במסגרת פונקציות ניהול הסיכונים, כולל יחידות בקרה בלתי תלויות המקיימות בקרה מבוססת סיכון, בין היתר על מדגמי בקשות אשראי, נאותות דירוג לוויים, נאותות סיווג חובות בעייתיים והפרשות להפסדי אשראי. לצד פעולות אלה חטיבת ניהול סיכונים אחראית לגיבוש מסמך אסטרטגיה ומדיניות האשראי, מסגרת ומדיניות ניהול סיכון, ניטור וניתוח תיק האשראי והעברת דיווחים לדירקטוריון, בין היתר ניתוחי פרופיל הסיכון, חריגות ממדיניות האשראי ומגבלות [תיאבון לסיכון](#). החטיבה משתתפת פעילה בוועדות אשראי בהן נדונות הבקשות המהותיות, לרבות הוצאת חוות דעת בלתי תלויה בזמן אמת הנוגעת לחלק מעסקאות האשראי (לפי עקרון המהותיות). פונקציות הביקורת הפנימית, בקו הגנה שלישי, מבצעת ביקורות על יחידות, תהליכים ומערכות בשני קווי ההגנה, לרבות אפקטיביות זיהוי וניטור הסיכונים, בהתאם לתוכנית עבודה ממוקדת סיכונים.

2. התכולה והתוכן העיקרי של הדיווח על חשיפה לסיכון אשראי ועל פונקצית ניהול סיכון האשראי שמועבר להנהלה הבכירה ולדירקטוריון

לדירקטוריון הבנק תפקיד מהותי בפקוח על הגורמים המאשרים את האשראי ועל הגורמים המנהלים את סיכוני האשראי. בבנק נקבעה מתכונת דיווחים בנושא אשראי אשר תכלול בין היתר את הדיווחים להלן:

- מסמך סיכונים רבעוני ומסמך ICAAP שנתי - דיווח על ביצועי הבנק וחשיפתו לסיכוני האשראי והריכוזיות, כולל: דיווח בדבר עמידה במדיניות האשראי של הבנק, התיאבון לסיכון והמגבלות, בחינת התפלגות הדירוגים, סקירת מוקדי סיכון עיקריים, התפתחות החוב הבעייתי ומדדי איכות נבחרים, כולל השוואה למערכת הבנקאית, פירוט בדבר אירועים חריגים / מהותיים ועוד.
- דיווח רבעוני על חריגה ממדיניות האשראי של הבנק - דוח המפרט נתונים על האשראים שאושרו בחריגה.
- דיווח רבעוני על נאותות סיווגים והפרשות להפסדי אשראי - סקירת התפתחות ההפרשות והסיווגים בבנק.
- דיווח חצי שנתי על אשראי לעסקאות הוניות - פירוט העסקאות העונות על הגדרה של עסקאות הוניות לרבות דיווח כמותי על היקף העסקאות מבסיס ההון של הבנק למול המגבלות שהוגדרו.
- סקירה בלתי תלויה - דוח איכותי וכמותי על בקשות האשראי מטעם הגורם האחראי על הסקירה הבלתי תלויה בבנק.
- בקרת אשראי - סיכום והערכה שנתית של בקר האשראי על תיקי האשראי והמדגמים שנבדקו.
- סקירות רוחב נוספות בנושאים שונים, בהתאם לבקשת ההנהלה הבכירה ו/או הדירקטוריון.

ה) איכות האשראי של חשיפות אשראי

להלן נתונים על איכות חשיפות האשראי (מאזניות וחוף מאזניות) במיליוני ₪:

א	ב	ג	ד
31/12/2019			
יתרות ברוטו	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך		יתרות נטו (א+ב-ג)
	פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר	אחרים	
1 חובות, למעט אגרות חוב	538	32,943	33,009
2 אגרות חוב	9	4,788	4,794
3 חשיפות חוף מאזניות	1	6,578	6,560
4 סה"כ	548	44,309	44,363

א	ב	ג	ד
31/12/2018			
יתרות ברוטו	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך		יתרות נטו (א+ב-ג)
	פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר	אחרים	
1 חובות, למעט אגרות חוב	340	26,146	26,113
2 אגרות חוב	10	6,581	6,588
3 חשיפות חוף מאזניות	5	5,984	5,971
4 סה"כ	355	38,711	38,672

(ו) שינויים במלאי החובות הפגומים

למידע נוסף על התפתחות החובות הפגומים ראה [בדוח הדירקטוריון - גילוי סיכון האשראי](#).
למידע נוסף על יתרות ושיעורים של חובות פגומים לתקופה נוכחית ותקופה קודמת ראה [התייחסות בדוח הכספי](#).

(ז) איכות חשיפות האשראי בתיק הבנקאי

המידע המוצג בחלק זה מתייחס [לסיכון אשראי ברוטו](#).

1. הגדרות של הלוואות בפיגור והלוואות פגומות

הלוואה מוגדרת בפיגור אם קיים פיגור בתשלום של החייב ביחס לתנאי הפירעון החוזיים של ההלוואה.

הוראות בנק ישראל מגדירות "תקופת פיגור בסיסית" במשך 30 יום, כדלקמן:

- בהלוואה הנפרעת בתשלומים חודשיים, כאשר לא שולמו שני תשלומים חודשיים או יותר, או כאשר קיים פיגור של למעלה מ- 30 יום בפירעון תשלום חודשי.
- בהלוואה הנפרעת בתשלומים תקופתיים לא חודשיים, כאשר קיים פיגור של 30 יום או יותר בפירעון תשלום תקופתי.
- בהלוואה לדירור שחלים לגביה הכללים לחישוב הפרשות להפסדי אשראי לפי "עומק הפיגור" כאשר עומק הפיגור מגיע לחודשיים ומעלה.
- הלוואות פגומות מסווגות על ידי הבנק, בהתאם לכללים שקבע הפיקוח על הבנקים ולנהלים פנימיים של הבנק, בין היתר לפי העקרונות:
 - כל החובות הבעייתיים שאורגנו מחדש.
 - חובות שנבדקו על "בסיס פרטני", שתקופת הפיגור בגינם עולה על 90 יום.
 - כל החובות בטיפול משפטי מעל רף שקבע הבנק.
 - כל חוב אחר שנבדק על "בסיס פרטני" ולהערכת הבנק לא ניתן יהיה לגבות מהחייב את כל הסכומים המגיעים ממנו, לפי תנאי הפירעון החוזיים של החוב.

2. איתור וטיפול בחובות בעייתיים

הבנק פועל על פי נהלים המגדירים קריטריונים לזיהוי אשראים בעלי פוטנציאל בעייתי, על מנת לטפל בזמן אמת בהסדרת אשראי ללווים עם קושי ו/או פיגור בהחזר האשראי, וכן להבטיח סיווג אשראים בעייתיים ו/או ביצוע הפרשות, במועד המתאים. התהליך כולל בין היתר: זיהוי, איתור וסימון לוויים בעלי תסמינים שליליים באמצעות מערכת מחשוב ייעודית ובאמצעות רשימות מעקב, זיהוי לקוחות שחלה הרעה במצבם הפיננסי ו/או ביכולתם לקיים את התחייבויותיהם כלפי הבנק וסיווגם, כפועל יוצא מכך, כחובות בעייתיים (חובות תחת הגדרה "[השגחה מיוחדת](#)", "נחות" ו-"[פגום](#)") ועריכת הפרשות המבטאות את ההפסד הצפוי לבנק. בקביעת הפרשות מתבססת הנהלת הבנק על מידע הקיים בידיה לגבי החייב, כגון: חוסן פיננסי ו/או ערבויות בעלים, היקף ואיכות הביטחונות, אומדן ערך נוכחי של תזרים מזומנים עתידי של החייב. כמו כן מתבצעות הפרשות על בסיס קבוצתי לפי ענפי משק.

3. תהליכים מרכזיים נוספים

ניהול סיכונים קבוצתי, הערכת נאותות הלימות ההון-ICAAP, תיאבון לסיכון, מסגרת הבקרה הפנימית, מסגרת ניהול סיכון ומסמכי מדיניות, מסמך סיכונים רבעוני, מעורבות פונקצית ניהול הסיכונים בתהליכי קבלת החלטות מהותיות, ביקורת פנימית והחברה האם, סקירות תקופתיות של הסיכונים, מוצר חדש, מבחני קיצון, פיתוח ותיקוף בלתי תלוי של מודלים ותרבות ניהול סיכונים וציות. להרחבה ראה [מבנה ממשל תאגידי של ניהול סיכונים, תהליכים ופונקציות מפתח](#).

4. תיאור הגישות והשיטות הסטטיסטיות לפיהן נקבעות הפרשות פרטניות וקבוצתיות

הפרשות להפסדי אשראי מחושבות בהתאם להנחיות שנכללו בהוראות בנק ישראל ובמדיניות הבנק בנושא. ההנחיות מתייחסות לשתי קטגוריות עיקריות, כדלקמן:

- א. חובות שההפרשה להפסדי אשראי בגינם מחושבת על בסיס פרטני:

הפרשות להפסדי אשראי בגין חובות אלה, מחושבות באחת מהשיטות הבאות:

 - עבור חובות פגומים ה"מובטחים בביטחון", ההפרשה להפסדי אשראי מהווה את הפער שבין יתרת החוב הרשומה של החוב הפגום, לשווי ההוגן של הביטחונות.
 - עבור חובות פגומים אחרים, ההפרשה להפסדי אשראי מהווה את הפער שבין יתרת החוב הרשומה של החוב הפגום, לבין השווי ההוגן של הביטחונות והערך הנוכחי של שווי התקבולים הצפויים מהחייב. שיעור הריבית שבו מהווים התקבולים, נקבע על פי שיעור הריבית החוזי של החוב טרם הפיכתו לפגום.
- ב. חובות שההפרשה להפסדי אשראי בגינם מוערכת על בסיס קבוצתי:

הבנק פועל לפי הוראות בנק ישראל, לפיהן חישוב הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי נגזר ממכפלת יתרות חוב הרשומות של האשראי לציבור במקדמי הפרשות להפסדי אשראי, הנקבעים לכל ענף משק ולכל סוג אשראי, וכולל עדכונים והנחיות נוספות לרבות:

 - קביעת מקדם ההפרשה על בסיס "רכיב החלטה" ו"רכיב התאמה".
 - שימוש בממוצע נתוני המחיקות ההיסטוריים, עם עומק היסטורי בהתאם להנחיית בנק ישראל כפי שתיתן מעת לעת (ו/או בהתאם להחלטה מחמירה יותר שיקבע הבנק במידה ויידרש), לטובת קביעת "רכיב החלטה".
 - תהליך מובנה המשמש לחישוב "רכיב ההתאמה" הנכלל במקדם ההפרשה להפסדי אשראי, ומשקף את שיעור ההפסד הגלום בתיק האשראי, הן בגין גורמים סביבתיים (לרבות: התפתחויות שליליות בשווקים, התפתחויות פוליטיות וכו'), והן בגין התפתחויות כמותיות ואיכותיות שחלו בתיק האשראי של הבנק (לרבות: התפתחות החובות הבעייתיים, התפתחות המחיקות והגביות, חריגות ממגבלות רגולטוריות וממדיניות הבנק, התפתחות איכותיות שחלו בנוהלי הבנק וכו').
 - הלוואות לדירור שההפרשה להפסדי אשראי בגין מחושבת לפי שיטת עומק הפיגור: ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראים אלה מחושבת לפי השיעורים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 314, הנגזרים מעומק הפיגור של כל אחת מההלוואות. בנוסף, בהתאם להנחיה שפורסמה על ידי בנק ישראל (לכלל הבנקים) ערך הבנק הפרשה נוספת להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי בגין הלוואות לדירור, שלא נערכה בגין הפרשה לפי עומק הפיגור, בגין הפסדים פוטנציאליים הגלומים בתיק ההלוואות לדירור הנובעים מפגיעה אפשרית באיכות תיק אשראי זה. בהתאם להנחיית בנק ישראל שיעור הפרשה זה לא יפחת מ- 0.35%.
 - הפרשות להפסדי אשראי בגין "אנשים פרטיים": ב- 19.1.2015 פרסם בנק ישראל הנחיה, במסגרתה נדרשו התאגידים הבנקאיים לקבוע מרכיבי התאמה המתייחסים להפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי בגין אנשים פרטיים, בשיעור של 0.75% לפחות מיתרת האשראי שניתן לפלח לקוחות זה (שלא סווג כבעייתית). ההנחיה נכנסה לתוקף ויושמה החל מהדוחות הכספיים של הבנק ליום 31.12.2014.
 - מכשירי אשראי חוץ מאזניים (שלא סווגו כפגומים): ההפרשה להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי זה, מחושבת באמצעות הכפלת יתרת החוב הרשומה של סיכון האשראי, במקדם הפרשות להפסדי אשראי, שנקבע על ידי הבנק (לאחר המרה ל"שווה ערך אשראי" - בהתאם למקדמי [CCF](#) שנקבעו בכללי באזל 2, או על פי מודל עסקי אחר).

5. פירוט החשיפות לפי ענפי משק

להלן נתונים למדידת חשיפת האשראי, לפי ענפי משק על בסיס מאוחד, במיליוני ₪:

31/12/2019										
חובות ² וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ³						סיכון אשראי כולל ¹				
הפסדי אשראי ⁴										
יתרת הפרשה להפסדי	מחיקות חשבוניות	הוצאות בגין הפסדי	* מזה :			דרוג ביצוע				
אשראי	נטו	אשראי	פגום	בעייתי ⁶	חובות ²	סך הכל*	בעייתי ⁶	אשראי ⁵	סך הכל	פעילות לווים בישראל
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	ציבור - מסחרי
9	2	2	3	6	382	427	6	413	427	חקלאות
1	-	-	-	-	40	46	-	46	46	כרייה וחציבה
63	22	38	59	87	2,363	2,654	87	2,489	2,655	תעשייה
53	8	9	54	91	2,404	4,216	91	4,042	4,227	בינוי ונדל"ן - בינוי ⁷
10	(1)	-	58	64	2,155	2,217	64	2,158	2,228	בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן
5	-	(2)	-	4	788	851	4	844	851	אספקת חשמל ומים
108	20	35	113	201	4,536	5,105	201	4,805	5,110	מסחר
6	2	2	6	11	292	340	11	306	340	בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל
48	8	14	26	44	1,485	1,675	44	1,580	1,675	תחבורה ואחסנה
7	1	1	1	2	110	145	2	133	145	מידע ותקשורת
20	-	13	3	60	732	758	60	787	853	שירותים פיננסיים
32	13	17	28	43	1,533	1,879	43	1,717	1,880	שירותים עסקיים אחרים
18	1	2	7	45	4,912	5,258	45	5,203	5,271	שירותים ציבוריים וקהילתיים
380	76	131	358	658	21,732	25,571	658	24,523	25,708	סך הכל מסחרי
26	-	5	-	97	5,516	6,046	97	5,871	6,046	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
81	37	50	43	93	4,777	5,952	93	5,361	5,960	אנשים פרטיים - אחר
487	113	186	401	848	32,025	37,569	848	35,755	37,714	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
-	-	-	-	-	714	714	-	734	734	בנקים בישראל
-	-	-	-	-	-	-	-	4,630	4,630	ממשלת ישראל
487	113	186	401	848	32,739	38,283	848	41,119	43,078	סך הכל פעילות בישראל

פעילות לווים בחו"ל									
-	-	-	-	-	-	-	-	-	ציבור - מסחרי
4	4	-	4	4	-	-	-	-	חקלאות
-	-	-	-	-	-	-	-	-	כרייה וחציבה
303	303	-	303	303	-	243	2	-	תעשייה
-	-	-	-	-	-	-	-	-	בינוי ונדל"ן - בינוי
28	28	-	28	26	-	20	-	-	בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן
-	-	-	-	-	-	-	-	-	אספקת חשמל ומים
132	132	-	132	132	-	119	2	-	מסחר
-	-	-	-	-	-	-	-	-	בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל
8	8	-	8	2	1	2	1	-	תחבורה ואחסנה
5	5	-	5	5	5	5	5	-	מידע ותקשורת
-	-	-	-	-	-	-	-	-	שרותים פיננסיים
6	6	-	6	6	-	5	-	-	שרותים עסקיים אחרים
8	8	-	8	8	-	8	-	-	שרותים ציבוריים וקהילתיים
494	481	13	486	405	7	6	2	-	סך הכל מסחרי
7	5	-	7	7	-	-	-	-	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
7	7	-	7	2	-	-	-	-	אנשים פרטיים - אחר
508	493	13	500	414	7	6	2	-	סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל
368	368	-	338	328	-	-	-	-	בנקים בחו"ל
118	118	-	-	-	-	-	-	-	ממשלות בחו"ל
994	979	13	838	742	7	6	2	-	סך הכל פעילות בחו"ל
44,072	42,098	861	39,121	33,481	855	407	188	113	סך הכל
491									

1. סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל : חובות², אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר נכסים בגין מכשירים נגזרים, וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
2. אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
3. סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
4. כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים.
5. סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
6. סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
7. כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.

31/12/2018										
חובות ² וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ³							סיכון אשראי כולל ¹			
הפסדי אשראי ⁴										
יתרת הפרשה להפסדי	מחיקות חשבונאיות	הוצאות בגין הפסדי	* מזה:							
אשראי	נטו	אשראי	פגום	בעייתי ⁶	חובות ²	סך הכל*	בעייתי ⁶	אשראי ⁵	סך הכל	פעילות לווים בישראל
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	ציבור - מסחרי
9	1	1	2	6	339	381	6	370	381	חקלאות
1	-	-	-	-	68	81	-	80	81	כרייה וחציבה
47	10	11	19	61	2,394	2,668	61	2,572	2,670	תעשייה
52	8	11	43	84	2,330	3,932	84	3,798	3,938	בינוי ונדל"ן - בינוי ⁷
9	-	2	55	59	2,033	2,079	59	2,019	2,084	בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן
2	-	1	1	1	156	180	1	195	196	אספקת חשמל ומים
88	15	9	45	97	4,300	4,846	97	4,689	4,847	מסחר
6	3	5	6	10	291	340	10	321	343	בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל
37	7	7	14	28	1,272	1,420	28	1,373	1,421	תחבורה ואחסנה
7	1	1	2	3	106	144	3	136	144	מידע ותקשורת
7	-	-	3	3	588	611	3	654	659	שירותים פיננסיים
28	12	14	21	38	1,373	1,701	38	1,618	1,707	שירותים עסקיים אחרים
7	-	1	6	11	1,154	1,373	11	1,351	1,373	שירותים ציבוריים וקהילתיים
300	57	63	217	401	16,404	19,756	401	19,176	19,844	סך הכל מסחרי
21	-	2	-	73	4,765	5,149	73	4,968	5,149	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
68	23	29	28	72	4,553	5,663	72	5,432	5,669	אנשים פרטיים - אחר
389	80	94	245	546	25,722	30,568	546	29,576	30,662	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
-	-	-	-	-	107	107	-	160	160	בנקים בישראל
-	-	-	-	-	-	-	-	6,041	6,041	ממשלת ישראל
389	80	94	245	546	25,829	30,675	546	35,777	36,863	סך הכל פעילות בישראל

פעילות לווים בחו"ל									
-	-	-	-	-	-	-	-	-	ציבור - מסחרי
-	-	-	-	-	-	-	-	-	חקלאות
-	-	-	-	-	-	-	-	-	כרייה וחציבה
170	170	-	170	128	-	-	-	-	תעשייה
-	-	-	-	-	-	-	-	-	בינוי ונדל"ן - בינוי ¹
31	31	-	31	27	-	23	-	-	בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן
-	-	-	-	-	-	-	-	-	אספקת חשמל ומים
132	132	-	132	132	-	123	-	2	מסחר
-	-	-	-	-	-	-	-	-	בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל
9	-	10	3	2	3	2	5	2	תחבורה ואחסנה
6	-	5	5	5	5	5	2	-	מידע ותקשורת
1	1	-	1	1	-	-	-	-	שרותים פיננסיים
7	7	-	7	7	-	-	-	-	שרותים עסקיים אחרים
9	9	-	9	9	-	-	-	-	שרותים ציבוריים וקהילתיים
365	350	15	354	298	8	7	2	2	סך הכל מסחרי
25	24	-	25	25	-	-	-	-	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
7	7	-	7	3	-	-	-	-	אנשים פרטיים - אחר
397	381	15	386	326	8	7	2	2	סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל
375	375	-	348	331	-	-	-	-	בנקים בחו"ל
495	495	-	-	-	-	-	-	-	ממשלות בחו"ל
1,267	1,251	15	734	657	8	7	2	2	סך הכל פעילות בחו"ל
38,130	37,028	561	31,409	26,486	554	252	96	82	סך הכל

1. סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות², אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר נכסים בגין מכשירים נגזרים, וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
2. אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
3. סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
4. כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים.
5. סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
6. סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
7. כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.

6. פירוט החשיפות לפי יתרת תקופת חוזית לפרעון

להלן נתונים למדידת חשיפת האשראי, במיליוני ₪:

ליום 31 בדצמבר 2019

עד שנה	משנה עד חמש שנים	מעל חמש שנים	ללא תקופת פירעון	סה"כ חשיפת אשראי
מליוני ₪				
חשיפת אשראי מאזנית:				
11,751	7,951	3,524	403	23,629
מסחרי				
478	1,784	5,152	10	7,424
אנשים פרטיים - הלוואות לדיוור				
2,391	2,372	212	56	5,031
אנשים פרטיים - אחר				
26	-	-	-	26
נכסים בגין מכשירים נגזרים				
14,646	12,107	8,888	469	36,110
סך הכל ציבור				
932	2,688	2,556	-	6,176
בנקים וממשלות				
15,578	14,795	11,444	469	42,286
סה"כ חשיפת אשראי מאזנית				
205	2,652	2,241	-	5,098
מזה: אגרות חוב				
5,291	1,252	17	-	6,560
סה"כ חשיפת אשראי חוץ מאזנית				

ליום 31 בדצמבר 2018

עד שנה	משנה עד חמש שנים	מעל חמש שנים	ללא תקופת פירעון	סה"כ חשיפת אשראי
מליוני ₪				
חשיפת אשראי מאזנית:				
10,138	5,983	1,543	353	18,017
מסחרי				
443	1,650	4,826	10	6,929
אנשים פרטיים - הלוואות לדיוור				
2,248	2,345	216	54	4,863
אנשים פרטיים - אחר				
15	1	-	-	16
נכסים בגין מכשירים נגזרים				
12,844	9,979	6,585	417	29,825
סך הכל ציבור				
2,427	3,101	1,965	-	7,493
בנקים וממשלות				
15,271	13,080	8,550	417	37,318
סה"כ חשיפת אשראי מאזנית				
2,040	3,063	1,914	-	7,017
מזה: אגרות חוב				
4,655	1,284	32	-	5,971
סה"כ חשיפת אשראי חוץ מאזנית				

לנתונים נוספים לגבי גיול (פיגור) של חשיפות אשראי בפיגור, חשיפות אשראי שאורגנו מחדש, תנועה בהפרשות להפסדי אשראי [ראה הדוח הכספי](#).

7. פירוט החשיפות לפי לפי אזורים גיאוגרפיים

להלן נתונים למדידת חשיפת האשראי, במיליוני ₪:

במיליוני שקלים חדשים, ליום 31/12/2019												
חשיפה מאזנית ^{2,3}		חשיפה מאזנית ²										
		חשיפה מאזנית מעבר לגבול			חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים			סך הכל החשיפה המאזנית			חשיפה חוץ מאזנית ^{2,3}	
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6) = (4) - (5)	(7) = (1) + (2) + (3) + (6)	(8)	(9)	(10)	(11)
המדינה	חשיפה מאזנית מעבר לגבול	לממשלות ⁴	לבנקים	לאחרים	חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות		סיכון אשראי מאזני בעייתי	פגומים	סך חשיפה חוץ מאזנית	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי
(13)	(12)	(11)	(10)	(9)	(8)	(7)	(6)	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
לפרעון מעל שנה	לפרעון עד שנה											
98	287	-	6	-	3	385	-	-	-	61	243	81
114	140	0	244	0	0	254	-	-	-	103	114	37
212	427	-	250	-	3	639	-	-	-	164	357	118
5	8	0	14	0	0	13	0	0	0	12	1	0

1. על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, בטחונות נזילים ונגזרי אשראי.

2. סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני, סיכון אשראי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

3. סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.

4. ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.

בשנת 2019 נרשמה ירידה בשיעור של 31.6% בחשיפת הבנק למדינות זרות, הנובעת בעיקר מקיטון בסך של 376 מיליון ₪ בחשיפה לניירות ערך שהונפקו על ידי ממשלות זרות (בעיקר ממשלת ארה"ב) ומקיטון בשיעור של כ- 7.9% בחשיפה החוץ מאזנית של הבנק למבטחי משנה זרים.

במליוני שקלים חדשים, ליום 31/12/2018													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול ²		חשיפה חוץ מאזנית ^{2,3}		חשיפה מאזנית ²									
				המדינה	חשיפה מאזנית מעבר לגבול			חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים			סך הכל החשיפה המאזנית		
					(1) לממשלות ⁴	(2) לבנקים	(3) לאחרים	(4) חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	(5) ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	(6) = (4) - (5) חשיפה מאזנית נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	(1)+(2)+(3)+(6) (7)	(8) סיכון אשראי מאזני בעייתי	(9) חובות פגומים
(12)	(13)	(10)	(11)	(9)	(8)	(7)	(6) = (4) - (5)	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)	
לפרעון עד שנה	לפרעון מעל שנה												
449	205	7	-	-	4	654	-	-	-	61	155	438	ארה"ב
97	278	263	-	-	-	375	-	-	-	122	197	56	אחרות
546	483	270	-	-	4	1,029	-	-	-	183	352	494	סך כל החשיפות למדינות זרות
6	4	21	-	-	-	10	-	-	-	9	1	-	סך החשיפות למדינות LDC

1. על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, בטחונות נוילים ונגזרי אשראי.

2. סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני, סיכון אשראי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לוויים.

3. סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.

4. ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.

5. סווג מחדש

ח) שיטות להפחתת סיכון אשראי**1. מדיניות ותהליכים**

סוגים עיקריים של ביטחונות שהבנק מקבל

א. "ביטחונות כשירים" הניתנים לקיזוז

ביטחונות הניתנים לקיזוז מחשיפות האשראי של הבנק לצורך מדידת נכסי סיכון בגין חשיפות אשראי, כוללים:

- פיקדונות בנקאיים משועבדים לטובת הבנק, למעט פיקדונות של ערב מוגן לטובת צד ג'.
- פיקדון ניירות ערך וניירות ערך שמושכנו לטובת הבנק, בהתאם לקריטריונים שנקבעו בהוראות.
- ערבויות בנקאיות שנמסרו לבנק להבטחת אשראי שנתן הבנק, בהתאם לקריטריונים שנקבעו בהוראות.

ב. ביטחונות אחרים

ביטחונות נוספים המשמשים את הבנק לצורך גידור סיכון אשראי כוללים, בין היתר:

- שעבוד נכסים קבועים, כגון: נדל"ן מגורים, נדל"ן מסחרי, כלי רכב, מכונות וציוד.
- שעבודים אחרים, כגון: שעבוד שוטף כללי, שעבוד זכויות לקבלת כספים מכוח חוזים, שעבוד ממסרים סחירים שהופקדו בבנק, שעבוד שוברים בגין רכישות בכרטיס אשראי.
- בנוסף, הבנק עשוי להשתמש בכלים נוספים, שאינם ביטחונות מטריאליים לצורך הפחתת סיכון האשראי, כגון: ערבויות אישיות או ערבויות של תאגידים קשורים, התחייבות לאמות מידה פיננסיות, הצהרת עושר אישי, שעבוד שלילי.

2. מאפיינים עיקריים להערכת ביטחון וניהול

האמצעים בהם נוקט הבנק במטרה לגדר סיכון אשראי, כוללים, בין היתר, קבלת ביטחונות מהחייבים. מדידה עדכנית של חשיפות האשראי של הבנק, מחייבת שערך עדכני של קבוצות הביטחונות השונים. הבנק קבע כללים לשערך סוגי הביטחונות השונים, כדלקמן:

א. לגבי "ביטחונות כשירים"

- פיקדונות בנקאיים: שערך שוטף בתדירות יומית של הפיקדונות, בהתאם לתנאי הפיקדון.
- ניירות ערך סחירים: שערך שוטף, בתדירות יומית - על פי שער עדכני.
- ערבויות בנקאיות שנתקבלו: שערך שוטף בתדירות יומית.

ב. לגבי "ביטחונות אחרים" עיקריים

- שעבוד שוטף: חישוב ערך עדכני להסתמכות, לפחות מידי חידוש מסגרת.
- שעבוד ציוד: אחת לשלוש עד חמש שנים.
- שעבוד נדל"ן: בהתאם להערכת שמאי, בתדירות שנקבעה במסמך מדיניות האשראי ונוהלי הבנק.
- שעבוד כלי רכב: בהתאם למחירונים מקובלים בשוק, בתדירות שוטפת.
- שעבוד ממס"ח: חישוב עדכני לפי יתרה בקיזוז מקדם הסתמכות.

3. במסגרת ניהול הביטחונות ושמירה על ערכם נוקט הבנק באמצעים הבאים

- הקפדה על רישום השעבוד ברשויות המתאימות, כגון: רשם החברות, רשם המשכונות, משרד הרישוי, רשם המקרקעין.
- קבלת הסכמה מגופים שלטונם נרשמו שעבודים קודמים, לצורך רישום שעבוד ספציפי.
- בעת הצורך, הסבת פוליסות ביטוח לטובת הבנק, בגין נכסים ששועבדו לבנק.

4. מידע על ריכוזיות ע"פ מכשירי הפחתת סיכון אשראי שבשימוש

סיכון ריכוזיות אשראי הינו הסיכון הנובע מהיעדר פיזור בתיק האשראי. סיכון זה נחלק לשתי קטגוריות עיקריות:

- סיכון הנובע מהיקף גבוה של אשראי הניתן ללווה ספציפי ו/או למספר לוויים המשתייכים לאותה קבוצת לוויים;
- סיכון הנובע מהיקף גבוה של אשראי הניתן ללוויים המשתייכים לענף משק מסוים או לאזור גיאוגרפי מסוים.

פיזור סיכון אשראי מושג, בין היתר, על ידי פיזור תיק האשראי למספר רב של לוויים / קבוצות לוויים, בענפי משק ומגזרים שונים. באשר לסיכון אשראי בגין ריכוזיות ענפי משק, ניזון הבנק מסקרים על ענפי משק שונים וכן סקירות שוטפות על מצב ענפי המשק בישראל הנערכים בחברה האם, וזאת בכדי להעריך את סיכון האשראי ברמת הענף.

הבנק מנהל את חשיפתו לסיכון ריכוזיות אשראי, כך שהמגבלות הפנימיות נמוכות מהמגבלות הרגולטוריות שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 313, כדלקמן (מגבלות רגולטוריות):

- מגבלת "לווה יחיד": 15% מהון רובד ראשון של הבנק.
- מגבלת "קבוצת לוויים": 25% מהון רובד ראשון של הבנק.
- מגבלת "קבוצת לוויים בנקאית": 15% מהון רובד ראשון של הבנק.
- מגבלת "סך חבויות האשראי הגדולות": 120% מאמצעי ההון של הבנק.

יתרת האשראי לקבוצות לוויים בבנק ליום 31.12.2019, נמוכה מהמגבלות שנקבעו על ידי בנק ישראל, כדלקמן:

- חבות הלווה הגדול ביותר מהווה כ-3.5% מאמצעי ההון של הבנק (נמוך בשיעור של כ-77.0% מהמגבלה שנקבעה בשיעור של 15%).
- חבות "קבוצת הלוויים" הגדולה ביותר מהווה כ-6.1% מאמצעי ההון של הבנק (נמוך בשיעור של כ-70.8% מהמגבלה שנקבעה בשיעור של 25%).
- "סך חבויות הלוויים הגדולות": ליום 31.12.19 אין בבנק לווה שעולה על סך של 10% מהון הבנק.

ט) הפחתת סיכון אשראי – גילוי כמותי

להלן נתונים להיקף השימוש בשיטות להפחתת סיכון אשראי, במיליוני ₪:

31/12/2019								
א	1א	2א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
לא מובטחים								מובטחים
סך הכל יתרה מאזנית	סך הכל יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	מזה: על ידי ביטחון		מזה: על ידי ערבויות פיננסיות		מזה: על ידי נגזרי אשראי	
			יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח
1 חובות למעט אגרות חוב	24,600	8,409	2,854	8,093	2,586	317	268	-
2 אגרות חוב	4,794	-	-	-	-	-	-	-
3 סה"כ	29,394	8,409	2,854	8,093	2,586	317	268	-
4 מזה: פגום או בפיגור של 90 ימים או יותר	331	36	9	36	9	-	-	-

31/12/2018								
א	1א	2א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
לא מובטחים								מובטחים
סך הכל יתרה מאזנית	סך הכל יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	מזה: על ידי ביטחון		מזה: על ידי ערבויות פיננסיות		מזה: על ידי נגזרי אשראי	
			יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח
1 חובות למעט אגרות חוב	17,836	8,277	2,674	8,104	2,507	173	167	-
2 אגרות חוב	6,588	-	-	-	-	-	-	-
3 סה"כ	24,424	8,277	2,674	8,104	2,507	173	167	-
4 מזה: פגום או בפיגור של 90 ימים או יותר	224	21	10	21	10	-	-	-

ביחס ליום 31.12.2018, לא חל שינוי מהותי בהיקף השימוש או בתמהיל המרכיבים המשמשים להפחתת סיכון האשראי.

(י) סיכון אשראי לפי הגישה הסטנדרטית**1. סוכנויות אשראי וחברות דירוג אשראי**

הבנק והחברה האם מסתמכים על דירוגי אשראי של חברת S&P שהינה סוכנות בינלאומית מוכרת לדירוג אשראי לטובת ביטחונות הניתנים למטרת שקלול חשיפות סיכון. הבנק פועל בהתאם למיפוי הסטנדרטי ולמסגרת העבודה שפרסם המפקח על הבנקים.

2. סוגי הנכסים לגביהם נעשה שימוש בסוכנות הדירוג

סוגי חשיפות אשראי, לגביהן עושה הבנק שימוש בדירוג המופק על ידי חברת הדירוג הינם:

- הלוואות לממשלות.
- הלוואות ליישויות סקטור ציבורי (PSE).
- פיקדונות בבנקים.
- השקעות בניירות ערך.

3. תהליך ייחוס דירוגי אשראי פומביים לנכסים דומים

הבנק עושה שימוש בדירוגי אשראי פומביים, בעיקר בכל הנוגע להשקעות בניירות ערך (סחירים ובלתי סחירים), שדורגו ספציפית על ידי חברת דירוג מוכרת. משקל סיכון המיוחס לנייר ערך מבוסס על הדירוג הפומבי שניתן לו.

4. התאמה בין סולם אלפא נומרי של חברות הדירוג לקבוצות סיכון

הבנק משייך חשיפות אשראי שונות לקבוצות סיכון בהתאם למיפוי סטנדרטי שנקבע על ידי בנק ישראל, ולא לפי סולמות דירוג של סוכנויות דירוג האשראי.

(יא) חשיפה לסיכון אשראי והשפעת הפחתת סיכון אשראי

חשיפות האשראי להלן מוצגות על בסיס, "[יתרות החוב נטו](#)" של האשראי.

להלן פירוט חשיפות אשראי והשפעת הפחתת ביטחון פיננסי כשיר במיליוני ₪ :

31/12/2019

ו	ה	ד	ג	ב	א	
RWA וצפיפות RWA		חשיפות אחרי CCF ו CRM		חשיפות לפני CCF ו CRM		
צפיפות RWA	RWA	סכום חוץ מאזני	סכום מאזני	סכום חוץ מאזני	סכום מאזני	סוגי נכסים
%	4	-	9,829	1	9,751	1 ריבונותיות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית
21%	787	56	3,756	200	3,811	2 ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
21%	282	5	1,327	9	1,081	3 בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח) (MDB)
0%	-	-	-	-	-	4 חברות ניירות ערך
98%	11,298	1,297	10,250	3,668	11,093	5 תאגידים
75%	3,481	159	4,466	1,102	4,963	6 חשיפות קמעונאיות ליחידים
75%	3,256	199	4,143	1,078	5,448	7 הלוואות לעסקים קטנים
54%	2,983	174	5,346	505	5,345	8 בביטחון נכס למגורים
100%	1,181	-	1,181	-	1,211	9 בביטחון נדל"ן מסחרי
0%	488	-	370	-	419	10 הלוואות בפיגור
44%	461	-	1,052	-	1,052	11 נכסים אחרים
56%	24,221	1,890	41,720	6,563	44,174	12 סה"כ

31/12/2018

ו	ה	ד	ג	ב	א	
RWA וצפיפות RWA		חשיפות אחרי CCF ו CRM		חשיפות לפני CCF ו CRM		
צפיפות RWA	RWA	סכום חוץ מאזני	סכום מאזני	סכום חוץ מאזני	סכום מאזני	סוגי נכסים
0%	4	0	8,251	1	8,197	1 ריבונותיות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית
20%	74	13	356	64	356	2 ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
22%	137	17	595	26	465	3 בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח) (MDB)
0%	0	0	0	0	0	4 חברות ניירות ערך
97%	9,393	1,180	8,523	3,307	9,204	5 תאגידים
75%	3,324	167	4,248	1,121	4,760	6 חשיפות קמעונאיות ליחידים
75%	3,429	214	4,349	1,081	5,644	7 הלוואות לעסקים קטנים
55%	2,645	141	4,633	377	4,633	8 בביטחון נכס למגורים
100%	1,062	0	1,062	0	1,083	9 בביטחון נדל"ן מסחרי
0%	344	0	248	0	294	10 הלוואות בפיגור
41%	414	0	1,002	0	1,002	11 נכסים אחרים
60%	20,826	1,732	33,267	5,977	35,638	12 סה"כ

יב) חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקולות סיכון

להלן פירוט היקף החשיפות לפי סוגי נכסים ומשקולות סיכון במיליוני ₪

31/12/2019

א	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	יב	יג
0%	10%	20%	35%	50%	75%	100%	150%	אחר	סה"כ סכום חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)
9,811	-	18	-	-	-	-	-	-	9,829
	-	3,781	-	-	-	31	-	-	3,812
	-	1,310	-	5	-	17	-	-	1,332
	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	312	-	-	-	11,235	-	-	11,547
	-	-	-	-	4,577	48	-	-	4,625
	-	-	-	-	4,341	1	-	-	4,342
	-	-	1,519	1,920	1,450	65	-	566	5,520
	-	-	-	-	-	1,181	-	-	1,181
	-	-	-	-	-	134	236	-	370
591	-	-	-	-	-	461	-	-	1,052
	-	-	-	-	-	12	-	-	12
10,402	-	5,421	1,519	1,925	10,368	13,173	236	566	43,610
סה"כ									

31/12/2018

א	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	יב	יג
0%	10%	20%	35%	50%	75%	100%	150%	אחר	סה"כ סכום חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)
8,231	-	20	-	-	-	-	-	-	8,251
-	-	369	-	-	-	-	-	-	369
-	-	586	-	13	-	13	-	-	612
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	386	-	-	-	9,317	-	-	9,703
-	-	-	-	-	4,364	51	-	-	4,415
-	-	-	-	-	4,532	31	-	-	4,563
-	-	-	1,327	1,593	1,537	102	-	215	4,774
-	-	-	-	-	-	1,062	-	-	1,062
-	-	-	-	-	-	56	192	-	248
588	-	-	-	-	-	414	-	-	1,002
	-	-	-	-	-	11	-	-	11
8,819	-	1,361	1,327	1,606	10,433	11,046	192	215	34,999
סה"כ									

יג) מידע נוסף - סיכון אשראי לאנשים פרטיים

להלן פירוט היקף סיכון האשראי במיליוני ₪ וכמות החשבונות לפי עושר פיננסי :

ליום 31 בדצמבר 2019**ללא הלוואות לדיור**

סיכון אשראי מאזני						
תיק נכסים פיננסיים**		תיק נכסים פיננסיים**		סך הכל סיכון אשראי מאזני		
הנמוך מ 50 אלפי ₪		הגבוה מ 50 אלפי ₪		יתרה		
מספר חשבונות	יתרה	מספר חשבונות	יתרה	סיכון אשראי חוץ מאזני	הלוואות לדיור ללקוחות התאגיד הבנקאי	
<u>מיליוני ש"ח</u>	<u>יחידות</u>	<u>מיליוני ש"ח</u>	<u>יחידות</u>	<u>מיליוני ש"ח</u>	<u>מיליוני ש"ח</u>	גובה הכנסה לחשבון
406	44,033	19	1,483	73	1,241	ללא הכנסה קבועה לחשבון
2,017	90,865	309	13,960	506	1,083	נמוכה מ 10 אלפי ₪
1,071	20,264	347	9,610	356	907	הגבוהה מ 10 אלפי ₪ ונמוכה מ 20 אלפי ₪
403	5,948	207	4,603	235	945	גבוהה מ 20 אלפי ₪
3,897	161,110	882	29,656	1,170	4,176	סה"כ
חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי שאינם בערבות התאגיד הבנקאי						
סך הכל אנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור) – פעילות בישראל						
				0	0	
				1,170	4,779	

ליום 31 בדצמבר 2018

ללא הלוואות לדיורסיכון אשראי מאזני

סך הכל סיכון אשראי מאזני		תיק נכסים פיננסיים**		תיק נכסים פיננסיים**		
		הגבוה מ 50 אלפי ₪	יתרה	הנמוך מ 50 אלפי ₪	יתרה	
הלוואות לדיור ללקוחות התאגיד הבנקאי	סיכון אשראי חוץ מאזני	מספר חשבונות	יתרה	מספר חשבונות	יתרה	
גובה הכנסה לחשבון						
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	יחידות	מיליוני ש"ח	יחידות	מיליוני ש"ח
1,084	76	476	1,527	26	45,369	450
ללא הכנסה קבועה לחשבון						
910	487	2,255	13,204	294	87,620	1,961
נמוכה מ 10 אלפי ₪						
718	324	1,253	8,867	318	17,746	935
הגבוהה מ 10 אלפי ₪ ונמוכה מ 20 אלפי ₪						
825	227	572	4,330	199	5,378	373
גבוהה מ 20 אלפי ₪						
3,537	1,114	4,556	27,928	837	156,113	3,719
סה"כ						
		0		חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי שאינם בערבות התאגיד הבנקאי		
		1,114	4,556	סך הכל אנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור) – פעילות בישראל		

חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי שאינם בערבות התאגיד הבנקאי
סך הכל אנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור) – פעילות בישראל

למידע נוסף בדבר הסיכונים במתן אשראי לאנשים פרטיים ראה [הדוח כספי](#).

* כל הכנסה קבועה לחשבון, כגון משכורת נטו, הכנסה משכ"ד וקצבאות קבועות.

** תיק הנכסים הפיננסיים המקושר לחשבון, כגון: פיקדונות כספיים לרבות יתרות עו"ש, תיקי ניירות ערך ונכסים כספיים אחרים.

סיכון אשראי של צד נגדי

סיכון אשראי צד נגדי הינו סיכון לכך שצד נגדי בעסקת חוזה פיננסי ייכנס לכשל לפני הסילוק הסופי של העסקה ולא יעמוד בתשלומים הנדרשים על פי תנאי העסקה. סיכון אשראי צד נגדי מהווה חלק מסיכון אשראי היות ומקור ההפסד הצפוי הינו כשל הצד הנגדי.

החשיפה לסיכון אשראי צד נגדי הינה השווי ההוגן של המכשיר הנגזר (במקרה שהוא חיובי), המהווה את ההפסד המרבי שעלול להיגרם לבנק, אם הצד הנגדי לא יעמוד בתנאי העסקה, זאת לאחר ניכוי הסכמי קיזוז ברי אכיפה, ובהנחה שהביטחונות הקיימים חסרי ערך.

בניגוד לחשיפת הבנק לסיכון אשראי הנובעת ממטן הלוואה, בה המלווה נושא לבדו בסיכון להפסד, סיכון אשראי צד נגדי הנובע מביצוע עסקה במכשירים פיננסיים נגזרים, יוצר סיכון לשני הצדדים: הן משום שערך השוק של העסקה יכול להיות חיובי או שלילי לכל אחד מהצדדים לעסקה והן משום שערך השוק אינו ודאי, ועשוי להשתנות בכל תקופת העסקה, בהתאם לתנודות במחירי השוק העומדים בבסיס העסקה.

מסמך מדיניות לניהול סיכון אשראי צד נגדי כולל מסגרת לניהול [סיכון סליקה](#) במט"ח שהינו הסיכון להפסד הנובע מהעברת מטבע אחד ואי תקבול המטבע השני בעסקת נגזר מול בנקים.

חלק זה כולל את כל החשיפות בתיק הבנקאי ובתיק למסחר שכפופות להקצאה בגין סיכון אשראי של צד נגדי, לרבות הקצאות ההון בגין התאמת השערוך לסיכון אשראי (CVA) וההקצאות החלות על חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים (CCPs).

(א) גילוי איכותי

1. מדיניות לניהול סיכון אשראי צד נגדי

מסגרת ניהול הסיכון מעוגנת במסמך מדיניות ייעודי המאושר על ידי הדירקטוריון, בנוהלי עבודה פנימיים ובתהליכי עבודה ומערכות. המסגרת לניהול הסיכון מגדירה את [התיאבון לסיכון](#), מגבלות החשיפה הפנימיות ואופן ניהול הסיכון. מסגרת זו כוללת הגדרות של מינוחי סיכון, תיאור מבני של ממשל ניהול הסיכונים תוך הפרדה ברורה בין שלושה קווי הגנה, מגבלות תיאבון לסיכון, האחריות והסמכות של הגורמים המעורבים בניהול הסיכון, מתודולוגיות והכלים לזיהוי למדידה להערכה ולניטור סיכונים, תיאור תהליכים התומכים בניהול סיכון אפקטיבי, כלים, בקורות ומנגנוני דיווח. מסגרת ניהול הסיכון מבוססת על מסגרת של החברה האם בהתאמות הנובעות מאופי הפעילות של הבנק וכן תואמת את הוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל. מטרת המדיניות הינה להגדיר עקרונות לניהול הסיכון ולהבטיח אפקטיביות בניהול הסיכונים.

2. תהליכים

הבנק קובע מסגרות חשיפה ספציפיות (תקרת היקף כספי עבור חשיפה בגין אשראי צד נגדי) ללקוחות הפועלים במכשירים פיננסיים [נגזרים](#). חשיפת האשראי הנגרמת בגין פעילות זו מבוקרת באופן שוטף. כמו כן נקבעות מסגרות כוללות עבור כל אחד מסוגי המכשירים, המאושרות על ידי הדירקטוריון בהתחשב בסיכונים הגלומים בפעילות זו. במסגרת הפעילות במכשירים אלה נערכת בקרה שוטפת למניעת חריגה ממגבלות [התיאבון לסיכון](#). הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים מהווה חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, וכוללת פעילות עם לקוחות הבנק ועם תאגידים בנקאיים. הפעלת מכשירים פיננסיים נגזרים חדשים ושינוי במדיניות החשיפה של הבנק לגבי מכשירים אלה, מתבצעת לאחר אישור ועדת ניהול סיכונים הנהלה והדירקטוריון.

החשיפה לסיכון אשראי צד נגדי נקבעת על פי החשיפה הנוכחית בתוספת חשיפה עתידית לרבות התחשבות בקיום הסכמי קיזוז. החשיפה הנוכחית נמדדת על פי מודלים כלכליים מקובלים (בעסקאות שבהן צפוי לצד הנגדי הפסד, או שלצד הנגדי קיימת התחייבות):

- בעסקאות אקדמה (FORWARD) ו-SWAP: על פי שיטת היוון תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים.
- באופציות אשר אינן נסחרות בבורסה: על פי מודל BLACK AND SCHOLES.
- באופציות הנסחרות בבורסה: לפי שיטת התרחישים הנהוגה בבורסה לניירות ערך בתל אביב.

החשיפה העתידית (ADD ON) משקפת חשיפה פוטנציאלית אפשרית, עד למועד פקיעת העסקה, ומחושבת כשיעור מיתרת התחייבויות הצד נגדי.

במהלך עסקים רגילי הבנק מבצע עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים כמתווך עבור לקוחותיו, כסוחר וכמשתמש סופי עבור עצמו, בעיקר במטרה לגדר את חשיפת הבנק לסיכון שוק.

- בפעילותו כמתווך, חשוף הבנק לסיכון אשראי צד נגדי הנובע מפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים, וכן לסיכונים הנובעים מאחריותו כמתווך.
- בפעילותו כסוחר, חשוף הבנק לשינויים בשערי החליפין וריביות של מטבעות ולסיכון אשראי צד נגדי הנובע מהפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים.
- בפעילותו כמשתמש סופי (בעיקר לשם גידור חשיפות) חשוף הבנק לחשיפת בסיס הנובעת מפעילות במקורות ושימושים במטבעות שונים, ולחשיפת ריבית המתהווה בכל עת שמתקיים פער בין מח"מ התקבולים העתידיים הנגזרים מנכסי הבנק, לבין מח"מ התשלומים העתידיים הנגזר מהתחייבויות הבנק.

תהליכים מרכזיים נוספים: ניהול סיכונים קבוצתי, הערכת נאותות הלימות ההון- ICAAP, תיאבון לסיכון, מסגרת הבקרה הפנימית, מסגרת ניהול סיכון ומסמכי מדיניות, מסמך סיכונים רבעוני, סקירות תקופתיות של הסיכונים ומוצר חדש - לפירוט והרחבה על תהליכים אלו ראה מבנה ממשל תאגידי של ניהול סיכונים, תהליכים ופונקציות מפתח.

3. מבנה וארגון פונקציית ניהול הסיכון

ממשל ניהול סיכון אשראי צד נגדי מבוסס על שלושה קווי הגנה – ראה מבנה ממשל תאגידי של ניהול סיכונים, תהליכים ופונקציות מפתח לעיל. מנהל החטיבה הפיננסית הינו מנהל סיכון אשראי צד נגדי של הבנק. ניהול סיכון אשראי צד נגדי מפוקח בבנק על ידי ועדת ניהול סיכונים דירקטוריון ועל ידי ועדת ניהול סיכונים הנהלה, ומנוהל על ידי פורום פיננסי.

קו הגנה ראשון יוצר חשיפה לסיכון אשראי צד נגדי ומקיים סביבת בקרה פנימית נאותה. בהתאם לעיקרון הפרדת תפקידים, קיימת הפרדה בין יצירת החשיפה לבין הבקרה והרישום החשבונאי בגינה. יחידות ה- Back Office וה- Middle Office משתייכות לקו ההגנה הראשון ומקיימות בקרה נאותה ושוטפת על היקף החשיפה והעמידה במגבלות. בקו הגנה שני, במסגרת פונקציית ניהול הסיכונים מתבצעת בקרה מבוססת סיכון, ומתן חוות דעת עצמאית ובלתי תלויה על איכות ניהול הסיכון.

4. אופי והיקף מערכות דיווח על הסיכון

ככלל, הבנק נשען על מערכות מידע של החברה האם ומשולב בפרויקטים קבוצתיים לשיפורן. המערכות עונות לדרישות הרגולציה ומאפשרות תפעול, ניהול, מעקב מדידה ופיקוח אחר סיכון אשראי צד נגדי. הבנק מפעיל מספר מערכות התומכות בניהול הסיכון כדוגמת מערכת לדיווח על חשיפה לסיכון אשראי צד נגדי הכוללת נתוני מסגרת מאושרת אל מול ניצול קיים בהתאם למתודולוגיה שנקבעה, מערכת לניטור חשיפות ועוד.

5. מדיניות הפחתת סיכון אשראי צד נגדי

- הפחתת סיכון אשראי צד נגדי נערכת בהתאם למדרג סמכויות. השיטות להפחתת סיכון אשראי צד נגדי, כוללות:
- אישור מסגרת חשיפה ללקוחות, בהתאם למאפייני העסקאות המבוקשות על ידי הלקוח, בחינת כושר ההחזר, טיב הביטחונות שהועמדו על ידו ושיקול הדעת של גורם האשראי המוסמך לכך.
 - עדכון הלקוח, באמצעות הגורמים העסקיים, לגבי שיעור ניצול מסגרת האשראי ולגבי כיסוי הביטחונות הנדרש בגינה, לרבות דרישה להשלמת ביטחונות, במקרה הצורך. על פי מערכת ההסכמים הקיימת עם הלקוח, הבנק רשאי להפחית את החריגות ממסגרת האשראי באופן כפוי, באמצעות סגירת פוזיציות.
 - עריכת הסכמי קיזוז, נטו, עם צדדים נגדיים. הסכמים אלה מקנים לבנק יכולת משפטית לאכוף איחוד וקיזוז אוטומטיים של כל ההתחייבויות להעברת יתרות נכסים והתחייבויות במטבעות שונים, בין הצדדים, ביום ערך נתון, באמצעות החלפה של סכום יחיד כנגד כל ההתחייבויות, ברוטו. בהתאם להסכמים אלה, נגזרים עם ערך חיובי יקוזו עם נגזרים בעלי ערך שלילי, באופן שתשולם או תתקבל רק יתרת העסקאות, נטו.
 - עריכת הסכמי ביטחונות מול לקוחות העוסקים בפעילות ספקולטיבית בשוק ההון להבטחת החשיפה הנוכחית (ביטחונות משתנים) והחשיפה העתידית (ביטחונות ראשוניים).
 - עריכת הסכמי קיזוז דו צדדי גם בעסקאות הנערכות עם תאגידים בנקאיים, שאושרו על ידי ISDA (האיגוד הבינלאומי לנגזרים ועסקאות החלף - International Swaps and Derivatives Association), או הסכמים העומדים בסטנדרטים המשפטיים של ISDA. ככלל, הבנק מתקשר בעסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים עם גופים מוסדיים החתומים על הסכמי ISDA. בנוסף, הבנק פועל לגידור סיכון "חשיפת אשראי צד נגדי" בעסקאות מהותיות במכשירים נגזרים, באמצעות חתימה על נספח CSA (Credit Support Annex) להסכמי ISDA (המחייבים העמדת ביטחונות להבטחת פירעון העסקה).
 - הבנק חותר למזעור סיכויי הסליקה על-ידי שימוש באמצעים להפחתת סיכויי סליקה ככל שניתן בהתחשב בשיקולי עלות-תועלת, על ידי סליקת עסקאות באמצעות מערכת סליקה בינלאומית (CLS – Continuous Linked Settlement), אשר מפחיתה את החשיפה לסיכויי סליקה במידה ניכרת בשל קיזוז בין עסקאות ברמת מטבע וסליקת מטבעות בו זמנית.

6. הקצאת הון כלכלי והשיטה לקביעת מגבלות לחשיפות אשראי צד נגדי

- הקצאת הון כלכלי בגין סיכון אשראי צד נגדי, מבוססת על דרישות ההון שנקבעו בנדבך הראשון של באזל. הבנק מודד נכסי סיכון בגין חשיפה זו, על פי הכללים שנקבעו בהוראה בשיטת ה"חשיפה הנוכחית", לפיה מחושבת החשיפה כסיכום של חשיפת האשראי הנוכחית והחשיפה העתידית (ADD ON), המשקפת את תוספת החשיפה הפוטנציאלית להפסדי אשראי עד לפקיעת העסקה, ובהתחשב בקיום הסכמי קיזוז. סכום החשיפה העתידית מחושב כשיעור מהערך הנקוב של העסקה ומביא בחשבון את סוג נכס הבסיס של העסקה ומשך החיים שלה וכן קיזוז בין עסקאות העומדות בתנאים מסוימים. הקצאת ההון בגין חשיפה זו מחושבת בשיעור של 9% מנכסי סיכון משוקללים, כאמור. החל מיום 1.1.2014 נדרשים התאגידים הבנקאיים להקצות הון נוסף בגין הפסדי Credit CVA (Valuation Adjustments Losses) הנובעים מהתאמת הפוזיציות לשווי השוק, בגין השינויים שחלו באיכות האשראי של הצד הנגדי.
- חשיפת אשראי צד נגדי בגין פעילות במכשירים פיננסיים נגזרים מתווספת לחבות הלקוח ומהווה חלק בלתי נפרד ממסגרת האשראי ומיתרת החבות. הביטחונות הנדרשים מהלקוח בעת קביעת מסגרת אשראי משמשים, בדרך כלל, גם להבטחת חשיפת אשראי הנובעת מפעילותו במכשירים פיננסיים נגזרים. המסגרות לפעילות עם תאגידים בנקאיים נקבעות, בין היתר, בהתאם להקצאה קבוצתית המבוססת על מודל פנימי בחברה האם ובהתחשב בדירוג שנקבע לתאגיד על ידי סוכנויות לדירוג אשראי, ובהתאם למדינה בה פועל הבנק. בנוסף, נקבעו על ידי הבנק מגבלות נוספות באשר לסיכון זה, כגון מגבלות המתייחסות להיקפן המצרפי של פוזיציות לקוחות חדר העסקאות - בחתך מטבע (לרבות התייחסות לסחירות המטבע).

7. מדיניות להגנה על ביטחון, להערכת והתאמת שווי, ולניהול ביטחונות

מדיניות הבנק הנוגעת להגנה על ביטחונות שקיבל מצד נגדי לחוזה, כתנאי לביצוע עסקה במכשירים פיננסיים נגזרים, לרבות סוגי הביטחונות העיקריים שנלקחים פורטה בשיטות להפחתת סיכון אשראי לעיל.

א. מדיניות לחשיפות סיכון בכיוון השגוי

חשיפה לסיכון בכיוון שגוי, מוגדרת כחשיפה שנוצרה בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים בהן מתקיים מתאם גבוה בין השווי ההוגן החיובי של העסקה, לבין ההסתברות לכשל אשראי של הצד הנגדי לעסקה. חשיפות אלו נוצרות, בדרך כלל, כאשר הצד הנגדי לעסקה מבצע אותה למטרות ספקולטיביות ולא לגידור עסקי. מרבית העסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים בהם מתקשר הבנק אינן למטרות ספקולטיביות. במקרים בהם הבנק מתקשר, עבור לקוח, בהסכמים לביצוע עסקאות במכשירים נגזרים למטרות ספקולטיביות, נכללות על ידי הבנק בקורות מפצות, לרבות: העמדת ביטחונות ספציפיים על ידי הלקוח וקבלת הרשאה מראש לביצוע פעולת סגירת פוזיציה כפויה על ידי הבנק (Stop Loss), כששיעור ההפסד בעסקה עולה על סף שנקבע מראש.

ב. מקרים של הורדת דירוג

פעילות הבנק במכשירים פיננסיים נגזרים כוללת, בין היתר, עסקאות הנערכות עם גופים מוסדיים (לרבות מוסדות פיננסיים זרים). התקשרויות אלו אינן מתבססות על דירוג האשראי של הבנק, מאחר והבנק לא דורג על ידי חברות דירוג בינלאומיות. לפיכך, מערכת ההסכמים שבין הבנק למוסדות הפיננסיים אינה כוללת התניה להשלמת ביטחונות עקב שינויים בדירוג האשראי של הבנק.

ב) ניתוח חשיפה לסיכון אשראי צד נגדי לפי גישה פיקוחית

ליום 31 בדצמבר 2019

א	ב	ה	ו
עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	לאחר EAD CRM	RWA
18	24	42	28
-	-	-	-
18	24	42	28
1 שיטת החשיפה הנוכחית			
3 הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך) (SFT)			
6 סה"כ			

ליום 31 בדצמבר 2018

א	ב	ה	ו
עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	לאחר EAD CRM	RWA
72	33	95	35
-	-	-	-
72	33	95	35
1 שיטת החשיפה הנוכחית			
3 הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך) (SFT)			
6 סה"כ			

ג) הקצאת הון בגין התאמת שיעור לסיכון אשראי

להלן פירוט הקצאות ההון בגין התאמת שיעור לסיכון אשראי במיליוני ₪:

ליום 31 בדצמבר 2018		ליום 31 בדצמבר 2019		3 סך כל התיקים שמחשבים בגינם (CVA) לפי הגישה הסטנדרטית
א	ב	א	ב	
EAD לאחר CRM	RWA	EAD לאחר CRM	RWA	
133	22	67	13	

ביחס ליום 31.12.2018, לא חל שינוי מהותי בהיקף החשיפה.

ד) חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון

31/12/2019									תיק פיקוחי משקל סיכון
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	
0%	10%	20%	50%	75%	100%	150%	אחר	סך חשיפות אשראי	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	ריבנויות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניתרית ארצית
-	-	-	-	-	-	-	-	-	ישויות סקטור ציבורי (PSEs) שאינן ממשלה מרכזית
-	-	17	-	-	1	-	-	18	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDBs))
-	-	-	-	-	-	-	-	-	חברות ניירות ערך
-	-	-	-	-	23	-	-	23	תאגידים
-	-	-	-	-	1	-	-	1	תיקים קמעונאיים פיקוחיים
-	-	-	-	-	-	-	-	-	נכסים אחרים
-	-	17	-	-	25	-	-	42	סה"כ

31/12/2018									סוגי נכסים משקל סיכון
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	
0%	10%	20%	50%	75%	100%	150%	אחר	סך חשיפות אשראי	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	ריבנויות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניתרית ארצית
-	-	-	-	-	-	-	-	-	ישויות סקטור ציבורי (PSEs) שאינן ממשלה מרכזית
-	-	75	-	-	-	-	-	75	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDBs))
-	-	-	-	-	-	-	-	-	חברות ניירות ערך
-	-	-	-	-	18	-	-	18	תאגידים
-	-	-	-	-	2	-	-	2	תיקים קמעונאיים פיקוחיים
-	-	-	-	-	-	-	-	-	נכסים אחרים
-	-	75	-	-	20	-	-	95	סה"כ

ביחס ליום 31.12.2018, לא זוהו הבדלים מהותיים בהיקף החשיפה.

ה) הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי צד נגדי

31/12/2019

א	ב	ג	ד	ה	ו
ביטחון שמשמש בעסקאות נגזרים					
ביטחון שמשמש בעסקאות למימון (SFTs) ניירות ערך					
	שווי הוגן של ביטחון שהתקבל		שווי הוגן של ביטחון שהופקד		שווי הוגן של ביטחון שהופקד
	מנותק	לא מנותק	מנותק	לא מנותק	
מזומן - מטבע מקומי	-	-	-	-	-
מזומן - מטבעות אחרים	-	-	20	-	-
חוב ריבוני מקומי	-	-	-	-	-
חוב ריבוני אחר	-	-	-	-	-
חוב של סוכנות ממשלתית	-	-	-	-	-
אגרות חוב קונצרניות	-	-	-	-	-
מניות	-	-	-	-	-
ביטחון אחר	-	-	-	-	-
סה"כ	-	-	20	-	-

31/12/2018

א	ב	ג	ד	ה	ו
ביטחון שמשמש בעסקאות נגזרים					
ביטחון שמשמש בעסקאות למימון (SFTs) ניירות ערך					
	שווי הוגן של ביטחון שהתקבל		שווי הוגן של ביטחון שהופקד		שווי הוגן של ביטחון שהופקד
	מנותק	לא מנותק	מנותק	לא מנותק	
מזומן - מטבע מקומי	-	1	-	-	-
מזומן - מטבעות אחרים	-	9	13	-	-
חוב ריבוני מקומי	-	-	-	-	-
חוב ריבוני אחר	-	-	-	-	-
חוב של סוכנות ממשלתית	-	-	-	-	-
אגרות חוב קונצרניות	-	-	-	-	-
מניות	-	-	-	-	-
ביטחון אחר	-	-	-	-	-
סה"כ	-	10	13	-	-

ביחס ליום 31.12.2018 לא זוהו הבדלים מהותיים בהיקף החשיפה.

(ו) חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים

להלן היקף החשיפות לצד נגדי מרכזי במליוני ₪:

ליום 31 בדצמבר 2018		ליום 31 בדצמבר 2019		
א	ב	א	ב	
EAD לאחר CRM	RWA	EAD לאחר CRM	RWA	
66	8	87	18	1 חשיפות לצד נגדי מרכזי כשיר (QCCP) (סה"כ)
-	-	-	-	2 חשיפות לעסקאות עם (QCCP) (לא כולל ביטחון ראשוני והעברות לקרן סיכונים); מזה:
-	-	-	-	3 OTC נגזרי (i)
23	6	68	17	4 (ii) עסקאות נגזרים סחירים בבורסה
-	-	-	-	5 (iii) עסקאות מימון ניירות ערך
-	-	-	-	6 (iv) מערכי קיזוז שבהם אושר קיזוז בין מוצרים
-	-	-	-	7 ביטחון ראשוני מנותק
43	2	19	1	8 ביטחון ראשוני לא מנותק
-	-	-	-	9 העברות ממומנות לקרן סיכונים
-	-	-	-	10 העברות לא ממומנות לקרן סיכונים
-	-	-	-	11 חשיפות לצד נגדי מרכזי שאינו כשיר (QCCP) (סה"כ)
-	-	-	-	12 חשיפות לעסקאות עם (QCCP) (לא כולל ביטחון ראשוני והעברות לקרן סיכונים); מזה:
-	-	-	-	13 OTC נגזרי (i)
-	-	-	-	14 (ii) עסקאות נגזרים סחירים בבורסה
-	-	-	-	15 (iii) עסקאות מימון ניירות ערך
-	-	-	-	16 (iv) מערכי קיזוז שבהם אושר קיזוז בין מוצרים
-	-	-	-	17 ביטחון ראשוני מנותק
-	-	-	-	18 ביטחון ראשוני לא מנותק
-	-	-	-	19 העברות ממומנות לקרן סיכונים
-	-	-	-	20 העברות לא ממומנות לקרן סיכונים

ביחס ליום 31.12.2018 לא זוהו הבדלים מהותיים בהיקף החשיפה.

סיכון שוק

סיכון שוק הינו סיכון לפגיעה בהכנסות הבנק וברווחיותו בשל שינויים אפשריים בשווי ההון של הנכסים והתחייבויות (מאזני וחוזף מאזני) הנובעים משינויים במחירי השוק, כגון: שינוי בשיעור האינפלציה, שינוי בשיעורי הריבית, שינוי בשערי חליפין, שינויים בשוק ההון. סיכון שוק כולל את רכיבי הסיכון הבאים: סיכון בסיס, סיכון ריבית, סיכון מניות וסיכון אופציות.

א) גילוי איכותי

1. אסטרטגיה מדיניות ונהלים

א. מדיניות ניהול הסיכון

מסגרת ניהול סיכון מעוגנת במסמך מדיניות ייעודי, אשר הדירקטוריון מאשר אחת לשנה, בנוהלי עבודה פנימיים ובתהליכי עבודה ובמערכות. מסגרת ניהול סיכון מגדירה את התיאבון לסיכון, מגבלות חשיפה פנימיות ואופן ניהול סיכון. מסגרת זו כוללת הגדרות של מינוחי סיכון, תיאור מבני של ממשל ניהול סיכון תוך הפרדה ברורה בין שלושה קווי הגנה, מגבלות תיאבון לסיכון, אחריות וסמכות של גורמים המעורבים בניהול סיכון, מתודולוגיות וכלים לזיהוי למדידה להערכה ולניטור סיכון, תיאור תהליכים התומכים בניהול סיכון אפקטיבי, כלים בקרות ומנגנוני דיווח. מסגרת ניהול סיכון מבוססת על המסגרת של החברה האם בהתאמות הנובעות מאופי הפעילות של הבנק.

מטרת המדיניות נועדה להוות תשתית לניהול סיכון אפקטיבי של חשיפת הבנק להפסד בגין שינויים בפרמטרים של הסיכון, וזאת במסגרת התיאבון לסיכון שמתווה הדירקטוריון תוך הבנת [פרופיל סיכון](#) השוק והבטחה כי קיימת נאותות הלימות הון התואמת לפרופיל סיכון זה. ניהול הסיכון מכוון למזער, ככל האפשר, את התממשותם של סיכונים בלתי צפויים ונזקים שמקורם בנטילת סיכונים בלתי מבוקרת.

ב. תהליכים

בחינה תקופתית של עדכניות מסגרת והצהרת תיאבון לסיכון לרבות אפקטיביות המגבלות.

הערכת הקצאת הון הנדרש בגין סיכון שוק מושפעת מהנדבך הראשון ומהנדבך השני של כללי באזל. חישוב דרישת הון פיקוחי מזערי (נדבך ראשון) מבוצעת בהתאם לגישה הסטנדרטית כהגדרתה בהוראת ניהול בנקאי תקין 208. לפירוט [דרישת הון בגין סיכון שוק](#) ראה להלן.

בחינה תקופתית של הלימות ועדכניות מודלים המשמשים לכימות החשיפה לסיכון שוק.

שימוש שוטף במבחני קיצון לפי גישות שונות לרבות גישה כלכלית וגישה חשבונאית. הפעלת מספר מבחני קיצון במגוון שיטות, עוצמות וטווחי זמן ובחינת השפעתם בגישה הכלכלית ובגישה החשבונאית לרבות אתגור הקצאת ההון כמפורט לעיל.

ניטור שוטף אחר חשיפות, מגבלות תיאבון לסיכון, [אינדיקטורים](#) והתפתחויות בסביבת הסיכון. פעילות הניטור מתבצעת על ידי קווי ההגנה הראשון והשני ומדווחת בשוטף לפורום פיננסי ולוועדת ניהול סיכונים הנהלה ולוועדת ניהול סיכונים דירקטוריון.

תהליכים מרכזיים נוספים: ניהול סיכונים קבוצתי, הערכת נאותות הלימות ההון-ICAAP, תיאבון לסיכון, מסגרת הבקרה הפנימית, מסגרת ניהול סיכון ומסמכי מדיניות, מסמך סיכונים רבעוני, ביקורת פנימית והחברה האם, אסטרטגיה ותוכניות עבודה, שילוב ניהול סיכונים בתוכניות העבודה, מעורבות פונקצית ניהול הסיכונים בתהליכי קבלת החלטות מהותיות, סקירות תקופתיות של הסיכונים, מוצר חדש, מבחני קיצון, לפירוט והרחבה על תהליכים אלו ראה [מבנה ממשל תאגידי של ניהול סיכונים, תהליכים ופונקציות מפתח](#) לעיל.

2. פעילות בתיק למסחר

- פעילות בתיק למסחר של הבנק כוללת את תיק אגרות החוב למסחר ופעילות במכשירים פיננסיים נגזרים לצרכי הפקת רווח בתיקים שהוגדרו מראש.
- פוזיציות בתיק למסחר משוערכות על בסיס יומי במחיר שוק והעסקאות הנכללות בו הינן בשוק פעיל, נזיל ודו כיווני.
- במהלך שנת 2019 לא הועברו מכשירים פיננסיים מהתיק למסחר לתיק הבנקאי או להיפך.

3. מבנה וארגון פונקצית ניהול הסיכון

ממשל ניהול סיכון שוק מבוסס על שלושה קווי הגנה ראה [מבנה ממשל תאגידי של ניהול סיכונים, תהליכים ופונקציות מפתח לעיל](#).

מר ציון בקר, סמנכ"ל, מנהל החטיבה הפיננסית, הינו מנהל סיכון שוק של הבנק. ניהול הסיכון מפקח על ידי ועדת ניהול סיכונים דירקטוריון ועל ידי ועדת ניהול סיכונים הנהלה, מנוהל על ידי פורום פיננסי מורחב בראשות המנהל הכללי ובהשתתפות מספר חברי הנהלה ועל ידי פורום פיננסי מצומצם בראשות מנהל הסיכון.

4. ההיקף והאופי של מערכות דיווח על הסיכון

הבנק נעזר לצורך מדידת החשיפה לסיכון שוק וסיכון נזילות במערכת ייעודית קבוצתית לניהול סיכונים פיננסיים. המערכת מודדת את החשיפה לסיכונים אלה בגין כלל הפעילות הבנקאית, לרבות: סיכון ריבית וחישוב VaR, ומהווה תשתית לקיום [מבחני קיצון](#). המערכת הינה בסיס מידע בה מרוכזים נתונים פיננסיים ביחס למגוון מכשירים פיננסיים בהם פועל הבנק.

5. מדיניות הפחתת סיכון

מדיניות הפחתת סיכון מבוססת על גידור החשיפה לסיכון שוק, באמצעות הטלת מגבלות כמותיות, המשקפות את [התיאבון לסיכון](#) של הבנק. במטרה להבטיח עמידה במגבלות אלה, קו הגנה ראשון פועל לזיהוי, הערכה, מדידה וניטור של החשיפות הנוכחיות והפוטנציאליות, קו הגנה שני מנטר את החשיפות המהותיות באופן עצמאי ובלתי תלוי ומאתגר באופן מדגמי את פעולות קו הגנה ראשון. אמצעים בהם הבנק עושה שימוש לצורך הפחתת סיכון כוללים, בין היתר, רכישה ומכירת מכשירים פיננסיים סחירים בכל מגזרי ההצמדה, השקעה וגיוס מכשירים פיננסיים לא סחירים ופעילות במכשירים פיננסיים נגזרים.

ב) סיכון שוק בגישה הסטנדרטית

להלן נתונים לגבי נכסי סיכון שוק משוקללים במיליונים :

31/12/2018	31/12/2019	
א	א	
סכומים	סכומים	
		מוצרים ישירים (outright products)
38	3	1 סיכון שיעור ריבית (כללי וספציפי)
-	-	2 סיכון פוזיציה במניות (כללי וספציפי)
21	19	3 סיכון שער חליפין
-	-	4 סיכון סחורות
	-	אופציות
-	-	5 הגישה הפשוטה
3		6 גישת דלתה-פלוס
-	-	7 גישת התרחישים
-	-	8 איגוח
62	22	9 סה"כ

ג) מידע נוסף על סיכון שוק שלא נכלל בדרישות הגילוי של נדבך 3

1. תיאור סיכוני השוק אליהם חשוף הבנק

הבנק חשוף בעיקר לסיכוני השוק כמפורט להלן :

א. סיכון ריבית

הסיכון לרווחים או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הריבית, צורותיו העיקריות של סיכון הריבית כוללות :

- סיכון תמחור מחדש (Repricing Risk) – סיכון הנובע מהבדלי עיתוי בתקופות לפירעון (בריבית קבועה) ובמועדי התמחור מחדש (בריבית משתנה) של נכסים, התחייבויות ופוזיציות חוץ מאזניות. סיכון זה כולל גם סיכון מרווח אשר נובע משינויים במרווחים שבין עקומי הריבית חסרת הסיכון והריביות המשמשות לתמחור הנכסים וההתחייבויות.
- סיכון עקום התשואה (Yield Curve Risk) – סיכון עקום התשואה קיים כאשר תזוזות בלתי צפויות של עקום התשואה משפיעות באופן שלילי על השווי הכלכלי או החשבונאי של ההון. התזוזות בעקום התשואות נובעות משינויים בקשרים בין שיעורי ריבית לתקופות פירעון שונות.
- סיכון בסיס ריבית (Basis Risk) – סיכון הנובע ממתאם לא מושלם בשינויים של שיעורי הריבית בשווקים פיננסיים שונים או במכשירים שונים הדומים במאפייני התמחור מחדש.
- סיכון אופציות (Optionality) – שינוי בעיתוי או בהיקף של תזרים מזומנים של מכשיר פיננסי עקב שינויים בשיעורי ריבית השוק.

ב. סיכון בסיס

סיכון לפגיעה בשווי הוגן שעלול להתרחש כתוצאה משינויים בשערי החליפין או במדד המחירים לצרכן, עקב ההפרש שבין שווי הנכסים לבין שווי ההתחייבויות.

ג. סיכון מניות, סחורות והשקעות ריאליות

סיכון לפגיעה בשווי הבנק וברווחיותו הנובע משינויים במחירי המניות, סחורות ושווי ההחזקות הריאליות.

ד. סיכון אופציות

סיכון להפסד הנובע משינויים בפרמטרים המשפיעים על שווים של אופציות, לרבות אופציות גלומות.

בנוסף, הבנק הגדיר לצרכים פנימיים "סיכון השקעות" כתת קטגורית סיכון בקטגורית סיכון שוק. סיכון ההשקעות גלום בהשקעות בניירות ערך, ובפיקדונות בבנקים ובבנק ישראל. מרבית ההשקעה בניירות ערך הינה באגרות חוב של ממשלת ישראל בארץ ובחו"ל. הפעילות הכלולה במסגרת "סיכון השקעות" כלולה בנתונים המדווחים בגילוי זה בפרקים הדנים בסיכון שוק וסיכון מניות בתיק הבנקאי. חשיפת אשראי הגלומה במכשירים הפיננסיים הנכללים בפעילות ההשקעות מתבצעת כנגד מסגרות המאפשרות ע"י הדירקטוריון.

2. מדיניות ניהול סיכון שוק

א. כללי

החטיבה הפיננסית אחראית לגיבוש מסמך מדיניות לניהול סיכון שוק ולאישורו בהנהלה ובדירקטוריון. כמו כן, באחריותה ובאחריות חטיבת ניהול סיכונים לסקור מדיניות זו על בסיס שוטף ולהציע עדכונים למדיניות, ככל שנדרש. עדכונים במדיניות מביאים בחשבון שינויים מהותיים במסמכי היסוד או בהוראות המפקח על הבנקים, ככל שרלוונטיים, וכן פרסום של הנחיות ומסמכים מתודולוגיים הרלוונטיים לתהליכי ניהול סיכון שוק על ידי גורמים רגולטורים בינלאומיים מרכזיים, במידה ולהם יש השלכות על המדיניות.

מסמך מדיניות לניהול סיכון שוק מהווה מסגרת לניהול הסיכון ולהגדרת אחריות וסמכות של הגורמים המעורבים בתהליכי ניהול סיכונים.

מטרת המדיניות הינה להוות תשתית לניהול סיכון שוק, באופן שיתרום לניהול מיטבי של חשיפת הבנק להפסד בגין שינויים בפרמטרי שוק ולהציג תמונת סיכונים נאותה למקבלי ההחלטות. ניהול הסיכון מכוון למזער, ככל האפשר, את התממשותם של סיכונים בלתי צפויים ונזקים שמקורם בנטילת סיכונים בלתי מבוקרת.

התיאבון לסיכון שוק כפי שמוגדר במדיניות משקף את מידת רצונו של הבנק ליטול סיכונים שוק במטרה להשיג את יעדיו האסטרטגיים.

התפישה העקרונית בניהול הסיכון היא כי המאזן ינוהל במטרה למקסם את ההון הכלכלי בראיה ארוכת טווח בהינתן מגבלות התיאבון לסיכון ובכפוף לשיקולים חשבונאיים ושיקולים המשפיעים על תכנון ההון.

המדיניות מגדירה מגבלות איכותיות ומגבלות כמותיות עיקריות ביחס למאפייני החשיפה לסיכון שוק ובהן השווקים והמכשירים בהם יפעל הבנק בתיק הבנקאי ובתיק למסחר.

התיאבון לסיכון נקבע תוך התייחסות לשתי גישות מדידה, חשבונאית וכלכלית, וכן לכלי ניהול שונים, ניתוחי רגישות, תרחישי מצב עסקים רגיל (תרחישי ביניים) ותרחישי קיצון. כל זאת בהתייחס לטווחי זמן שונים: טווח קצר וטווח ארוך.

ריבוי מדדים עלול להקשות על הניתוח וההצגה למקבלי ההחלטות ועל כן הוגדרו בקבוצה הבנקאית ובבנק שתי קבוצות מדדי סיכון. מדדי סיכון ראשיים המשמשים את פונקציית הניהול לקבלת החלטות שוטפות או תקופתיות על היקפי החשיפה, ומדדי סיכון נוספים הם יתר מדדי הסיכון ביחס לחלקם נקבעת מגבלת דירקטוריון, ביחס לחלקם נקבעות מגבלות ברמת מנהל החטיבה הפיננסית וכן מדדי סיכון שעבורם מבוצע ניטור ללא מגבלות.

הבנק מנהל ומנטר את העמידה במגבלות, הן של מדדי הסיכון הראשיים והן של מדדי הסיכון הנוספים.

ב. פעילות במכשירים פיננסיים נגזרים

הדירקטוריון קובע את אופן פעילות הבנק במכשירים פיננסיים נגזרים, היקפי הפעילות המקסימאליים ותמהיל המכשירים הפיננסיים שלבנק מותר לפעול בהם, בין לצורכי הגנה בגין פעילות לקוחותיו ובין לצורכי מסחר וניהול פוזיציה עבור עצמו. בנוסף למגבלות אחרות, נקבעה לכל מכשיר פיננסי נגזר מגבלת היקף שנועדה לתחום סיכון תפעולי הכרוך בפעילות בו. היקף פעילות במכשיר מסוים אינו מייצג בהכרח את רמת הסיכון הפיננסי הגלומה בו.

חשיפות השוק הנוצרות כתוצאה מפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים, הן בבסיס ההצמדה והן בריבית, נכללות במסגרת מגבלות הדירקטוריון השונות לחשיפות הבסיס והריבית.

ככלל, מרבית פעילות הבנק בתחום המכשירים הפיננסיים הנגזרים הינה למטרות הגנה, למעט פעילות מצומצמת שהוגדרה מראש על ידי ההנהלה כפעילות בתיקים המיועדים למסחר. תיקים המיועדים למסחר כוללים אגרות חוב בתיק ני"ע למסחר וכן מספר תיקים הכוללים מכשירים פיננסיים נגזרים שהוגדרו מראש לפעילות מסחר בלבד.

ג. עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים עם גופים מפקחים

עסקאות הבנק במכשירים פיננסיים נגזרים מבוצעות בחלקן עם תאגידים בנקאיים או חברי הבורסה לניירות ערך, המחויבים לעמידה בדרישות של הלימות הון או לעמידה ברמת ביטחונות מול הבורסה לניירות ערך, ובחלקן עם לקוחות הבנק האחרים, המחויבים בביטחונות בהתאם לנוהלי הבנק.

הבנק מנהל סיכוני שוק, בין היתר, באמצעות עסקאות הגנה במכשירים פיננסיים נגזרים אשר מבוצעות מול בנקים. מדיניות הדירקטוריון הינה כי עסקאות במכשירים פיננסיים מול בנקים יתבצעו רק עם בנקים החתומים עם הבנק על הסכמי ISDA. כמו כן, מרבית בנקים אלה חתומים מול הבנק על נספח CSA (Credit Support Annex) במסגרתם מתבצעים חישובי שווי הוגן של כלל העסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים בין שני הבנקים ובמידת הצורך מועברים ביטחונות נזילים בין הבנקים עפ"י הכללים הקבועים בהסכם. בנוסף הבנק מבצע עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים, שאושרו לשימוש על ידי הדירקטוריון, עפ"י צורכי הלקוחות למול מסגרת אשראי מאושרת. מדידת סיכון אשראי צד נגדי של לקוחות אלה מתבצעת על פי מודל פנימי במסגרתו נקבע מקדם מסכום העסקה כחשיפה עתידית אליה מתווספת חשיפה נוכחית שהינה פונקציה של השווי ההוגן של העסקאות שביצע הלקוח.

פעילות בשוק המעו"ף על מדד מניות או על שער החליפין של הדולר מבוצעת עבור לקוחות הבנק בלבד תוך שמירת ביטחונות בהתאם להנחיות הבורסה לניירות ערך.

ד. מדיניות השקעה בגופים שעיקר עיסוקם עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים ומכירות בחסר

מדיניות הבנק היא לא להשקיע בגופים שעיקר עיסוקם עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים ומכירות בחסר, כגון קרנות גידור.

3. מממשל תאגידי לניהול הסיכון

מדיניות ניהול סיכון שוק מגדירה מבנה ארגוני לניהול הסיכונים המבטיח איזון נאות ואי תלות בין הגופים המעורבים בניהול הסיכונים. שלושה קווי ההגנה המוגדרים ביחס לסיכון שוק כנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקן 310, מבטיחים איזון זה, כדלקמן:

קו הגנה ראשון - החטיבה הפיננסית אחראית על ניהול סיכוני השוק. במסגרת זו כלולים בחטיבה יחידת ניהול נכסים והתחייבויות, חדר עסקאות ויחידת הנוסטרו אשר נוטלות סיכוני שוק ומנהלות את הסיכונים התפעוליים הנובעים מפעילותן. במסגרת קו ההגנה הראשון הוגדרו מספר יחידות מדידה, בקרה ותפעול האמונות על פעילויות אלו ופועלות באופן בלתי תלוי מנוטלי הסיכון, כדלקמן: יחידת הבקרה (Middle Office) ויחידת התפעול (Back Office) לתפעול מכשירים פיננסיים נגזרים.

יחידת ה Middle Office מבצעת בקרת סיכונים כלכלית וחשבונאית וכן בקרת עמידה במגבלות על פעילויות החטיבה הפיננסית. יחידת התפעול מתפעלת עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים ומבצעת בקרה תפעולית כוללת על חדר העסקאות. ליחידה זו תפקיד חיוני במזעור הפסדים העלולים לנבוע מהתממשות כשל תפעולי בביצוע העסקאות.

בנוסף, בחטיבה הפיננסית, בהיותה קו ההגנה הראשון, מתבצעת פעילות ניהול סיכון שוק באמצעות ניטור שוטף של חשיפות השוק השונות. חשיפות אלה מדווחות באופן שוטף לפורום פיננסי מצומצם, בראשות מנהל החטיבה הפיננסית, המתכנס מספר פעמים בחודש. בפורום זה חברים מנהלים מהחטיבה הפיננסית וכן בקר סיכונים פיננסיים של חטיבת ניהול סיכונים. הפורום דן בחשיפות השוק ומקבל החלטות לגבי השקעת ההון הפעיל במגזרים השונים וכן לגבי גובה פוזיצית הריבית, במסגרת מגבלות הדירקטוריון שנקבעו ובהתבסס על ניתוח, בקרה ותחזיות לגבי התפתחויות כלכליות במשק, שיעורי ריבית במגזרים השונים ושינויים צפויים במדד המחירים לצרכן ובשער החליפין של השקל. פורום זה מנהל מעקב אחר ביצוע החלטותיו וכן מדווח לפורום פיננסי מורחב, בראשות המנהל הכללי.

קו הגנה שני - בוחן תקופתית את עדכניות מסגרת ניהול הסיכון ואפקטיביות הצהרת תיאבון לסיכון, מחשב את דרישות ההון בגין סיכון שוק, מרכז תחום תיקוף מודלים בלתי תלוי, מוביל תהליך הערכת נאותות הלימות ההון- ICAAP ומאתגר את פעילות קו ההגנה הראשון.

4. מגבלות כמותיות

מגבלות כמותיות הוגדרו הן במסמך המדיניות ברמת הדירקטוריון והן ברמת מנהל החטיבה הפיננסית. המגבלות ביחס לאומדי הסיכון הראשיים כפי שהוגדרו ברמת הקבוצה הבנקאית אליה משתייך הבנק הן:

- חשיפת שווי כלכלי לשינוי מקביל של 100 נקודות בסיס בעקומי התשואה לא תעלה על 4.5% מההון העצמי. מגבלה זו בתוקף מיום 1.12.19, יום השלמת עסקת רכישת מוניציפל בנק בע"מ ומיזוגו עם ולתוך בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ. קודם לכן המגבלה היתה 7.5% מההון העצמי בתרחיש ירידת ריבית ו- 2.5% מההון העצמי בתרחיש עליית ריבית. בנוסף, קיימות מגבלות על החשיפה המותרת בכל מגזר הצמדה בנפרד (לא צמוד, צמוד למדד המחירים לצרכן ומט"ח וצמוד מט"ח).
- חשיפת השווי החשבונאי לתרחיש ביניים לא תעלה על 4% מהון העצמי של הבנק.

בנוסף הוגדרו מגבלות ביחס לאומדי הסיכון הנוספים לרבות מגבלות על סיכון בסיס ההצמדה, תרחישי קיצון והערך בסיכון (VaR) ביחס לכלל הפעילות וכן הוגדרו מגבלות פעילות ביחס לתיק למסחר ולפעילויות ספציפיות בו.

5. מנגנונים המאפשרים תגובה מיידית להתפתחויות חריגות בשווקים

הדירקטוריון אישר תוכניות סדורות לטיפול במשברים פיננסיים לרבות תוכנית פיננסית לחיזוק הלימות ההון בעת משבר ותוכנית לטיפול במשבר נזילות. במסגרת זו הוגדר האופן לזיהוי המשברים ולטיפול בהם וכן הוגדר הפורום המוסמך לטפל במשברים והוגדרו הסמכויות והכלים לטיפול במשברים אלה. בנוסף, נוהלי הבנק מגדירים כי במקרים של התפתחויות חריגות בשווקים יתכנס מיידית פורום פיננסי מיוחד בראשות מנהל החטיבה הפיננסית ויידון בהתפתחויות בשווקים ובדרכי הפעולה האפשריות.

6. שינויים שחלו בתקופה המדווחת במדיניות ניהול הסיכונים

במהלך שנת 2019 לא חלו שינויים מהותיים במדיניות ניהול סיכון השוק.

7. אמצעי פיקוח ומימוש המדיניות

בכל רבעון מקיים הדירקטוריון דיון בסקירת סיכונים השוק במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני. בנוסף, מדי רבעון מציגה החטיבה הפיננסית סקירה רבעונית של ניהול הסיכון בבנק ובמסגרתה מוצגות החשיפות המרכזיות של הבנק לסיכונים שוק לרבות הסבר בדבר השינויים המרכזיים שאירעו.

דיווחים אלה מסייעים בידי הדירקטוריון לפקח אחר חשיפות השוק השונות ולוודא כי פעולות ההנהלה עקביות עם מדיניות הבנק והתיאבון לסיכון.

מנגנוני בקרה פנימית שנועדו למנוע סטיות ממדיניות

מבנה ניהול הסיכון המוצג לעיל נועד, בין היתר, להבטיח כי לא ייווצרו סטיות מהמדיניות שקבע הדירקטוריון.

במסמך המדיניות לניהול סיכונים השוק נקבעו כללים לאופן הדיווח על חריגות, לרבות סמכות לאישור חריגות והכללים לטיפול בחריגות וסגירתן. ככלל, מדיניות ניהול סיכון השוק המיושמת הינה בהלימה למדיניות שאושרה ע"י הדירקטוריון.

ההפסדים והרווחים שנבעו מ"עסקאות אחרות" במכשירים פיננסיים נגזרים שאינן מיועדות להגן על חשיפות בתיק הנכסים וההתחייבויות (ALM):

הרווחים בתיקים למסחר הכוללים מכשירים פיננסיים נגזרים הסתכמו ב-1 מיליון ₪ בשנת 2019.

הרווחים בתיקים למסחר הכוללים מכשירים פיננסיים נגזרים הסתכמו ב-0 מיליון ₪ ברבעון הרביעי של שנת 2019.

8. דוח בסיסי הצמדה

ניהול חשיפות הבסיס של הבנק מתבצע בתדירות יומית ובראייה כלכלית תוך התייחסות להשלכות החשיפה גם על התנודתיות החשבונאית במקרים בהם קיימת אי התאמה בין הראיה החשבונאית לכלכלית. מדידת הסיכון מתבצעת באמצעות חישוב עודף / חוסר הנכסים על ההתחייבויות לאחר הכללת תיקונים כלכליים כמפורט להלן. תמהיל ההשקעה במגזרי ההצמדה השונים נקבע באופן שוטף במסגרת המגבלות המוצגות להלן ועל בסיס תחזיות לגבי משתני השוק הרלוונטיים. החשיפה נמדדת בכל מטבע מהותי בנפרד.

ניהול החשיפה לסיכון בסיס מבוצע על פי נתוני ה"חשיפה הכלכלית". המרכיבים העיקריים של ההפרש שבין ה"חשיפה הכלכלית", לבין ה"חשיפה החשבונאית" (המוגדרת כפער שבין יתרות הנכסים וההתחייבויות הכספיים, על פי כללי מדידה חשבונאית מקובלים), הינם כדלקמן:

- הפרשות בגין זכויות עובדים, נכללות במסגרת ה"חשיפה הכלכלית" במגזר הצמוד למדד במקום במגזר הלא צמוד.
- היעודה לפיצויים סווגה בהתאם לרכיבי ההשקעה הנכללים בה, בעוד שבמסגרת המדידה החשבונאית מוצגת במגזר הלא צמוד.
- הלוואות צמודות למדד שסווגו כ"חובות פגומים", סווגו למגזר הלא צמוד (במקום לבסיס הנגזר מחוזה ההלוואה).
- מכשירים פיננסיים המכילים אופציה גלומה, סווגו למגזרי ההצמדה השונים, על פי מודלים לתמחור אופציות.
- פיקדונות שבסיס ההצמדה שלהם אינו קבוע לאורך כל תקופת הפיקדון, מסווגים למגזר ההצמדה ששימש לתמחור הפיקדון.

א. להלן ריכוז נתוני ה"חשיפה הכלכלית" וה"חשיפה החשבונאית" לסיכון בסיס במגזרי ההצמדה השונים:

31/12/2018	31/12/2019	חשיפה חשבונאית
מיליוני ש"ח		
2,227	2,371	לא צמוד
171	310	צמוד מדד
(29)	(22)	מט"ח וצמוד מט"ח
2,369	2,659	סה"כ

31/12/2018	31/12/2019	חשיפה כלכלית
מיליוני ש"ח		
2,820	3,090	לא צמוד
(429)	(420)	צמוד מדד
(13)	(8)	מט"ח וצמוד מט"ח
2,378	2,662	סה"כ

ב. להלן מידע על ערכי מקסימום, מינימום וממוצע של החשיפה הכלכלית במהלך הרבעון המדווח כשיעור מההון הפעיל הכלכלי:

מינימום	לא צמוד	צמוד מדד	מט"ח וצמוד מט"ח
104%	(23%)	(2%)	
124%	(5%)	2%	
119%	(19%)	0%	
ממוצע			

החשיפה הכלכלית המוצגת בטבלאות שלעיל הינה בהתאם לרשימת התיקונים הכלכליים המאושרת נכון לכל אחד מהמועדים שבטבלה.

מגבלות הדירקטוריון מוטלות על חשיפה כלכלית לגבי סיכונים הבסיס הכרוכים בניהול תיק הנכסים הממומן ממקורות ההון הפעיל הכלכלי שלו, קובעות כי: %(-40) עד 100% מהון זה יושקעו בנכסים צמודי מדד, %(-10) עד 25% יושקעו בנכסים במט"ח ובצמודי מט"ח, והיתרה הנגזרת תוחזק בשקלים לא צמודים.

9. ניהול פוזיציות בתיק למסחר

הבנק מבחין בין חשיפות הנוצרות במהלך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק לבין החשיפה למסחר. לצורך חישוב [דרישות הון לסיכון שוק](#) בנדבך הראשון הוגדרו הפוזיציות אשר יכללו בתיק למסחר. פוזיציות אלו עונות על דרישות כללי באזל 2 וכוללות מכשירים פיננסיים המוחזקים עם כוונת מסחר וכן מכשירים שמטרתם לגדר רכיבים אחרים של התיק למסחר.

הבנק הגדיר כי התיק יכלול את המרכיבים הבאים:

תיקי אגרות חוב למסחר בשקלים ובמט"ח, פעילות במכשירים פיננסיים נגזרים לצרכי הפקת רווח בתיקים ספציפיים שאושרו מראש ע"י הדירקטוריון, עסקאות עתידיות במטבעות ובריבית, אופציות מטבע וכן גידור פעילות לקוחות באופציות מעו"ף בבורסה לניירות ערך בתל אביב.

התיקים שהוגדרו כתיקים למסחר למטרות הון פיקוחי נתונים למגבלות לגבי היקף הפעילות ו/או ההפסד הפוטנציאלי המותר בהינתן שינוי בשיעורי הריבית וכן למגבלה על ערך ה- VaR המקסימאלי. בנוסף בתיק האופציות הפעילות מוגבלות באמצעות הטלת מגבלה על הפרמיה המקסימאלית לעסקה ועל ההפסד המצטבר במהלך שנה קלנדרית ובנוסף חל איסור על כתיבת אופציה (אלא אם מדובר בכתיבת אופציה זהה לאופציה שנקנתה). היקף הפעילות בתיק למסחר למטרות הון פיקוחי אינו מהותי.

היתרה הממוצעת בתיק אג"ח למסחר בשקלים ובמט"ח הסתכמה במהלך הרבעון המדווח ב-80 מיליון ₪, ובמהלך שנת 2019 ב-99 מיליון ₪. הבקרה על פעילות המסחר, לרבות בחינת העמידה במגבלות וחישוב הרווחיות, מבוצעת בתדירות יומית על ידי גורמי הבקרה של קו ההגנה הראשון.

10. אירועים לאחר תאריך המאזן

לאחר תאריך המאזן ועד מועד פרסום דיווח זה, מלבד [ההתייחסות לנגיף הקורונה כאמור לעיל](#), אין אירועים משמעותיים בסיכון שוק וניהולו.

11. מידע נוסף על החשיפה לסיכוני שוק ודרכי ניהולם לפי מודלים לניהול סיכונים

ניהול סיכון שוק מתבצע באמצעות מספר מודלים ומדדי סיכון אשר בהם מובאים בחשבון גורמים נוספים על אלו המשמשים לצורך הגילוי בדוחות הכספיים. המודלים ומדדי הסיכון כפופים לתהליך מובנה של הגדרה במסגרת קטלוג המודלים ותיקוף המודל. התהליך מבוצע בהתאם למדיניות הבנק בנושא הטיפול במודלים. להלן מידע בדבר מודלים מרכזיים ומדדים המשמשים בניהול סיכון השוק:

- מדד רגישות שווי כלכלי לשינויים בריבית, ראה להלן [גילוי סיכון ריבית בתיק הבנקאי](#).
- מדד רגישות שווי חשבונאי לשינויים בגורמי השוק בתרחישי ביניים הממדד מציג את הקיטון בהון פיקוחי (ההון לצורך חישוב יחס ההון לרכיבי סיכון), לפני השפעת המס, בתרחיש הכולל השפעה של מגוון שינויים בגורמי השוק על חשיפות הבנק, אשר הוגדרו, על פי תיאבון הסיכון, כאירוע שסבירות התממשותו היא אחת ל-3-7. זאת, לעומת [תרחיש קיצון](#) שסבירותו הינה אחת ל-25 שנים.
- מדד זה כולל את כלל גורמי הסיכון המשפיעים על השווי החשבונאי ובהם: סיכונים הריבית, סיכון מרווח אשראי על נכסים שונים בתיקי ההשקעות, סיכון מניות וכן סיכונים נוספים הנובעים מפעילות בשווקי האג"ח ומכשירים פיננסיים נגזרים.
- אופן המדידה – התרחיש מבוסס על ניתוח היסטורי של השינויים בגורמי הסיכון השוק והוא מחושב בתדירות שבועית. מגבלת הדירקטוריון שנקבעה למדד זה הינה בשיעור 4% מההון העצמי.

12. הערך הנתון בסיכון VaR (Value At Risk)

מודל ה-VaR אומד את ההפסד המקסימאלי שעלול להיגרם בשל התממשות סיכוני השוק בתקופת זמן נתונה וברמת ביטחון סטטיסטית מוגדרת. תוצאות המודל מאפשרות להעריך את חשיפת הבנק הכוללת לסיכוני שוק ולבחון את ההתפתחות של סיכוני השוק על פני הזמן. קיימות 3 שיטות לחישוב VaR:

- שיטה פרמטרית - עושה שימוש במטריצת השונויות והקורלציות בין גורמי הסיכון השונים, הנגזרת מנתונים היסטוריים לגבי גורמי הסיכון. בשיטה זו אנו מניחים כי לגורמי הסיכון התפלגות נורמאלית.
 - שיטת הסימולציה ההיסטורית - אומדת את תנודתיות גורמי הסיכון על סמך התנהגותם בעבר. בשיטה זו לא מניחים הנחות לגבי התפלגויות גורמי הסיכון השונים או לגבי המתאמים ביניהם.
 - שיטת Monte Carlo – שיטה לא-פרמטרית המאפשרת חישוב VaR מדויק גם עבור מכשירים לא ליניאריים כגון אופציות. השיטה מבוססת על בניית התפלגות משותפת לגורמי הסיכון על בסיס נתוני עבר ודגימה אקראית של מספר רב של תצפיות מאותה התפלגות.
- ה-VaR על כלל הפעילות (התיק הבנקאי והתיק למסחר) חושב במהלך 2019 בתדירות חודשית בשיטת הסימולציה ההיסטורית ברמת ביטחון של 99% ולאופק זמן של 30 ימים קלנדריים. כדי לבדוק את טיב המודל ותקפותו, מתבצעת בחישוב על כלל התיק בדיקה של ההפסד בפועל. חריגה מתקבל כאשר ההפסד בפועל גבוה מהערך הנתון בסיכון. תיאורטית, נצפה שמספר החריגות לא יעלה על 1% מהתצפיות עבורן חושב VaR.
- מגבלות המודל נגזרות מהשיטה ההיסטורית בה בחר הבנק להשתמש לצורך חישוב ה-VaR:
- מודל ה-VaR הוא מודל סטטיסטי ומידת דיוקו מותנית באיכות ההנחות שבבסיסו.
 - החישוב על פי שיטת הסימולציה ההיסטורית מניח שהתנהגותם של גורמי הסיכון צפויה לחזור על עצמה. לפיכך, שינוי פתאומי במאפייניהם של גורמי הסיכון אינו ניתן לחיזוי. השיטה הפרמטרית מניחה התפלגות נורמאלית של השינוי בגורמי הסיכון.

- אומד ה-VaR אינו מתייחס לגודלם של ההפסדים שעלולים להיגרם במצבי קיצון, בהסתברות נמוכה מ-1% (בהתאם לרמת המובהקות של 99% שנבחרה) כאשר מתערערות ההנחות הסטטיסטיות שבבסיס המודל. לפיכך אין להתייחס לתוצאותיו כאל חסם ממשי להפסד אשר עלול להיגרם לבנק בתרחישים קיצוניים. המענה יכול להינתן ע"י בחינת ההפסד הפוטנציאלי בתרחישי קיצון.
- אופק הזמן שנקבע מניח למעשה שהפוזיציה נותרת סטטית במשך תקופה זו, ומאידך שניתן לגדר אותה או לממשה בתוך פרק הזמן שנקבע. הנחה זו מתעלמת מחוסר הנזילות שעלול להיווצר בעיתות משבר וכן לא משקפת את הסיכון במהלך פרק הזמן שנקבע.
- הדירקטוריון קבע [מגבלה](#) לפיה ערך ה-VaR על כלל הפעילות (התיק הבנקאי והתיק למסחר) בשיטת הסימולציה ההיסטורית, לאופק של 30 ימים קלנדרים וברמת מובהקות של 99% לא יעלה על 3.0% מההון העצמי. בשנת 2019 לא נרשמה חריגה ממגבלה זו.

שנת 2018		שנת 2019		במיליוני ש"ח
חשיפה מקסימאלית במהלך השנה	סוף שנת הדיווח	חשיפה מקסימאלית במהלך השנה	סוף שנת הדיווח	
13.4	11.3	25.2	12.2	חשיפה בפועל

אומד סיכון זה משמש כאחד מאומדי הסיכון המתארים את חשיפת המאזן לסיכוני השוק וההתייחסות הניהולית אליו הינה משנית. לעומתו, מודגשת יותר חשיבותם של ניתוחי הרגישות ותרחישי הקיצון במסגרת הניהול השוטף של סיכוני השוק. תוצאות הבחינה בדיעבד (Back Testing) שבוצעו על תוצאות המודל של הבנק מצביעות כי המודל עונה לדרישות הסטטיסטיות וכי הוא תקף סטטיסטית.

ה-VaR של פעילות המסחר: ה-VaR על התיקים שהוגדרו למסחר מחושב בתדירות יומית בשיטת סימולצית מונטה קרלו, ברמת ביטחון של 99% ולאופק זמן של יום אחד.

הדירקטוריון קבע מגבלות ספציפיות על ערך ה-VaR בכל אחד מהתיקים. בשנת 2019 לא נרשמו חריגות ממגבלות אלה.

13. ניתוח הפסדים במבחני קיצון (Stress Tests)

מבחני קיצון מתריעים בפני ההנהלה על תוצאות חמורות בלתי צפויות הקשורות למגוון סיכונים, ומהווים כלי חשוב בתהליך ניהול סיכוני השוק, המסייע לזיהוי סיכונים מהותיים, שאינם מקבלים ביטוי מלא במדדי סיכון אחרים. כחלק מתהליך ניהול הסיכון מוערכת חשיפת הבנק לאירועים שסבירותם נמוכה באמצעות תרחישי קיצון. בכך הם משמשים אומד משלים למדדי הסיכון האחרים, המתייחסים לתרחישים מתונים יותר.

תרחישי הקיצון מבוססים על סיפורי מעשה המשמשים את הבנק למדידת החשיפה בגישות שונות – גישה כלכלית וגישה חשבונאית. גישות אלה מיושמות לצורך הניהול השוטף, לצורך הערכת נאותות הלימות ההון - ICAAP ולצורך חישוב התרחיש האחד השנתי שקבע המפקח על הבנקים לכלל המערכת הבנקאית.

- גישה כלכלית - גישה המשקפת את השפעת השינויים בגורמי השוק על הערך הנוכחי של כלל הנכסים וההתחייבויות, המשקף את השווי הכלכלי;

- גישה חשבונאית - בגישה זו נבחנות ההשפעה המיידית (לטווח של עד חודש) וההשפעה ארוכת טווח (לטווח של שנה) על ההון המשמש לצורך חישוב יחס הון רובד ראשון, כתוצאה משינויים בגורמי סיכון שוק. השפעות אלו מחושבות על כלל הפוזיציות המשפיעות על יחס ההון ובכללן הפוזיציות החוץ מאזניות והתיקים למסחר. בנוסף, לצורך חישוב ההשפעה ארוכת הטווח נכללים גם השינויים בגין תרחיש קיצון על הכנסות הריבית.

חשיפת הבנק לסיכון שוק נבחנת הן בראיה כלכלית והן בראיה חשבונאית במגוון תרחישי קיצון, הכוללים שינויים בעקומי הריבית (מקביליים ולא מקביליים), שינויים בשערי החליפין העיקריים ובמדד המחירים לצרכן ושינויים במרווחים של ההשקעות באגרות החוב הקונצרניות לעומת אגרות חוב ממשלתיות.

בנוסף, לתרחישי קיצון המבוססים על סיפורי מעשה, מופעלים מספר תרחישים נוספים וכן תרחישים טכניים, כנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין 333.

המגבלות שקבע הדירקטוריון מתייחסות הן לשחיקת השווי הכלכלי בתרחישי קיצון והן להשפעה על יחסי הלימות ההון, בטווח קצר ובטווח ארוך.

תרחישי הקיצון המנוהלים נקבעים בפורום תרחישי קיצון של הקבוצה בהינתן שיקולי Impact / Probability. תרחישים אלה מיושמים בבנק ובנוסף נבחן הצורך להוסיף תרחישי קיצון במידה והם עשויים לשקף טוב יותר את אזורי הפגיעות של הבנק.

המגבלה של מבחני קיצון בגישה הכלכלית הינה בשיעור 12.5% מההון העצמי והמגבלה של מבחני הקיצון בגישה החשבונאית לטווח מיידי ולטווח של שנה הינה בשיעור 15% מההון העצמי.

14. הכנסות הריבית הצפויות ה- (Net Interest Income) NII וה- (Earning At Risk) EaR

ראה להלן גילוי [סיכון ריבית בתיק הבנקאי](#).

15. מודלים התנהגותיים כלכליים המשולבים בניהול סיכון הריבית

ראה להלן גילוי [סיכון ריבית בתיק הבנקאי](#).

16. הקשר בין סעיפי מאזן ורווח והפסד לבין פוזיציות שנכללו בגילוי על סיכון השוק

סיכון שוק גלום בנכסים ובהתחייבויות המאזניות והחוץ מאזניות. הבנק מבחין בין שני סוגים של תיקים: [תיק למסחר](#) ותיק בנקאי. תיקים אלו נבדלים באופי חשיפתם לסיכונים שוק ומכאן גם בכלי הניהול המשמשים לניהול סיכונים השוק שלהם.

- תיק למסחר מורכב מפוזיציות במכשירים פיננסיים המוחזקות עם כוונת מסחר או מתוך כוונה להרוויח בטווח הקצר. פוזיציות אלו יהיו סחירות ושניתן לגדרן באופן מלא. ככלל, התיק למסחר מרוכז בתיקים מסוימים שהוגדרו למסחר בחדר עסקאות ובתיקי האג"ח למסחר שביחידת הנוסטרו.

- תיק בנקאי הינו מכלול הנכסים וההתחייבויות המאזניים והפריטים החוץ מאזניים של הבנק אשר אינם נכללים בתיק למסחר.

מדדי הסיכון המשמשים לניהול סיכון שוק בתיק למסחר כוללים את מודל ה- VaR ומגבלה על החשיפה לסיכון ריבית בעת תזוזה מקבילה של עקומי התשואות של 100 נקודות בסיס.

מדדי הסיכון המשמשים לניהול סיכונים השוק בתיק הבנקאי הוצגו באופן מפורט בסעיף "מידע נוסף על החשיפה לסיכונים שוק ודרכי ניהולם לפי מודלים לניהול סיכונים" לעיל.

סיכון ריבית בתיק הבנקאי ובהתייחס למסחר

סיכון ריבית הינו סיכון לרווחים או להון הנובעים משינויים בשיעורי הריבית. שינויים אלה משפיעים גם על שווי נכסי הבנק מכיוון שהערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים משתנה כאשר חל שינוי בשיעורי הריבית.

א) גילוי איכותי

1. מממשל ניהול סיכון ריבית בתיק הבנקאי

מבוסס על שלושה קווי הגנה ראה [מבנה ממשל תאגידי של ניהול סיכונים, תהליכים ופונקציות מפתח](#) לעיל.

מר ציון בקר, סמנכ"ל, מנהל חטיבה פיננסית, הינו מנהל סיכון זה. ניהול סיכון ריבית בתיק הבנקאי ממוקד על ידי ועדת ניהול סיכונים דירקטוריון, מבוקר על ידי ועדת ניהול סיכונים הנהלה ומנוהל על ידי פורום פיננסי מורחב בהשתתפות מספר חברי הנהלה ופורום פיננסי מצומצם בראשות מנהל הסיכון.

קו הגנה ראשון נוטל סיכון ריבית ומקיים סביבת בקרה פנימית נאותה. בהתאם לעיקרון הפרדת תפקידים, קיימת הפרדה בין יחידות הנוטלות סיכון ריבית [יחידת ניהול נכסים והתחייבויות (נני"ה), חדר עסקות ויחידת הנוסטרו] לבין יחידות המקיימות מדידה בקרה ותפעול (Middle Office ו-Back Office בהתאמה), הפועלות באופן בלתי תלוי מנוטלי הסיכון.

קו הגנה שני, במסגרת פונקצית ניהול הסיכונים מתבצעת בקרה מבוססת סיכון, ומתן חוות דעת עצמאית ובלתי תלויה על איכות ניהול הסיכון. הפונקציה מעבירה דיווחים בלתי תלויים ישירות לדירקטוריון אודות חריגות ממגבלות תיאבון לסיכון.

מדיניות הבנק בנושא ניהול סיכון ריבית, מבוססת על גידור החשיפות לסיכון, באמצעות הטלת מגבלות כמותיות על חשיפות אלו. לצורך העמידה במגבלות שנקבעו, פועל בחטיבה הפיננסית מערך למדידת הסיכונים ובדיקת קיום חריגות ממגבלות אלו. האמצעים בהם נעשה שימוש לצורך העמידה במגבלות שנקבעו, כוללים:

- רכישת ומכירת מכשירים סחירים בכל מגזרי ההצמדה (בעיקר ניירות ערך לטווחים שונים).
 - השקעה וגיוס של מכשירים פיננסיים לא סחירים.
 - פעילות במכשירים פיננסיים נגזרים עם בנקים.
- מדד רגישות השווי הכלכלי לשינויים בריבית

בחינת רגישות כלל מאזן הבנק לשינויים בריבית באמצעות היוון תזרימי המזומנים תוך שימוש במחירי ההעברה. תזרימי המזומנים הנובעים מנכסי הבנק והתחייבויותיו הותאמו באופן המביא לידי ביטוי את ההנחות ההתנהגותיות ביחס לחלק מסעיפי המאזן בהם היתרה המאזנית אינה מייצגת נכונה את הסיכון. מדד זה מחושב בתדירות שבועית.

המגבלות שקבע הדירקטוריון לגבי החשיפה לסיכונים ריבית במגזרי ההצמדה השונים מבטאות, בהתאם לכללים מקובלים, במונחי הפגיעה המקסימאלית בערך הנוכחי של שווי נכסי הבנק נטו כתוצאה מתזוזה מקביל של 100 נקודות בסיס בעקום התשואה בכל אחד מהמגזרים. כאמור לעיל, מגבלות הדירקטוריון עודכנו ביום 1.12.19, יום השלמת עסקת רכישת מוניציפל בנק בע"מ ומיזוגו עם ולתוך בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ. להלן המגבלות (במונחי הון עצמי):

עליית ריבית	ירידת ריבית	
4.0%	3.0%	שקל לא צמוד
3.5%	3.5%	שקל צמוד למדד המחירים לצרכן
1.5%	1.5%	מט"ח וצמוד מט"ח
4.5%	4.5%	כל מגזרי ההצמדה

בנוסף לבחינת רגישות השווי הכלכלי של ההון המיוחס לבעלי המניות של הבנק, עושה הבנק שימוש בגישות מדידה נוספות:

- הכנסות הריביות הצפויות ה- NII (Net Interest Income) וה- EaR (Earning At Risk): תחזית הכנסות המימון (NII) מבוצעת באמצעות סימולציה דינאמית על הכנסות הריבית נטו במהלך השנה הקרובה, ונועדה לבחון את השפעתן של אסטרטגיות שונות בניהול הנכסים וההתחייבויות על רווחי המימון של הבנק. מדד ה- EaR מודד את רגישותן של הכנסות המימון הצפויות לשינויים בשיעורי הריבית בשווקים הפיננסיים. מודל זה הינו מודל משני במסגרת תהליכי ניהול הסיכון בבנק ומחושב בתדירות רבעונית.
 - בנוסף לתרחיש של תזוזה מקבילה בעקומי הריבית, נבחנת בתדירות חודשית גם החשיפה לשינויים לא מקבילים בעקומי הריבית השונים.
 - הבנק בוחן בתדירות חודשית את השפעתם של תרחישי קיצון על שווי הכלכלי ועל ההון הפיקוחי.
 - הבנק בוחן בתדירות שבועית את השפעתו של תרחיש ביניים על ההון הפיקוחי.
- למידע נוסף אודות מבחני קיצון ראה התייחסות במבנה ממשל תאגידי של ניהול סיכונים, תהליכים ופונקציות מפתח

2. מודלים כלכליים התנהגותיים

הבנק עושה שימוש במודלים כלכליים התנהגותיים המשולבים בניהול הסיכון:

- היקף הפירעונות המוקדמים של הלוואות לדיור בריבית קבועה או בריבית משתנה בתדירות של אחת למספר שנים. שיעור הפירעונות המוקדמים מתבסס על נתוני העבר של פירעונות מוקדמים בהלוואות מסוג זה.
- שיעור המשיכות המוקדמות של פיקדונות חסכון ב"תחנות" נקבע בהתאם לסטטיסטיקה בדבר התנהגות המפקידים בהתבסס על נתוני העבר.
- מודל פריסת יתרות העו"ש בזכות - לצורך חישוב החשיפה לסיכוני ריבית הבנק מניח כי שיעור מסוים של יתרות אלה אינו צפוי לפירעון מיידי ("החלק היציב") ולפיכך ניתן לפרוס אותו על פני מספר שנים (משך חיים ממוצע שבין 4 ל-5 שנים בהתאם למקובל במערכת הבנקאית). בחינת הרגלי הלקוחות לאורך זמן הראתה כי קיימת יתרת זכות בחשבונות עו"ש שאינם נושאים ריבית, בסכום יציב לאורך זמן. על כן בעת חישוב החשיפה של הבנק לסיכון הריבית ההתייחסות לחלק היציב הינה כאל התחייבות לטווח ארוך.

(ב) גילוי כמותי

1. שווי הוגן נטו מותאם¹ של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו, במליוני ₪ :

31/12/2018					31/12/2019					
שקל לא צמוד	שקל צמוד למדד	מטבע חוץ - דולר	מטבע חוץ - אחר	סך הכל	שקל לא צמוד	שקל צמוד למדד	מטבע חוץ - דולר	מטבע חוץ - אחר	סך הכל	
38,800	3,846	1,012	481	44,139	31,285	2,483	1,670	426	35,864	נכסים פיננסיים*
1,526	1,141	2,357	1,079	6,103	1,054	1,036	2,910	1,157	6,157	סכומים אחרי לקבל בגין כשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוף מאזניים
34,298	4,092	1,579	877	40,846	26,721	2,891	2,979	561	33,152	התחייבויות פיננסיות*
3,180	507	1,803	676	6,166	3,051	474	1,604	1,054	6,183	סכומים אחרי לשלם בגין כשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוף מאזניים
2,848	388	(13)	7	3,230	2,567	154	(3)	(32)	2,686	שווי הון נטו של מכשירים פיננסיים
(594)	-	-	-	(594)	(456)	-	-	-	(456)	השפעת התחייבויות לזכויות עובדים
16	-	8	(1)	23	5	-	5	-	10	השפעת פריסה לתקופות של פקדונות לפי דרישה
2,270	388	(5)	6	2,659	2,116	154	2	(32)	2,240	שווי הוגן נטו מותאם ¹
2,197	388	(5)	6	2,586	1,735	154	2	(31)	1,860	מזה: תיק בנקאי

1. שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים, ולאחר השפעת התחייבויות לזכויות עובדים ופריסה לתקופות של פקדונות לפי דרישה.

לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראה פירוט בדוח הכספי.

* למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוף מאזניים

2. השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו מותאם¹ של הבנק וחברות מאוחדות שלו, במליוני ₪ :

31/12/2018					31/12/2019					
שקל לא צמוד	שקל צמוד למדד	מטבע חוץ - דולר	מטבע חוץ - אחר	סך הכל	שקל לא צמוד	שקל צמוד למדד	מטבע חוץ - דולר	מטבע חוץ - אחר	סך הכל	
30	(26)	13	4	21	60	(15)	(15)	(4)	26	שינויים מקבילים
1%										עלייה במקביל של 1%
30	(26)	13	4	21	63	(15)	(15)	(4)	29	מזה: תיק בנקאי
(30)	30	(14)	(4)	(18)	(64)	17	16	-	(31)	ירידה במקביל של 1%
(30)	30	(14)	(4)	(18)	(67)	17	16	-	(34)	מזה: תיק בנקאי
34	(9)	6	1	(36)	7	(8)	(1)	(1)	(3)	שינויים לא מקבילים
(34)	(9)	6	1	(36)	5	(8)	(1)	(1)	(5)	התללה ²
(34)	(9)	6	1	(36)	4	4	(2)	-	6	מזה: תיק בנקאי
38	8	(3)	-	43	4	4	(2)	-	6	השטחה ³
38	8	(3)	-	43	6	4	(2)	-	8	מזה: תיק בנקאי
45	(4)	3	1	45	28	(2)	(9)	(2)	15	עליית ריבית בטווח הקצר
45	(4)	3	1	45	31	(2)	(8)	(2)	19	מזה: תיק בנקאי
(46)	9	(3)	(1)	(41)	(27)	2	9	1	(15)	ירידת ריבית בטווח הקצר
(46)	9	(3)	(1)	(41)	(30)	2	9	1	(18)	מזה: תיק בנקאי

1. שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים, ולאחר השפעת התחייבויות לזכויות עובדים ופריסה לתקופות של פקדונות לפי דרישה.

2. התללה - ירידה בריבית בטווח הקצר ועליה בריבית בטווח הארוך.

3. השטחה - עליה בריביות בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח הארוך.

3. השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית, במליוני ₪ :

31/12/2018			31/12/2019		
סך הכל	הכנסות מימון שאינן מריבית	הכנסות ריבית	סך הכל	הכנסות מימון שאינן מריבית	הכנסות ריבית
75	18	57	123	17	106
74	18	56	123	17	106
(113)	(19)	(94)	(157)	(20)	(137)
(111)	(19)	(92)	(157)	(20)	(137)

ג) מודל לחישוב החשיפה לשינויים בשיעור הריבית

1. כללי

על פי הוראה שפורסמה על ידי בנק ישראל בנושא: "גילוי על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית", נדרשו התאגידים הבנקאיים לכלול בדוח הדירקטוריון מידע לגבי היקף הנכסים וההתחייבויות החשופים לשינויים בשיעור הריבית, על פי שוויי ההוגן ולכלול ניתוח רגישות לגבי השפעת שינויים היפותטיים בשיעור הריבית, על שוויי ההוגן של מכשירים פיננסיים אלה.

2. עקרונות המודל

מאחר ולרוב המכשירים הפיננסיים בבנק לא ניתן לצטט "מחיר שוק", מכיוון שלא קיים שוק פעיל בו הם נסחרים - השווי ההוגן בגינם מחושב באמצעות מודלים מקובלים לתמחור, כגון: הערך הנוכחי של תזרימי המזומן העתידיים, המהוונים בריבית ניכיון בשיעור המשקף את שיעורי הריבית העדכניים בשוק למכשירים הפיננסיים ואת רמת הסיכון הגלומה בהם, לפי הערכת ההנהלה.

השיטות וההנחות העיקריות שישמשו בחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים :

- מכשירים פיננסיים סחירים: השקעה בניירות ערך והתחייבות בגין אגרות חוב שהונפקו על ידי הבנק - השווי ההוגן נקבע לפי שווי שוק.
- מכשירים פיננסיים שאינם סחירים: אומדן השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים שאינם סחירים נקבע, בדרך כלל, על ידי היוון תזרימי מזומן עתידי, לפי שיעורי ריבית שבהם ביצע הבנק או היה מבצע, עסקאות דומות במועד הדיווח.

החישובים נערכו בהתאם למפורט להלן :

אשראי לציבור - השווי ההוגן של יתרת האשראי לציבור חושב לפי שיטת הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים, המנוכים בשיעור ניכיון מתאים. הערך הנוכחי נמדד עבור תזרימי התקבולים העתידי (קרן וריבית) לכל הלוואה בנפרד, המנוכה בשיעור ריבית שמשקף את רמת הסיכון הגלומה באשראי. קביעת רמת הסיכון, כאמור, נגזרת ממודל דירוג לווי המשמש את הבנק ובוחן את רמת הסיכון של הלקוח בהתבסס על פרמטרים פיננסיים, ניהוליים וענפיים. בדרך כלל שיעורי הריבית ששימשו לצורך היוון תזרימי המזומנים נקבעו על פי שיעורי הריבית שלפיהם נעשות בבנק עסקאות דומות במועד הדיווח.

תזרימי המזומנים עבור חובות בעייתיים, חושבו לאחר ניכוי ההפרשות הספציפיות בגין הפסדי אשראי שנוכו מיתרות החוב הרשומות של האשראי לציבור.

תזרימי המזומנים בגין הלוואות לדיור הניתנות לפרעון מוקדם, הוערכו על פי תחזית לפרעון מוקדם של אשראים אלה, המבוססת על מודל סטטיסטי.

בחישוב השווי ההוגן של אשראי לציבור הצמוד למדד (עם ריצפת מדד), הופרדה האופציה הגלומה ממכשיר זה.

פקדונות וכתבי התחייבות נדחים - השווי ההוגן של פקדונות וכתבי התחייבות נדחים חושב בשיטת היוון תזרימי המזומנים עתידיים, לפי שיעור הריבית בו מגייס הבנק פקדונות דומים או כתבי התחייבות דומים לתאריך המאזן, בהתבסס על פרמטרים כגון: תקופת הפקדון, סוג ההצמדה וגודל הפקדון.

בחישוב השווי ההוגן של פקדונות הצמודים למדד או לשקל לפי ברירה - נלקחו בחשבון גם שינויים אפשריים בשווי ההוגן של הפקדון, בהתחשב בערך הזמן של הברירה ובשינויים הצפויים במדד המחירים עד למועד הפרעון של הפקדונות. תזרימי המזומנים בגין חלק מפקדונות הציבור בחשבונות העובר ושב לפי דרישה יוחסו לתקופות מאוחרות יותר, בהתבסס על פי ניסיון העבר שנצבר בגין פקדונות אלו (להלן: "הפקדונות היציבים").

פקדונות הציבור כוללים "מכשירים מורכבים", כדלקמן:

- על פי הנסיון שנצבר בבנק, חלק מהמפקידים נוהג לפרוע את הפקדונות קודם לתאריך הפרעון החוזי שלהם תמורת שוויים החוזי, בניכוי "קנס פרעון מוקדם". תזרימי המזומנים הצפויים בגין תוכניות החיסכון הוצגו בהתבסס על נתונים סטטיסטיים, הכוללים תחזיות לפרעונות מוקדמים של אותן תוכניות.
- פקדונות הציבור כוללים פקדונות עם אפשרות בחירה בין קבלת ריבית קבועה, לריבית משתנה: בחישוב השווי ההוגן הופרדה ה"אופציה הגלומה" במכשיר זה.
- "תוכניות חיסכון" עם אופציה לשינוי בסיס ההצמדה של התוכנית ואופציה להבטחת קרן ההפקדה: בחישוב השווי ההוגן הופרדו ה"אופציות הגלומות" מהתוכניות.

התחייבויות בגין עובדים - נתוני השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים המשמשים לניהול החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית, כוללים מרכיבים המתייחסים להתחייבויות הבנק בגין זכויות עובדים.

- **מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים** - השווי ההוגן של יתרות בגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים המייצגות סיכון אשראי, הוערך בהתאם לעמלות בעסקאות דומות במועד הדיווח, תוך התאמה ליתרת תקופת העסקה ולא יאות האשראי של הצד הנגדי.
- הערכת השווי ההוגן של "התחייבויות בלתי חוזרות למתן אשראי שאושר ועדיין לא ניתן", כללה התייחסות להפרש שבין הריבית שנקבעה בהסכם, לבין הריבית בעסקאות דומות במועד הדיווח.

- **מכשירים נגזרים - מכשירים נגזרים שיש להם שוק פעיל הוערכו** לפי שווי השוק. מכשירים נגזרים שאינם נסחרים בשוק פעיל הוערכו לפי מודלים המשמשים את הבנק בפעילותו השוטפת, הלוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי.

הערה: תהליך הערכת השווי ההוגן באמצעות היוון תזרימי המזומנים העתידיים מבוסס על שיעורי ריבית ניכיון הנקבעים באופן סובייקטיבי. לכן, עבור רוב המכשירים הפיננסיים, הערכת השווי ההוגן המצורפת אינה מהווה בהכרח אינדיקציה לשווי מימושו של המכשיר הפיננסי ביום הדיווח. הערכת השווי ההוגן נערכה לפי שיעורי הריבית התקפים למועד הדיווח ואינה לוקחת בחשבון את התנודתיות של שיעורי הריבית.

תחת הנחת שיעורי ריבית אחרים יתקבלו ערכי שווי הוגן שיכול שיהיו שונים באופן מהותי. בעיקר הדברים אמורים לגבי המכשירים הפיננסיים בריבית קבועה או שאינם נושאים ריבית.

בנוסף, בקביעת ערכי השווי ההוגן לא הובאו בחשבון העמלות שיתקבלו או ישולמו אגב הפעילות העסקית וכן אינם כוללים את השפעת המס. יותר מכך, הפער בין היתרה במאזן לבין יתרות השווי ההוגן יתכן ולא ימומש מכיוון שברוב המקרים הבנק עשוי להחזיק את המכשיר הפיננסי עד לפרעון.

ד) מידע נוסף על סיכון ריבית שלא נכלל בדרישות הגילוי של נדבך 3 שנתי

ליום 31 בדצמבר 2018			חשיפה כוללת של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית ליום 31 בדצמבר 2019											
משך חייה ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך הכול שווי הוגן	משך חייה ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך הכול שווי הוגן	ללא תקופת פרעון	מעל 20 שנה	מעל 10 עד 20 שנה	מעל 5 עד 10 שנים	מעל 3 עד 5 שנים	מעל שנה עד 3 שנים	מעל 3 חודשים עד 12 חודשים	עם דרישה עד חודש	סכומים מדווחים במיליוני ₪
בשנים			במיליוני שקלים חדשים											
1.08	3.61	35,864	1.19	3.16	44,139	97	229	683	2,650	2,923	3,103	1,477	2,153	30,824
0.58		6,157	0.56		6,103	-	-	6	122	3	528	3,143	851	1,450
1.00	0.53	33,142	1.07	0.36	40,823	-	1	277	2,628	2,148	4,510	5,218	2,705	23,336
1.51		6,639	1.62		6,760	(61)	80	263	540	47	743	3,245	655	1,248
		2,240			2,659	158	148	149	(396)	731	(1,622)	(3,843)	(356)	7,690
			החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית											
			פירוט נוסף של החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית											
			א. לפי מהות הפעילות:											
(0.07)	-	1,860	0.04	-	2,586	158	147	149	(396)	731	(1,622)	(3,843)	(428)	7,690
0.75	-	380	0.18	-	73	-	1	-	-	-	-	-	72	-
			ב. לפי בסיסי הצמדה:											
0.16	-	2,116	0.01	-	2,270	156	112	138	(322)	499	(1,631)	(4,127)	(826)	8,271
(0.59)	-	154	0.57	-	388	2	36	16	173	241	194	(120)	54	(208)
0.26	-	(30)	0.35	-	1	-	-	(5)	(247)	(9)	(185)	404	416	(373)
			ג. השפעות על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית:											
8.19	1.49	456	8.94	0.1	594	(61)	80	258	165	33	77	87	-	(45)
1.60	0.26	(10)	4.66	0.92	(23)	-	-	-	1,525	685	799	302	61	(3,395)
(0.14)	(0.02)	60	(0.19)	(0.02)	41	-	-	(329)	(42)	(34)	217	164	42	23
0.08	-	29	0.06	-	25	-	-	4	288	119	(185)	(150)	(45)	(6)

* למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים. לאחר השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.

** סכומים לקבל ולשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוץ מאזניים, לאחר השפעה של ההתחייבויות לזכויות עובדים. מכשירים פיננסיים מורכבים מווינו לתקופות לפי משך החיים הממוצע האפקטיבי של כל מכשיר מאחר ולא ניתן לשקף את החשיפה לריבית שלם באמצעות מיון לפי תקופות לפירעון תזרימי מזומנים או למועד חידוש הריבית הקרוב.

*** ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.

מניות בתיק הבנקאי

(א) גילוי איכותי

סיכון מניות הינו סיכון להפסד עקב ירידה במחירי שוק של מניות הכלולות בתיק ניירות הערך של הבנק. חישוב נכסי סיכון והקצאת הון בגין חשיפה לסיכון זה, נערך בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 208, להרחבה ראה דרישת הון בגין סיכון שוק. סיכון זה כלול במסגרת ניהול סיכון שוק.

1. אסטרטגיה ותהליכים

ככלל, הבנק נמנע מהשקעה במניות בתיק הבנקאי. במסגרת מדיניות הבנק בעבר להיכנס לפעילויות עם חברות טכנולוגיות, לרבות חברות "הזנק", הוחלט בעבר (בשנים 1999-2000) להשקיע במספר קרנות הון סיכון ולא בהשקעות ישירות בחברות. ב 2010 אישר הבנק השקעה בסך של 5 מ' ש"ח בקרן "אל – בוואדר" המתמחה בהשקעות בחברות במגזר הערבי בהובלת קרן פיטנגו.

למועד דיווח זה, כולל התיק הבנקאי חמישה סוגי מניות:

- החזקה בשיעור של 31% מאמצעי ההון בחברה כלולה: "תפנית דיסקונט – ניהול תיקי השקעות בע"מ", העוסקת בניהול תיקי השקעות.
- השקעה בקרנות הון סיכון ותיקות (מרביתן נסגרו) - המתמחות בהשקעה בהון ובמתן אשראי ל"חברות הזנק" בתחום ה"היי טק".
- השקעה בקרן הון סיכון "אל – בוואדר" המתמחה בהשקעה בחברות במגזר הערבי (בשיעור של 2.8%).
- החזקות ריאליות בחברת א.י. אמריקה ישראל בע"מ (בשיעור של 14.8%).
- החזקות ריאליות בשיעור זניח במספר חברות מצומצם, הנובעות מהסכמים להסדרת חובות בעייתיים, שנחתמו בין הבנק לחייבים.

2. מבנה וארגון פונקצית ניהול הסיכון

ממשל ניהול הסיכון מבוסס על שלושה קווי הגנה ראה [מבנה ממשל תאגידי של ניהול סיכונים, תהליכים ופונקציות מפתח](#) לעיל. מר ציון בקר, סמנכ"ל, מנהל חטיבה פיננסית, הינו מנהל סיכון זה. ניהול הסיכון מפוקח על ידי ועדת ניהול סיכונים דירקטוריון וועדת ניהול סיכונים הנהלה ומנוהל על ידי פורום פיננסי מורחב בראשות המנהל הכללי ובהשתתפות מספר חברי הנהלה.

קו הגנה ראשון כולל את הפורום הפיננסי ואת מרכז ניירות ערך בחטיבה הפיננסית, האחראי על ביצוע בפועל של השקעות בניירות ערך בכלל, ובמניות בפרט. מכיוון שחלק מההשקעות במניות הכלולות בתיק הבנקאי, נובעות מעסקאות אשראי, או שהן מהוות תחליף לעסקאות אשראי, אחריות לניהול הסיכון בגין השקעות אלה הינה של מטה החטיבה המסחרית. קו הגנה שני הינו פונקצית ניהול הסיכונים.

3. אופי והיקף של מערכות דיווח על הסיכון

הבנק נעזר במערכת מידע ייעודית לניהול ומדידת ניירות ערך סחירים הכלולים ב"תיק הבנקאי" וב"תיק למסחר". המערכת מפיקה נתונים המתייחסים הן לעלות המופחתת של ניירות הערך והן לשוויים ההוגן. עם זאת, מאחר ומרבית המניות הכלולות ב"תיק הבנקאי" של הבנק למועד הדיווח אינן סחירות, לא נכללות השקעות אלה במערכת המידע הייעודית. הדיווח לגבי השווי ההוגן של מניות אלה (המהוות ברובן השקעות ריאליות), מתבסס על דוחותיהן הכספיים של הקרנות.

לאור היקף החשיפה הנמוך של הבנק להשקעה במניות ומאחר ותיק המניות של הבנק כלול בתיק הבנקאי ולא בתיק הסחיר, הבנק אינו מודד חשיפה לסיכון שוק בגין השקעותיו במניות. בנוסף, לא נכללות ההשקעות במניות במדידת ערך ה-VaR, מכיוון שהשקעות אלה אינן מהותיות.

4. מדיניות הפחתת סיכון

מדיניות הבנק לגבי הפחתת חשיפה לסיכון מניות מבוססת על קביעת מגבלות להשקעה במניות בתיק הבנקאי. על פי מגבלות שנקבעו בעבר, לא תעלה השקעת הבנק במניות של חברות טכנולוגיה, לרבות השקעות בקרנות הון סיכון, על סך של 7.5 מיליון דולר. בהמשך לכך הוגדרה מגבלה נוספת, לפיה השקעת הבנק במניות ב"תיק למסחר", לא תעלה על 3% מאמצעי ההון של הבנק.

ניטור חשיפת הבנק לסיכון מניות והאפקטיביות של מדיניות הגידור נערכות באופן שוטף על ידי החטיבה העסקית-מסחרית, ומפוקחות על ידי הדירקטוריון בתדירות רבעונית.

5. סוגי המניות בתיק הבנקאי

למועד דיווח זה, כולל התיק הבנקאי חמישה סוגי מניות, ראה התייחסות לעיל.

6. מדיניות טיפול חשבונאי בהחזקת מניות

להלן פרטים לגבי הטיפול החשבונאי במניות הכלולות בתיק הבנקאי של הבנק:

- ההשקעה בחברת "תפנית" - דיסקונט ניהול תיקי השקעות בע"מ, מוצגת על בסיס השווי המאזני.
- ההשקעה בקרנות הון סיכון מוצגת על בסיס העלות. במקרים בהם היה השווי ההוגן נמוך מעלות ההשקעה בקרנות, ערך הבנק הפרשה לירידת ערך בגין השקעה זו. ההפרשה בגין ירידת הערך נזקפה לדוח הרווח והפסד.
- החזקות ריאליות מוצגות על בסיס השווי ההוגן או לפי הערכת ההנהלה שאינה עולה על השווי ההוגן.

(ב) גילוי כמותי

1. יתרה מאזנית של השקעות והשווי ההוגן שלהן

להלן נתונים לגבי עלות המניות בתיק הבנקאי והשווי ההוגן שלהן, במליוני ₪:

31/12/2018	31/12/2019	
מיליוני ש"ח		
16	20	עלות
2	2	התאמה לשווי הוגן
18	22	שווי הוגן

2. סוגי השקעות ואופיין

31/12/2018	31/12/2019	
מיליוני ש"ח		
18	22	השקעות לא סחירות
-	-	השקעות סחירות
18	22	סך הכל

3. דרישת הון

31/12/2018	31/12/2019	מניות ששוווגו לתיק הזמין למכירה:
מיליוני ש"ח		
-	-	- קרנות הון סיכון
2	2	- חברה ריאלית
2	3	- תאגיד פיננסי
4	5	סך הכל דרישת הון

סיכון נזילות

סיכון נזילות הינו סיכון לרווחי הבנק וליציבותו הנובע מאי יכולתו לספק את צרכי נזילותו. נזילות מוגדרת כיכולת הבנק לממן גידול בנכסים ולעמוד בפירעון התחייבויות במועד פירעון מבלי להיקלע להפסדים חריגים.

(א) יחס כיסוי נזילות

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום				
31/12/2018		31/12/2019		במיליוני שקלים חדשים
סך ערך משוקלל (ממוצע)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע)	סך ערך משוקלל (ממוצע)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע)	בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ וחברות מאוחדות שלו
סך הכל נכסים באיכות גבוהה				
7,943		8,379		1 סך הכל נכסים באיכות גבוהה (HQLA)
תזרימי מזומנים יוצאים				
953	15,910	1,037	17,134	2 פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:
281	5,615	305	6,107	3 פיקדונות יציבים
508	4,827	560	5,277	4 פיקדונות פחות יציבים
164	5,468	172	5,750	4א פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים
6,143	8,794	6,606	9,949	5 מימון סיטונאי בלתי מובטח, מזה:
-	-	-	-	6 פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשתות של תאגידים בנקאיים קואופרטיבים
6,113	8,764	6,542	9,885	7 פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
30	30	64	64	8 חובות לא מובטחים
מימון סיטונאי מובטח				
1,153	3,892	1,120	4,396	10 דרישות נזילות נוספות, מזה:
415	415	315	315	11 תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
-	-	-	-	12 תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב
738	3,477	805	4,081	13 קווי אשראי ונזילות
-	-	-	-	14 מחויבויות מימון חוזיות אחרות
76	2,455	80	2,370	15 מחויבויות מימון מותנות אחרות
8,325		8,843		16 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
תזרימי מזומנים נכנסים				
-	-	-	-	17 הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)
1,924	2,751	2,384	3,323	18 תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
426	568	311	420	19 תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
2,350	3,319	2,695	3,743	20 סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים
סך ערך מתואם				
7,943		8,379		21 סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
5,975		6,148		22 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
133.1		136.5		23 יחס כיסוי נזילות (%)

להלן פירוט מרכיבי יחס כיסוי הנזילות הממוצע של הבנק, במיליוני שקלים חדשים:

- ערכים לא משוקללים יחושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים).
- ערכים משוקללים יחושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס ויוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים).
- ערכים מתואמים יחושבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא ו- (2) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 וברמה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים).

ב) מספר התצפיות ששימשו בחישוב יחס כיסוי הנזילות הממוצע

המידע מוצג במונחים של ממוצעים פשוטים של 74 תצפיות יומיות במשך הרבעון המדווח.

ג) ניתוח תוצאות יחס כיסוי הנזילות

1. הגורמים העיקריים המשפיעים על יחס כיסוי הנזילות הינם
 - יחס כיסוי הנזילות ברבעון המדווח הושפע בין היתר ממיזוג מוניציפל בנק בע"מ עם ולתוך הבנק. היחס הושפע מתשלום התמורה לבעלי המניות של מוניציפל בנק בסך של כ- 692.5 מליון שקלים ומהכללת יתרות מוניציפל בנק בנתוני יחס כיסוי הנזילות של הבנק.
 - היקף הנכסים באיכות גבוהה (HQLA) מושפע בעיקר מהיקף הפיקדונות שהבנק מגייס לעומת היקף האשראי הניתן.
 - היקף ותמהיל פיקדונות הציבור בדגש על התקופה הנותרת עד לאופציית המשיכה הראשונה של הפיקדון ועל סוג הלקוח (קמעונאי, עסק קטן, תאגיד שהינו גוף פיננסי, תאגיד שאינו גוף פיננסי וכו').
 - היקף ההתחייבויות למתן אשראי לצדדים נגדיים השונים והיקף מחויבויות המימון המותנות של הבנק.
 - היקף תזרימי המזומנים מחשיפות הנפרעות כסדרן בטווח של חודש.
 - החלטות השקעה של הבנק באיגרות חוב, דהיינו האם להשקיע בנכסים נזילים באיכות גבוהה או באגרות חוב פחות נזילות. כמו כן, החלטה על מימוש אגרות חוב פחות נזילות מגדילה את יחס כיסוי הנזילות.

2. שינויים תוך תקופתיים ושינויים לאורך זמן

נתונים לגבי יחס כיסוי הנזילות במיליוני ₪ ליום:	31/12/2019	31/12/2018
סך הכל נכסים באיכות גבוהה	9,242	8,175
תזרימי מזומנים יוצאים	10,419	8,935
תזרימי מזומנים נכנסים	3,169	2,481
תזרימי מזומנים יוצאים, נטו	7,250	6,454
יחס כיסוי הנזילות	127%	127%

בימים 31.12.19 ו- 31.12.18 יחס כיסוי הנזילות היה דומה ברמה של 127%. במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2019, מיום 30.9.19 ועד ליום 31.12.19, חל קיטון ביחס כיסוי הנזילות מ- 140% ל- 127% המשקף קיטון בסך 105 מיליון ₪ בעודף הנזילות.

3. הרכב הנכסים הנזילים באיכות גבוהה

רוב הנכסים הנזילים באיכות גבוהה (HQLA) בבנק הינם נכסי רמה 1 אשר נחשבים לנכסים הנזילים ביותר ולפיכך אינם כפופים למקדם ביטחון תחת יחס כיסוי הנזילות (מקדם 100%). להלן הרכב הנכסים באיכות גבוהה (HQLA) ליום 31.12.19 (במיליוני ₪ בערכים משוקללים):

31/12/2018		31/12/2019		
ממוצע	ליום	ממוצע	ליום	
7,928	8,158	8,364	9,226	סה"כ נכסי רמה 1
15	17	15	16	נכסי רמה 2 א'
0	0	0	0	נכסי רמה 2 ב'
7,943	8,175	8,379	9,242	סך הכל נכסים באיכות גבוהה (HQLA)

- צרכי הנזילות הפוטנציאליים (תזרימי מזומנים יוצאים) עפ"י חישוב יחס כיסוי הנזילות הסתכמו ליום 31.12.19 בסך 10.419 מיליארד ₪ ובניכוי תזרימי מזומנים נכנסים הסתכמו תזרימי המזומנים היוצאים נטו בסך 7.25 מיליארד ₪.
- כנגדם הבנק מחזיק ליום 31.12.19 נכסים נזילים באיכות גבוהה בסך 9.242 מיליארד ₪.
- לפיכך, עודפי הנזילות של הבנק במסגרת חישוב יחס כיסוי הנזילות ליום 31.12.19 מסתכמים ב- 1.992 מיליארד ₪.

4. ריכוזיות של מקורות מימון

הבנק הינו בנק מסחרי הפועל בכל מגזרי הפעילות. מתכונת זו מאפשרת לבנק לגוון את תמהיל מקורותיו. ליום 31.12.19 מהווים הפיקדונות שהופקדו ע"י מפקידים שיתרתם אינה עולה על 1 מיליון ₪ 38.2% מכלל פיקדונות הציבור ומפקידים שיתרתם מ- 1 מ' ₪ ועד ל- 10 מ' ₪ מהווים 21.8% מכלל פיקדונות הציבור. בנוסף, ניתן לראות בטבלה לעיל "פירוט מרכיבי יחס כיסוי הנזילות" כי הסכום הכולל של פיקדונות קמעונאיים ופיקדונות מעסקים קטנים הסתכם בממוצע ברבעון הרביעי של שנת 2019 בסך כ- 17.134 מיליארד ₪ לעומת מימון סיטונאי בלתי מובטח לתקופה נותרת לפירעון של עד חודש בסך 9.949 מיליארד ₪ (ממוצע ברבעון הרביעי של שנת 2019).

5. חשיפות לגזרים ודרישת ביטחונות אפשרית

ליום 31.12.19 סך [הבטחות](#) שהבנק העמיד לצדדים נגדיים בגין גזרים [מעבר לדלפק](#) הסתכם ב- 20 מיליון ₪, בגין פעילות בשוק המעו"ף של לקוחותיו הועמדו ביטחונות בסך 17 מיליון ₪ וכן הועמדו בטוחות לטובת מסלקת הבורסה בסך 16 מ' בגין דרישות ביטחון אפשריות נוספות כלל הבנק ליום 31.12.19 תזרים יוצא נוסף בסך 31 מיליון ₪. סכום זה מחושב בהתאם לתזרים הביטחונות המקסימאלי שחל במהלך חלון של 30 ימים במשך השנתיים האחרונות.

6. יחס כיסוי הנזילות בחתך מטבעות

הבנק פועל בעיקר במגזר השקלים וסך הנכסים התוך מאזניים שלו בשקלים (לרבות שקל צמוד מדד ושקל צמוד למט"ח) מסתכם ליום 31.12.19 בשיעור של כ- 95.8% מסך המאזן. במגזר המט"ח סך הנכסים התוך מאזניים מסתכם ליום 31.12.19 בשיעור 3.5% מסך המאזן מרביתם במטבע דולר ארצות הברית.

הבנק מקפיד על התאמה מטבעית בין סך הנכסים באיכות גבוהה לבין התזרים היוצא נטו בכל המטבעות המהותיים (שקל ודולר) ומנהל את יחס כיסוי הנזילות במטבעות המהותיים בתדירות יומית. להלן נתונים לגבי יחס כיסוי הנזילות בחלוקה לפי מטבעות:

31/12/2018	31/12/2019	
129%	121%	שקלים
98%	181%	דולר ארה"ב
113%	223%	סה"כ מט"ח
127%	127%	בכל המטבעות

7. תיאור של מידת הריכוזיות של ניהול הנזילות ויחסי הגומלין בין היחידות בקבוצה:

השפעתן של החברות הבנות של הבנק על מצב נזילותו ועל יחס כיסוי הנזילות אינה מהותית. הבנק מוסיף ל"קבוצת דיסקונט" אולם מנהל את נזילותו באופן עצמאי, עסקאות נזילות בין הבנק לבין החברה האם מתבצעות אך ורק בתנאי שוק ובכפוף לאישור הדירקטוריון.

ד) גילויים נוספים בגין יחס כיסוי הנזילות

הבנק מנהל את סיכון הנזילות בכפוף למסגרת ולמדיניות ניהול הסיכון המאושרות על ידי הדירקטוריון ומביאות לידי ביטוי את הנחיות הפיקוח על הבנקים והעקרונות המקובלים בתחום זה. על פי הוראת בנק ישראל נדרשים התאגידים הבנקאיים לקיים יחס כיסוי נזילות שלא יפחת מ-1. על פי הוראת בנק ישראל בנושא "ניהול סיכון הנזילות", נדרשים התאגידים הבנקאיים לחשב "יחס נזילות מזערי" (המוגדר כיחס שבין "כרית הנזילות", לבין התשלומים החזויים, נטו, בחודש הקרוב), במגוון תרחישי קיצון, ללא מגבלה רגולטורית לגביו.

סיכון נזילות מנוהל באמצעות כלים ניהוליים ומחשובים, הכוללים אמצעים לפיקוח, מעקב ובקרה על נתוני הנזילות. במסגרת זו פותח בבנק מודל לניהול סיכון נזילות המשמש לניהול הסיכון ובדק את "פער הנזילות" (המוגדר כפער שבין הנכסים הנזילים להתחייבויות לפירעון) ו"יחס הנזילות", לטווחים ותרחישים שונים, וכן את "אופק ההישרדות" (המוגדר כתקופה העתידית שבה הבנק צפוי לפעול ללא "גירעונות נזילות"), בתרחישים שונים. התרחישים המנוהלים בבנק הינם:

- מצב עסקים רגיל.
- תרחיש ספציפי - תרחיש המתמקד באירוע שלילי ספציפי לבנק הפוגע בבנק באופן מהותי, לדוגמה מעילה או הונאה, אירוע אשראי כגון קשיים משמעותיים של לוה גדול של הבנק או מספר לוויים גדולים.
- תרחיש מערכתי - תרחיש הפוגע בכלל המשק בישראל או בכלל המערכת הבנקאית, לדוגמה מיתון במשק הישראלי, אירוע ביטחוני, אסון טבע וכו'.
- תרחיש משולב - תרחיש המשלב אירוע מערכתי וספציפי.

בנוסף, במסגרת ניהול סיכון נזילות נבחנים שינויים שחלו בסיכון זה באמצעות כלים ומדדים נוספים, לרבות:

- שימוש ב"תרחישי לחץ הפוכים", במטרה לנטר תרחישים שעלולים לגרום לירידה ביחס הנזילות המזערי, מתחת לספים אותם קבע הבנק.
- בחינת התמהיל ומידת הריכוזיות של מקורות המימון.
- מעקב וניתוח באשר למצבת הנכסים הלא משועבדים.
- שימוש באינדיקטורים לצורך זיהוי מוקדם של סממנים המצביעים על הרעה אפשרית במצב הנזילות של הבנק.
- מעקב אחר תזרימי המזומנים של המכשירים הפיננסיים על פי התקופה החוזית שלהם ואחר פערי התזרים.
- כמו כן הבנק מבצע מעקב אחרי "יחס המימון היציב", המהווה את היחס שבין מקורות המימון היציבים שלו, הצפויים בטווח של שנה ומעלה, לבין השימושים ארוכי הטווח הצפויים להתממש בטווח זה. לאור הנחיות בנק ישראל נקבעה בבנק מגבלה ל"יחס המימון היציב", כך שלא יפחת מ-1.

ה) גילוי המבוסס על מקור שאינו נדבך 3 של באזל: תוצאות יחס כיסוי הנזילות וניהול סיכון

ממשל ניהול סיכון נזילות מבוסס על שלושה קווי הגנה ראיה מבנה ממשל תאגידי של ניהול סיכונים, תהליכים ופונקציות מפתח לעיל. מר ציון בקר, סמנכ"ל, מנהל חטיבה פיננסית, הינו מנהל סיכון נזילות של הבנק. ניהול הסיכון ממוקח על ידי ועדת ניהול סיכונים דירקטוריון וועדת ניהול סיכונים הנהלה ומנוהל על ידי פורום פיננסי מורחב בראשות המנהל הכללי ובהשתתפות מספר חברי הנהלה.

מנהל הסיכון בוחן את עדכניות המדיניות אחת לשנה, או בהתקיים אחד או יותר מהאירועים הבאים:

- שינויים מהותיים בתנאי השוק (חשיפה מהותית).
- שינויים בתיאבון לסיכון של הבנק.
- שינויים מהותיים במסמך היסוד לניהול סיכונים או בהצהרת התיאבון לסיכון.
- שינויים בהוראות המפקח על הבנקים, ככל שרלוונטיים.
- שינויים מהותיים אחרים.

הדירקטוריון נושא באחריות העליונה להתוות את אופן ניהול סיכון הנזילות בבנק ואחראי להערכתו. ההנהלה נושאת באחריות ליישום המדיניות, לניהולה ולפיקוח עליה. קו הגנה ראשון, בראשות מנהל החטיבה הפיננסית, מנהל את סיכון הנזילות בבנק באמצעות מודל פנימי ומגוון מדדי סיכון כפי שפורטו לעיל.

החטיבה הפיננסית מבצעת מעקב שוטף, במסגרת הפורומים הפיננסיים, אחר מצב הנזילות ומגוון מדדי הסיכון שפורטו לעיל ואלו מדווחים ל"פורום הפיננסי המצומצם" בראשות מנהל החטיבה הפיננסית, המתכנס בדרך כלל בתדירות שבועית. בפורום זה חברים מנהלים בחטיבה הפיננסית וכן בקר סיכון נזילות של חטיבת ניהול סיכונים. הפורום דן בין היתר גם במצב הנזילות של הבנק ומקבל החלטות לגבי הפעולות הנדרשות. פורום זה מנהל מעקב אחר ביצוע החלטותיו וכן מדווח לפורום הפיננסי המורחב, בראשות המנכ"ל, אשר מתכנס, בדרך כלל, בתדירות חודשית.

קו ההגנה שני בראשות מנהל הסיכונים הראשי אחראי על הערכת הלימות המודלים המיושמים למדידת הסיכון, בחינת מידת ההתאמה של הפעילות והחשיפות בפועל לעקרונות החשיפה למגבלות שנקבעו, תיקוף המודלים וסקירת נאותות המגבלות שנקבעו. בנוסף, קו ההגנה השני בוחן את תהליך מדידת סיכון הנזילות בכללותו, כשלים שהתגלו והצעדים לתיקונם וכן בוחן כיצד שינויים בתנאי השוק באים לידי ביטוי בניהול הסיכונים ובמגבלות שנקבעו.

תפקידי קו ההגנה השלישי בניהול סיכון הנזילות הינם, בין היתר, להעריך את התהליך הכולל של הבנק בניהול הסיכונים, הערכת יישום המדיניות וביצוע החלטות הדירקטוריון בנושאי ניהול הסיכונים, העמידה במגבלות ומהימנות וזמינות המידע הניהולי. הדירקטוריון מוודא כי מדיניות ניהול סיכון נזילות, תהיה נתונה לביקורת פנימית מקיפה ואפקטיבית, שתבוצע ע"י צוות בלתי תלוי, מיומן ובעל יכולת. הביקורת הפנימית בוחנת את תיקוף המודל הפנימי לניהול הנזילות בהתאם למסמך מדיניות תיקוף מודלים שאושר ע"י הדירקטוריון. בנוסף, הביקורת הפנימית בודקת את אפקטיביות מערך ניהול סיכונים הנזילות בכללותו.

אחת לשנה, במסגרת אישור מסמך המדיניות לניהול הנזילות, מאושרת גם התוכנית לטיפול במשבר נזילות. כינונו של תהליך סדור להתמודדות עם מצבי משבר אפשריים מגביר את רמת המודעות והמוכנות של הגורמים השונים בארגון, מכאן חשיבותו ותורמתו להפחתת סיכון להיווצרות משברים ולניהולם. תוכנית זו כוללת תוכנית פעולה להתמודדות עם לחצי נזילות ו/או משבר נזילות באופן שיאפשר ניהול הולם של מקורות הנזילות בבנק בהתאם להתפתחות אפשרית של משבר. התוכנית מתייחסת בנפרד לסוגי משברים אפשריים שפורטו לעיל, וכוללת בין היתר התייחסות לנושאים הבאים:

- זיהוי משבר נזילות ואופן ההכרזה עליו.
- פירוט מקורות מימון אפשריים למצבי משבר בהתאם לתרחישים שפורטו.
- הגדרות ברורות של תפקידים וסמכויות של הצוות הניהולי האחראי לטיפול במשבר.
- הגדרת פעולות לביצוע, ליחידות שונות בבנק לרבות החטיבה הפיננסית, חטיבת משאבי אנוש ומנהל, דוברות הבנק, חטיבות האשראי, אגף תפעול ומידע והאגף ליעוץ משפטי.

- הגדרת אופן ותדירות הדיווח בעת משבר.

(ו) מידע נוסף על סיכון נזילות וסיכון מימון שלא נכלל בדרישות הגילוי של נדבך 3

1. סיכון נזילות

לפרטים בדבר סיכון נזילות ראה [גילוי יחס כיסוי הנזילות](#) לעיל.

2. סיכון מימון

א. אסטרטגיית המימון של הבנק

במסגרת הדיון בתוכנית המימון השנתית מתקיים דיון רחב היקף במספר רב של נושאים המבטאים את עמדת ההנהלה לגבי סוגיות בניהול הנזילות. בין היתר, עלתה בהרחבה סוגיית יישום הוראת הפיקוח על הבנקים בנושא יחס כיסוי הנזילות והשפעתה על תוכנית המימון של הבנק והמערכת הבנקאית.

יחס כיסוי הנזילות הינו מדד אחד מבין שורה של מדדים שהבנק עוקב אחריהם באופן שוטף בתחום ניהול הנזילות וניהול המקורות. אולם, בהיותו מדד אחיד לכלל המערכת הבנקאית, הדירקטוריון קבע סף מינימאלי פנימי ליחס זה. כמו כן התייחסה אסטרטגיית המימון של הבנק לנושאים הבאים:

- השפעת רכישת ומיזוג מוניציפל בנק בע"מ כאמור לעיל, מימון התשלום לבעלי המניות והרכב המקורות בבנק מרכנתיל דיסקונט לאחר השלמת המיזוג.
- יעדי גידול האשראי של הבנק.
- אופן המימון של יעדי גידול האשראי - במסמך אסטרטגיית המימון העדכני נקבע כי כדי לתמוך ביעדי האשראי, הבנק ימשיך להרחיב את בסיס הלקוחות הנחשבים כאיכותיים על פי הוראת ניהול בנקאי תקין 221 "יחס כיסוי הנזילות" ובעיקר פיקדונות מקמעונאיים ומעסקים קטנים. כמו כן, מקורות המימון כוללים גם אפשרות להנפקת חוב סחיר או לא סחיר ואפשרות לקבלת מימון מהחברה האם, בנק דיסקונט לישראל בע"מ.
- ניתוחים השוואתיים במגוון מדדים של מצב הנזילות בבנק ביחס למערכת הבנקאית.
- מגמות שונות במערכת הבנקאית בהיבטי עלויות גיוס של פיקדונות ועוד.
- התייחסות לטווחי הזמן השונים של מקורות המימון.

ב. מידע על הרכב סעיף פיקדונות הציבור ומקורות המימון של הבנק

מדיניות גיוס המקורות בבנק מכוונת ליצירת תשתית למקורות מימון יציבים ורווחיים לאורך זמן. מקור המימון העיקרי לפעילות הבנק הינו ציבור הלקוחות בסניפי הבנק השונים הפרוסים בכל רחבי הארץ וכוללים לקוחות מסחריים ועסקיים, מוסדות ללא כוונת רווח, לקוחות קמעונאיים ומשקי בית. לאור מיזוג מוניציפל בנק עם ולתוך הבנק, חל גידול בשיעור המימון של הבנק באמצעות אגרות חוב סחירות שהונפקו לציבור, מתוך סך מקורות המימון של הבנק. עם זאת, שיעור זה עדיין נמוך ביחס למקובל במערכת הבנקאית.

במסגרת השאיפה ליצירת תשתית למקורות מימון יציבים, לגיוון תמהיל המקורות ושיפור מבנה הנזילות שלו, הושקעו על ידי הבנק בשנת 2018 מאמצי שיווק במטרה להרחיב את בסיס הלקוחות הבינוניים והקטנים במוצרי פיקדונות בנקאיים, בכלל ובפיקדונות חסכון בהפקדות חודשיות בפרט. פעילות זו תורמת לקשר ארוך טווח עם הלקוח ולתזרים שוטף של הפקדות בתוכניות חסכון. במסגרת מאמצים אלו, מפעיל הבנק מוקדי השקעות, המשרתים את מעגל הלקוחות בעלי עושר פיננסי.

ג. נתונים בדבר התפלגות פיקדונות לפי גודל מפקיד:

ליום 31.12.19 מהווים הפיקדונות שהופקדו ע"י מפקידים שיתרתם אינה עולה על 1 מיליון ₪ 38.2% מכלל פיקדונות הציבור ומפקידים שיתרתם מ- 1 מ' ₪ ועד ל- 10 מיליון ₪ מהווים 21.8% מכלל פיקדונות הציבור ובסה"כ פיקדונות של מפקידים שיתרתם עד 10 מיליון ₪ מהווה 66.6% מכלל פיקדונות הציבור.

מדרגות הפיקדון	31/12/2019	31/12/2018
מיליוני ₪		
עד 1	13,847	13,075
מ-1 עד 10	7,899	7,264
מ-10 עד 100	4,609	2,588
מ-100 עד 500	2,988	3,250
מעל 500	6,889	4,374
סה"כ	36,232	30,551

ד. נכסים משועבדים ולא משועבדים

נכסי הבנק והחברות המאוחדות שלו מסתכמים ב- 44.4 מיליארד ₪ נכון ליום 31.12.19 מתוך נכסים אלה הבנק שעבד איגרות חוב כדלקמן:

- הבנק הפקיד בטוחות לטובת מסלקת מעו"ף בגין אחריותו כלפי המסלקה עבור עסקאות שביצע הבנק ושביצעו לקוחותיו ועבור חלקו בקרן הסיכונים.
- שווי בטוחות אלה הסתכם נכון ליום 31.12.19 בסך 17 מיליון ₪.
- הבנק הפקיד בטוחות לטובת מסלקת הבורסה בגין אחריותו לפצותה בשל נזק כספי הנובע מחוסר מלאי או מחוסר כיסוי כספי של אחד מחברי מסלקת הבורסה ובגין חלקו בקרן הסיכונים שהוקמה ע"י מסלקת הבורסה.
- שווי בטוחות אלה הסתכם נכון ליום 31.12.19 בסך 16 מיליון ₪.
- במטרה לייעל את פעילות סליקת הכספים במשק ולצמצם את חשיפת בנק ישראל בתחום זה, הושקה ע"י בנק ישראל מערכת לסליקת תשלומים גדולים בזמן אמת (מערכת RTGS). מערכת זו מאפשרת העברת כספים מהירה וסופית בין הבנקים המקושרים למערכת ובתנאי שיתרת הנזילות בבנקים לא תפחת מההיקף הנדרש לביצוע העברות כספים. לאור הסדרי הסליקה החדשים הבנק עשוי להזדקק, מעת לעת, לקבלת אשראי לפרקי זמן קצרים מבנק ישראל. במטרה להבטיח את התשלום המלא של הסכומים שיגיעו לבנק ישראל בגין אשראי זה, שעבד הבנק ביום 15.11.2010 לטובת בנק ישראל, בשעבוד קבוע בדרגה ראשונה, את כל הנכסים וההתחייבויות שהופקדו על ידו ב"חשבון הבטוחות" המתנהל במסלקת הבורסה לניירות ערך (בנוסף לשעבוד הצף, בדרגה ראשונה, שנרשם על נכסים אלה ביום 23.7.07). ליום 31.12.19 יתרת שווי הבטוחות שהופקדו הסתכמה ב- 302 מיליון ₪.

סיכונים נוספים

(א) סיכון תפעולי

סיכון תפעולי הינו סיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים, מערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים. סיכון זה שלוב בכל המוצרים, הפעילויות, התהליכים והמערכות בבנק. קיימים מצבים בהם כשל שמקורו בסיכון תפעולי ישפיע בצורה ישירה או עקיפה על סיכונים אחרים כגון: אשראי, שוק, נזילות, מוניטין ועוד. סיכון תפעולי מכיל תחומי סיכון משמעותיים, בהם ניתן למנות סיכון המשכיות עסקית, סיכון משפטי, סיכון מעילות והונאות, סיכון ציות, סיכון טכנולוגיות המידע וסייבר, סיכון מיקור חוץ, סיכון דיווח כספי ועוד. הבנק מנהל את סיכונים טכנולוגיות המידע, סייבר, ציות ומשפטי כקטגוריות סיכון עצמאיות, וניתן להם גילוי נפרד במסמך זה. סיכון דיווח כספי מנוהל בעיקר באמצעות תהליכי SOX באחריות חשבות הבנק.

1. אסטרטגיה מדיניות ותהליכים

אסטרטגיה ותפישת ניהול הסיכון - תפישת ניהול הסיכון נשענת על עיקרון מוביל בו כל יחידה, נוטלת סיכון, נושאת באחריות המלאה לתהליכי ניהול סיכונים וליישום סביבת בקרה נאותה על פעילותה. תפישה זו הינה בהלימה לתפישת ממשל ניהול הסיכונים המפורטת בהוראות ניהול בנקאי תקין.

מדיניות ניהול הסיכון - מסגרת ניהול הסיכון מעוגנת במסמך מדיניות ייעודי, המאושר על ידי הדירקטוריון, בנוהל עבודה פנימיים ובתהליכי עבודה ומערכות. מסגרת לניהול הסיכון מגדירה את התיאבון לסיכון, מגבלות החשיפה הפנימיות ואופן ניהול הסיכון. מסגרת זו כוללת הגדרות של מונחי סיכון, תיאור מבני של ממשל ניהול הסיכונים תוך הפרדה בין שלושה קווי הגנה, מגבלות תיאבון לסיכון, האחריות והסמכות של הגורמים המעורבים בניהול הסיכון, מתודולוגיות והכללים לזיהוי למדידה להערכה ולניטור סיכונים, תיאור תהליכים התומכים בניהול סיכון אפקטיבי, כלים, בקורות ומנגנוני דיווח. מסגרת ניהול הסיכון מבוססת על מסגרת של החברה האם בהתאמות הנובעות מאופי הפעילות של הבנק.

מטרת המדיניות הינה להגדיר עקרונות לניהול סיכונים תפעוליים ולהבטיח את אפקטיביות הניהול בסיכונים התפעוליים הגלומים בכל סוגי הפעילויות, התהליכים, המוצרים, המערכות וקווי העסקים. המדיניות לניהול הסיכון תואמת להוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל.

תהליכים

- הבטחת עדכניות מסגרת ניהול הסיכון: מנהל הסיכון בוחן באופן תקופתי את עדכניות מסגרת ניהול הסיכון בעקבות שינויים קיימים ומתהווים בסביבת הסיכון ומחויב להתאימה למגבלות התיאבון לסיכון שמתווה הדירקטוריון. תהליך זה כפוף לאתגור של פונקצית ניהול הסיכונים ולפיקוח של הדירקטוריון.
- פונקצית ניהול הסיכונים בוחנת באופן תקופתי את אפקטיביות מגבלות התיאבון לסיכון והתאמתם להצהרת התיאבון לסיכון שמתווה הדירקטוריון. תהליך זה מבוצע אחת לשנה בשיתוף פונקצית ניהול הסיכונים של החברה האם ובפיקוח של הדירקטוריון.
- ארגון לומד:
- הבנק מקיים תהליכי הפקת לקחים במטרה להפחית הישנות של התממשות סיכונים.

- דיווחי [אירוע כשל](#) מהווים חלק אינטגרלי מניהול הסיכונים השוטף. הבנק מתחזק מאגר מידע על

התממשות אירועים תפעוליים, המהווה תשתית למפת הסיכונים, על סמך דיווחים ממוקדי הסיכון השונים בבנק. פונקצית ניהול הסיכונים מנתחת מאגר זה בכדי לזהות מוקדי סיכון בקורות או תהליכים המצריכים

טיוב.

- תהליך מתמשך לזיהוי סיכונים שיטתי :
- זיהוי שוטף : כחלק אינטגרלי מפעילות הבנק כגון בעת התממשות אירועי כשל, עדכון תהליכים, פרסום חוזרים ונהלים, עדכוני מערכות מידע וכו' הבנק מקיים תהליך שיטתי לאיתור וזיהוי פוטנציאל סיכונים ומקיים לגביהם אומדן והערכה. תוצאות תהליך זה משתקפות בעדכון מפת הסיכונים התפעוליים של הבנק.
- זיהוי מקיף : הבנק מקיים תהליך מחזורי, רב שנתי, לזיהוי והערכה של סיכונים תפעוליים לרוחב ולאורך הבנק באמצעות הערכה עצמית (RCSA). סקר זה מבוצע בעיקר על ידי קו ההגנה הראשון ומאוגר על ידי קו ההגנה השני. תוצאות תהליך זה משתקפות בעדכון מפת הסיכונים התפעוליים של הבנק.
- תוכניות הפחתה : כתוצאה מעדכון מפות הסיכונים וביחס למגבלות תיאבון לסיכון, לעיתים נוצר צורך להפחית את רמת הסיכון על מנת שיישאר במגבלות טווח [התיאבון לסיכון](#). תוכניות הפחתה מנוהלות בעזרת מערכת ממוכנת לניהול סיכון תפעולי, אשר מאפשרת פיקוח ובקרה נאותים. בחלק מתוכניות הפחתה השונות מרוכזים מאמצים לוודא איכות הבקורות, תוך חתירה למיכון הבקורות במגוון הפעילויות של הבנק.
- תהליכים מרכזיים נוספים : ניהול סיכונים קבוצתי, הערכת נאותות הלימות ההון - ICAAP, תיאבון לסיכון, מסגרת הבקרה הפנימית, מסגרת ניהול סיכון ומסמכי מדיניות, מסמך סיכונים רבעוני, ביצוע ביקורות פנימיות, אסטרטגיה ותוכניות עבודה, שילוב ניהול סיכונים בתוכניות העבודה, מעורבות פונקצית ניהול הסיכונים בתהליכי קבלת החלטות מהותיות, סקירות תקופתיות של הסיכונים, מוצר חדש - לפירוט והרחבה על תהליכים אלו ראה [מבנה ממשל תאגידי של ניהול סיכונים, תהליכים ופונקציות מפתח](#) לעיל.

2. מבנה וארגון פונקצית ניהול הסיכון

ממשל ניהול סיכון תפעולי מבוסס על שלושה קווי הגנה ראה [מבנה ממשל תאגידי של ניהול סיכונים, תהליכים ופונקציות מפתח](#) לעיל.

היות ומדובר בסיכון קיים לרוחב הבנק, מנהל הסיכונים הראשי הוא האחראי על תכלול הנושא. ניהול הסיכון מפקח על ידי ועדת ניהול סיכונים דירקטוריון, ועדת ניהול סיכונים הנהלה, ומנוהל על ידי ועדת ניהול סיכון תפעולי בראשות מנהל הסיכונים הראשי ובהשתתפות מספר חברי הנהלה.

הבנק מפעיל בקרי סיכון חטיבתיים המהווים נדבך מרכזי בניהול הסיכון. בקרים אלה משתייכים ארגונים לחטיבותיהם, מונחים מקצועית על ידי מחלקת ניהול סיכונים ומהווים חלק מסביבת הבקרה החטיבתית.

3. אופי והיקף מערכת הדיווח על הסיכון

הבנק נעזר במערכת מידע ייעודית קבוצתית לניהול סיכון תפעולי. המערכת מאפשרת ניטור, ניתוח ודיווח של סיכון תפעולי. המערכת מאפשרת ניהול המותאם למתודולוגיה להערכת הסיכון ותומכת במרבית תהליכי ניהול הסיכון כגון : דיווח אירועים, הערכת סיכונים, בקורות, הפקת מפות סיכון, פעולות ניטור, ניתוח ממצאים, מעקב אחר סקרי סיכונים וניהול תוכנית הפחתה ותהליכי פיקוח ובקרה באמצעות דוחות ומדדים כמותיים, [אינדיקטורים](#) והודעות מערכת.

מתודולוגיה קבוצתית להערכת הסיכונים אומצה על ידי הבנק בהתאמות הנדרשות ומשמשת את הבנק בהערכה העצמית השוטפת, הן של הסיכונים הקיימים והן של סיכונים בתהליכי עבודה חדשים ובמוצרים חדשים. המתודולוגיה נבחנת אחת לתקופה בכדי להבטיח את האפקטיביות והרלוונטיות שלה.

4. מדיניות הפחתת סיכון

הבנק מודע לקיומם של סיכונים תפעוליים ופועל להקטין את היקפם לטווח התיאבון לסיכון, זאת על פי הערכה מבוססת סיכון. הבנק חותר לצמצם את התממשותם של סיכונים תפעוליים במשאבים הקיימים ובהשקעה מתמדת לחיזוק סביבת בקרה בהתאם לשיקולי עלות תועלת. הבנק מנהל את הסיכונים התפעוליים המהותיים, פועל בעקביות להפחיתם במסגרת תוכניות הפחתה. סיכונים אלו מנוטרים ומוערכים בתדירות רבעונית לכל הפחות. ראה גם התייחסות לשימוש בביטוח להפחתת סיכון תפעולי להלן.

5. גישה להערכת דרישת הון בגין סיכון תפעולי

- הערכת דרישות הון בגין סיכון תפעולי נובעת מהגורמים הבאים:
- נדבך ראשון - חישוב דרישת הון פיקוחי מזערי. הבנק פועל על פי הגישה הסטנדרטית כהגדרתה בהוראת ניהול בנקאי תקין 206. לדרישת הון בגין סיכון תפעולי ראה סקירת [נכסי סיכון משוקללים](#).
- נדבך שני – ICAAP הערכה לגבי דרישת הון נוספת בגין סיכונים הגלומים בפעילות הבנק, שלא נכללו בנדבך הראשון.

6. המשכיות עסקית

בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין 355, הבנק מתחזק תוכנית ניהול המשכיות עסקית שנועדה להבטיח את המשך תפקודו הסביר במצבי עסקים שונים, וזאת כדי לאפשר רציפות עסקית במתן שירותים שהוגדרו כמהותיים. התוכנית מתייחסת בין היתר, לתהליכים עסקיים ותפעוליים, לאתרים חלופיים, למערכות גיבוי, לתחומי אחריות וסמכות של ועדת ניהול משברים, לסניפי גרעין, לתפקידי מפתח ולניהול המשאב האנושי. חלק משמעותי מרמת מוכנות והיערכות נאותה הינו קיום שוטף של תרגול והדרכה. הבנק פועל בהתאם לתוכנית תרגול שנתית שאושרה בהנהלה ובדירקטוריון. מיפוי הסיכונים, הערכתם וניטורם מתבצע כחלק מתהליך ניהול הסיכון התפעולי.

7. סיכוני מעילות והונאות

כתאגיד פיננסי, הבנק מחזיק את כספם ונכסיהם הפיננסיים של לקוחותיו. בפעילות מסוג זה, התנאי הבסיסי ביותר לניהול העסקים הוא האמון שהלקוחות רוחשים לבנק. מכאן נובעת החשיבות לניהול סיכוני מעילות והונאות. סיכוני מעילות והונאות מנוהלים כחלק מניהול הסיכון התפעולי באמצעות שלושה קווי הגנה:

קו הגנה ראשון - היחידות העסקיות, הבנק והקבוצה עורכים סקרי סיכונים תפעוליים באופן שוטף ודינאמי ומתחזקים את מפות הסיכונים התפעוליים כדבר שבשגרה, באמצעות מערכת ייעודית לניהול הסיכון התפעולי. כל מנהל מוקד סיכון אחראי להעריך את הסיכונים הטמונים בפעילות יחידתו. מפות הסיכונים מכילות בין היתר גם את סיכוני מעילות והונאות.

קו הגנה שני - חטיבת ניהול סיכונים ממליצה על מדיניות ניהול הסיכון התפעולי, לרבות מדיניות בתחום ניהול סיכוני מעילות והונאות. המדיניות מגדירה את אופן הניהול, הניטור, ההפחתה והדיווח בגין הסיכונים. כמו כן, חטיבת ניהול סיכונים מאתגרת בהתאם למתודולוגיה שנקבעה מראש, את הערכת הסיכונים שהוערכו על ידי מנהלי מוקדי הסיכון.

קו הגנה שלישי - הביקורת הפנימית. הביקורת הפנימית, כקו הגנה שלישי, בודקת את סקרי הסיכונים ואת אופן אתגורם, וכן בודקת את אפקטיביות הבקורות. נקבעו נהלים והנחיות ברורות בדבר אופן הדיווח על מקרים החשודים כמעילות, בנושא זה מופעל "קו חס" לביקורת הפנימית, באמצעותו עובדי הבנק מדווחים על אירועים חריגים/חשודים. הביקורת הפנימית נוקטת בהליכי הסברה והפקת לקחים ענפים בהרצאות ביחידות השטח, בכנסי מנהלים ופורומים שונים ומפצה דפי למידה מאירועים חריגים לכל עובדי הבנק.

8. סיכוני מיקור חוץ

סיכון זה מנוהל כחלק מניהול הסיכון התפעולי. מיקור חוץ הינו שימוש בשרותי צד שלישי לרבות ספקים או נותני שירות, לצורך ביצוע פעילויות אשר באופן רגיל מבוצעות ע"י התאגיד הבנקאי, עבור או בשם התאגיד הבנקאי.

על רקע שינויים בסביבת הפעילות של התאגידים הבנקאיים, הנובעים בין היתר, מהאצה בהתפתחויות הטכנולוגיות ואימוץ מדיניות להגברת התחרות במערכת הבנקאית, הפיקוח על הבנקים מאפשר לתאגידים בנקאיים לעשות שימוש במיקור חוץ.

פעילות המבוצעת במיקור חוץ חושפת את הבנק לפגיעה בפעילותו ו/או בפעילות לקוחותיו כתוצאה מהתממשות סיכונים תפעוליים משפטיים, ציות, מוניטין ואף סיכוני מדינה, כאשר נותן השירות מאוגד בחו"ל.

הבנק מפעיל מסגרת לניהול סיכון מיקור חוץ הכוללת הגדרת האחריות והסמכות של הגורמים המעורבים בתהליכי העברת פעילויות למיקור חוץ, עקרונות ניהול סיכונים שנועדו לצמצם את החשיפה לסיכונים הגלומים במיקור החוץ. עקרונות אלו מבוססים בין היתר על הוראת ניהול הבנקאי תקין מס' 359A.

9. שימוש בביטוח להפחתת סיכון

אמצעים בהם הבנק עושה שימוש, בכוונה להפחית חשיפה לסיכון תפעולי, כוללים, בין השאר רכישת פוליסת ביטוח בנקאית ייעודית וביטוח רכוש (אלמנטרי), המגדרות חלק מהסיכון התפעולי. פוליסות הביטוח כוללות התייחסות בין היתר, לביטוח בנקאי המכסה נזקים מאירועים כגון מעילה באמון של עובדי הבנק, גניבת כספים ורכוש יקר ערך בחצרות הבנק, זיוף המחאות, ביטחונות או מזומנים; לביטוח פשעי מחשב וביטוח נזקי סייבר המכסים נזקים מאירועים כגון הזנה במרמה או בזדון של מידע אלקטרוני למערכות המחשב של הבנק, ללשכות שירות, למערכות תקשורת, ושינוי או השחתה במרמה או בזדון של מידע אלקטרוני; לאחריות מקצועית כלפי צדדים שלישיים בהתייחס לתביעה או דרישה לפיצוי בגין הפסד כספי הנגרם כתוצאה ממעשה, טעות או השמטה רשלניים או הפרת אמונים של עובד הבנק. מעבר לכך, רכש הבנק גם כיסוי ביטוחי לתביעות כנגד נושאי משרה ודירקטורים. הבנק רוכש גם פוליסת ביטוח לרכוש הבנק הכוללת גם התייחסות לאחריותו של הבנק לנזקי גוף (כולל נזקי צד ג') ולביטוח חבות מעבידים. פוליסת הביטוח המבטחות את הבנק נרכשו על ידי חברת האם, והן משמשות ומכסות מספר חברות בקבוצה. הבנק נעזר ביועץ ביטוח קבוצתי חיצוני בלתי תלוי.

ב) סיכון ציות ואיסור הלבנת הון ומימון טרור

סיכון ציות הינו סיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר הבנק עלול לספוג כתוצאה מכך שאינו מקיים את החוקים, התקנות, הוראות הרגולציה, הנהלים הפנימיים והקוד האתי, החלים על הפעילויות הבנקאיות של הבנק. ניהול סיכון ציות כולל בין היתר הוראות מתחום יחסי בנק לקוח, הוראות לא צרכניות, הוראות בתחום דיני ניירות ערך, הוראות בנושא פעילות חוצה גבולות ואיסור הלבנת הון ומימון טרור. אי ציות להוראות החלות על הבנק בתחום הציות ואיסור הלבנת הון חושף את הבנק להטלת עיצומים כספיים, לסיכון מוניטין, וכן להליכים פליליים, אשר עלולים להינקט כנגד הבנק ועובדיו. ראה גילוי [סיכון משפטי](#).

1. אסטרטגיה ומדיניות

מורכבותה והתפתחותה של הפעילות הבנקאית, לרבות פעילויות חדשות בבנק, התקדמות טכנולוגית, שינויים תכופים ברגולציה לצד התגברות הוראות רגולציה החלות על הבנק בתחומי פעילות קיימים או חדשים, מצריכים התאמה של התשתיות המיכוניות והנהליות לתמיכה בחובות הנגזרות מהם. תשתיות אלה תומכות ומאפשרות לבנק לציית למכלול החובות החלות עליו מכוח הוראות הרגולציה הרלוונטיות לפעילותו. הבנק נוקט גישה שיטתית לקביעת דרכי הפעולות המיטביות שתינקטנה על מנת לסייע להגן על הבנק, נכסיו הכספיים והמוניטין שלו. ניהול סיכון ציות נוגע לכלל עובדי הבנק וסוגי פעילויותיו, לכן הבנק רואה בו חלק מובנה ובלתי נפרד מהעשייה העסקית והתרבות הארגונית. תפישת ניהול סיכון ציות הינה שנוטל הסיכון אחראי לתהליכי ניהול סיכונים לרבות סיכוני ציות הנובעים מפעילותו וכן קיום פעולות בקרה המוודאות ציות להוראות.

2. מדיניות

מסגרת ניהול הסיכון מעוגנת במסמך מדיניות ייעודי אשר הדירקטוריון מאשר, בנוהלי עבודה פנימיים, בתהליכי עבודה ובמערכות. המסגרת לניהול הסיכון מגדירה את התיאבון לסיכון, מגבלות החשיפה הפנימיות ואופן ניהול הסיכון. מסגרת זו כוללת הגדרות של מינוחי סיכון, תיאור מבני של ממשל ניהול הסיכונים תוך הפרדה ברורה בין שלושה קווי הגנה, מגבלות תיאבון לסיכון, האחריות והסמכות של הגורמים המעורבים בניהול הסיכון, מתודולוגיות וכלים לזיהוי, למדידה, להערכה ולניטור סיכונים, תיאור תהליכים התומכים בניהול סיכון אפקטיבי, כלים, בקורות ומנגנוני דיווח. מסגרת ניהול הסיכון מבוססת על מסגרת של החברה האם בהתאמות הנובעות מאופי הפעילות של הבנק. מטרת המדיניות הינה להגדיר עקרונות בניהול סיכון הציות ולהבטיח את אפקטיביות הניהול בסיכוני הציות הגלומים בכל סוגי הפעילויות, התהליכים, המוצרים, המערכות וקווי העסקים. המדיניות לניהול הסיכון תואמת להוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל.

3. מבנה וארגון פונקצית ניהול הסיכון

ממשל ניהול סיכון ציות מבוסס על שלושה קווי הגנה - ראה [מבנה ממשל תאגידי של ניהול סיכונים, תהליכים ופונקציות מפתח](#) לעיל. ניהול הסיכון מפקח על ידי ועדת ניהול סיכונים דירקטוריון וועדת ניהול סיכונים הנהלה, ומנוהל על ידי ועדת ניהול סיכון ציות פנימית בבנק.

בקו הגנה ראשון הבנק מפעיל קציני ציות אזוריים וסניפיים, מנהלי סיכון ציות בחטיבות השונות ונאמני ציות בסניפים המהווים נדבך מרכזי בניהול הסיכון. קציני / מנהלי סיכון / נאמני ציות אלה משתייכים ארגונית ליחידותיהם, מונחים מקצועית על ידי קצינת הציות הראשית, ומהווים חלק מובנה מסביבת הבקרה היחידתית.

קו ההגנה השני מורכב מיחידות המהוות את פונקצית הציות שהיא חלק מפונקצית ניהול הסיכונים. קצינת הציות הראשית העומדת בראש פונקצית הציות מהווה עוגן מקצועי מוביל בקביעת קווים מנחים לפעילות הבנק ואחראית על ניהול סיכון הציות (לרבות סיכון הלבנת הון ומימון טרור). קצינת הציות הראשית משמשת גם כאחראית על יישום החוק לאיסור הלבנת הון, כממונה על אכיפה פנימית בנושא דיני ניירות ערך, כממונה על אכיפה פנימית בנושא חוק התחרות הכלכלית ואחראית על סיכונים חוצי גבולות. החל מיום 15.2.19 משמשת בתפקיד זה עו"ד אורית שויצקי. ביום 19.12.19 הודיעה קצינת הציות הראשית על כוונתה לסיים את תפקידה, ולפיכך מתקיים תהליך לגיוס קצין ציות ראשי.

4. תהליכים בניהול הסיכון

- פונקצית הציות מתכננת, מפתחת ומתחזקת מסגרת עבודה לניהול סיכון הציות.
- פונקצית הציות מוודאת הסדרת תשתיות התומכות בציות להוראות הרגולציה, ובעלת הסמכות לתת הנחיות בתחום הציות.
- פונקצית הציות אחראית על זיהוי הפרות מהותיות ווידוא תיקון ליקויים מהותיים והערכת אפקטיביות ניהול סיכון הציות.
- פונקצית הציות מדווחת ומסייעת להנהלה ולדירקטוריון בניהול סיכון הציות, במדידת החשיפה לסיכון הציות והערכת אפקטיביות ניהול הסיכון.
- קיימת תשתית (מערכות ותהליכים) לצורך עמידה בהוראות הדין החלות על הבנק בתחום הציות בכלל ואיסור הלבנת הון ומימון טרור בפרט, לרבות הגשת דיווחים לרשות לאיסור הלבנת הון בגין פעולות החייבות בדיווח על פי חוק. הבנק נעזר במערכות מיכוניות ייעודיות לצורך בקרה וניטור פעולות הנחזות כבלתי רגילות החייבות בדיווח.
- הבנק נעזר במערכת ממוכנת לניהול סיכון הציות, אשר מאפשרת ניהול הסיכון בצורה מבוססת סיכון ומאגדת את תוצרי מיפוי כלל ההוראות.
- במסגרת בחינת פעילות חדשה או הוראת רגולציה חדשה, נבחנות התשתיות התומכות בפעילות/ברגולציה והתאמתן לסיכון הנגזר מהפעילות/הרגולציה החדשה.
- לבנק קיימת תשתית של נהלים, המיועדת להביא לאכיפת הציות לדרישות השונות של הוראות הרגולציה. הנהלים מתעדכנים מעת לעת בהתאם להוראות הרגולציה ובהתאם לפעילויות השונות המבוצעות על ידי הבנק.
- הבנק פועל לעדכון תהליכים ומערכות לאור עדכוני הוראות הרגולציה בפעילויות השונות.
- במסגרת תוכנית לשיפור תרבות ניהול סיכונים וציות שאישר הדירקטוריון, הבנק פועל לשיפור המודעות לציות ולהוגנות והגינות ("הסיכון ההתנהגותי") בקרב עובדי הבנק וליצירת סביבת עבודה תומכת. להרחבה ראה התייחסות [בגילוי סיכון ציות](#).
- תהליכים מרכזיים נוספים: ניהול סיכונים קבוצתי, הערכת נאותות הלימות ההון-ICAAP, תיאבון לסיכון, מסגרת הבקרה הפנימית, מסגרת ניהול סיכון ומסמכי מדיניות, מסמך סיכונים רבעוני, ביקורת פנימית והחברה האם, שילוב ניהול סיכונים בתוכניות העבודה, מעורבות פונקצית ניהול הסיכונים בתהליכי קבלת החלטות מהותיות, סקירות תקופתיות של הסיכונים, מוצר חדש - לפירוט והרחבה על תהליכים אלו ראה [מבנה ממשל תאגידי של ניהול סיכונים, תהליכים ופונקציות מפתח](#) לעיל.

5. איסור הלבנת הון ומימון טרור

מדיניות בנושא איסור הלבנת הון ומימון טרור - מדי שנה מעודכנת ומאושרת על ידי הדירקטוריון בהתאם למדיניות קבוצתית, המותאמת לבנק בכפוף לשינויים המחויבים מפעילותו העסקית.

מדיניות נותני שירותים פיננסיים מוסדרים – אושרה בדירקטוריון מדיניות חדשה.

מדיניות הבנק נועדה לצמצם את חשיפת הבנק לסיכונים בתחום איסור הלבנת הון ומימון טרור, וזאת באופן של נקיטת אמצעים שנועדו להבטיח את הציות להוראות הדין והרגולציה החלות בתחום זה, תוך עמידה בסטנדרטים בינלאומיים, ויישום המלצות בעקבות דוחות ביקורת ואירועי כשל. מסמך המדיניות קובע את הסטנדרטים לניהול הסיכון בתחום איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור, וכן את העקרונות לניהול הסיכון על בסיס קבוצתי. מטרת המדיניות לתמוך במטרות העסקיות והיעדים האסטרטגיים של הבנק והקבוצה, על מנת למנוע או למזער הפסדים.

6. סיכונים חוצי גבולות

פונקצית הציות מרכזת את ההיערכות, הטיפול וההטמעה בתחום סיכונים חוצי גבולות, במסגרת העשייה והמדיניות הקבוצתית ולהנחיות בנק ישראל.

אי ציות להוראות החלות על הבנק מכוח הדין הזר חושף את הבנק לסיכון הטלת עיצומים כספיים, לסיכון מוניטין ולתביעות משפטיות, אשר עלולים להינקט נגד הבנק ועובדיו בשל הפרת הוראות הדין בתחום זה.

מדיניות בנושא ניהול סיכונים חוצי גבולות - מעודכנת ומאושרת על ידי הדירקטוריון בהתאם למדיניות קבוצתית המותאמת לבנק. מסמך המדיניות קובע את הסטנדרטים לניהול סיכונים חוצי גבולות. מטרת המדיניות לתמוך במטרות העסקיות והיעדים האסטרטגיים של הבנק והקבוצה, על מנת למנוע או למזער הפסדים.

7. אכיפה פנימית בנושא דיני ניירות ערך

ביום 27 בינואר 2011 פורסם חוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011, הכולל רפורמה בסמכויות האכיפה של רשות ניירות ערך (להלן: "הרשות"). החוק מעניק לרשות, בנוסף לסמכויות האכיפה שכבר היו נתונות בידה קודם לכן, גם סמכויות אכיפה מנהלית כנגד יחידים וכנגד חברות, בגין הפרות חוקי ניירות ערך ובכלל זה חוק ניירות ערך, חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות וחוק השקעות משותפות בנאמנות.

הנהלת הבנק והדירקטוריון אישרו תוכנית פעולה מקיפה, לשם גיבוש תוכנית אכיפה פנימית, המותאמת לבנק, בשים לב לקריטריונים שפרסמה רשות ניירות ערך בנושא ודרישות הרגולציה הרלוונטית ובשים לב לנהלים ולתהליכים הקיימים בבנק. בהמשך לאמור מינה הדירקטוריון ממונה על האכיפה, אימץ מדיניות אכיפה ופעל לגיבוש תוכנית אכיפה, המיושמת בבנק.

ג) סיכון טכנולוגיות המידע

סיכון טכנולוגיות המידע הינו סיכון הנובע משימוש או מהיעדר שימוש בטכנולוגיית מידע או מתלות של תאגיד בה מערכות המחשב המרכזיות של הבנק מבוססות על מערכות המחשב של החברה האם המפתחת, מתפעלת ומתחזקת אותן. שירותי המחשב והתפעול המסופקים לבנק על ידי החברה האם מעוגנים בהסכמים רב שנתיים על בסיס כלכלי. הסכמים אלו מפרטים את היקף, איכות וזמינות שירותי המחשב המסופקים לבנק ומבטיחים את רציפותם. נוסף על המערכות הקבוצתיות הבנק מפעיל גם מערכות ייחודיות לו, אך מדובר בדרך כלל במערכות ניהוליות ותפעוליות במטה, ולא במערכות ליבה בנקאיות. מעבר לכך החל מיום 1.12.2019 מוזג מוניציפל בנק עם ולתוך בנק מרכנתיל, מערכות מחשוב הליבה של מוניציפל בנק לשעבר פעילות והבנק מקיים פעולות לניהול והגנה על מערכות אלו.

1. אסטרטגיה ומדיניות

מסגרת ניהול סיכון טכנולוגיות המידע והסייבר מעוגנת במסמכי מדיניות ייעודיים המאושרים על ידי הדירקטוריון, בנוהלי עבודה פנימיים, בתהליכי עבודה ובמערכות. מסמכי המדיניות לניהול הסיכונים מפרטים בין היתר: היבטי ניהול ותפעול טכנולוגיות המידע, עקרונות יסוד לצמצום חשיפה של הבנק להתממשות סיכונים והסדרת תחום ההרשאות.

מסגרת לניהול הסיכונים מגדירה את התיאבון לסיכון, מגבלות החשיפה הפנימיות ואופן ניהול הסיכון. מסגרת זו כוללת הגדרות של מינוחי סיכון, תיאור מבני של ממשל ניהול הסיכונים תוך הפרדה ברורה בין שלושה קווי הגנה, מגבלות תיאבון לסיכון, האחריות והסמכות של הגורמים המעורבים בניהול הסיכון, הכלים לזיהוי למדידה להערכה ולניטור סיכונים, תיאור תהליכים התומכים בניהול סיכון, בקורות ומנגנוני דיווח. מדיניות ניהול הסיכונים מבוססת על מדיניות החברה האם בהתאמות הנובעות מאופי הפעילות של הבנק. מטרת המדיניות הינה להגדיר עקרונות לניהול סיכונים אפקטיבי.

2. מבנה וארגון פונקצית ניהול הסיכון

ממשל ניהול סיכון טכנולוגיות המידע מבוסס על שלושה קווי הגנה - ראה [מבנה ממשל תאגידי של ניהול סיכונים](#), [תהליכים ופונקציות מפתח](#) לעיל.

סמנכ"ל ומנהל אגף תפעול ומידע, הינו מנהל סיכון טכנולוגיות המידע והסייבר של הבנק¹. ניהול הסיכון מפקח על ידי ועדת ניהול סיכונים דירקטוריון וועדת ניהול סיכונים הנהלה, ומנוהל על ידי ועדת מחשוב עליונה בהשתתפות מספר חברי הנהלה.

בקו הגנה ראשון, הבנק מפעיל מספר פונקציות באגף תפעול ומידע האחראיות על ניהול סיכון טכנולוגיות המידע. הפונקציות אחראיות על התווית המדיניות ונאותות יישומה, הנחיית יחידות רלוונטיות ואחריות ליישום תהליכי בקרה במטרה להבטיח שמירה על מגבלות תיאבון לסיכון שהתווה הדירקטוריון. הבנק מפעיל מספר ועדות התומכות בניהול הסיכון:

ועדת סיכונים טכנולוגיות המידע אחראית ליישם את מדיניות ניהול סיכון טכנולוגיות המידע, לבחון סיכונים ואירועי כשל מהותיים ולבצע מעקב אחר העמידה במגבלות התיאבון לסיכון.

ועדת אבטחת מידע וסייבר אחראית על בחינת איומים וסיכונים בתחום אבטחת המידע, ניתוח אירועים חריגים, מתן הנחיות ביצוע ופעולות למזעור הסיכונים, מעקב ובקרה אחר יישום מדיניות אבטחת המידע והגנת הסייבר. ועדת הרשאות בוחנת ומאשרת תהליכי הרשאות, חוקים, כללים, הגדרות תפקידים ובעלת סמכות לבצע שינויים בהם. ועדה זו מהווה גורם מנחה ומאשר לכללי ההרשאות וניהול המשתמשים [במערכות הליבה](#) הבנקאיות ובמערכות המקומיות.

קו הגנה שני פועל, בין היתר, לבדיקת נאותות ואפקטיביות תהליכי ניהול סיכונים, גיבוס מתודולוגיה, הערכת סיכון, המלצה לקביעת מגבלות תיאבון לסיכון, המלצה לאופן הפחתת סיכון באופן אפקטיבי תוך אתגור תהליכים, וידוא קיומם של כלי בקרה לניטור וניהול התיאבון לסיכון ועמידה במגבלותיו, דיווח להנהלה ולדירקטוריון על סטאטוס הטיפול בסיכונים, מוקדי פגיעות ועמידתם בתיאבון לסיכון, זאת במסגרת ניהול הסיכון הקבוצתי.

¹ סמנכ"ל ומנהל אגף התפעול, מר נועם לזר, החליף את קודמו בתפקיד סמנכ"ל ומנהל אגף התפעול, מר יאיר פלדמן, החל מ-8.3.2020.

3. תהליכים בניהול הסיכון

- הבטחת עדכניות מסגרת לניהול הסיכון : מנהל הסיכון בוחן באופן תקופתי את עדכניות מסגרת ניהול הסיכון בעקבות שינויים מתהווים בסביבת הסיכון ומחויב להתאימה למגבלות תיאבון הסיכון שמתווה הדירקטוריון. תהליך זה כפוף לפיקוח של ועדת תגמול ומנהל ושל ועדת ניהול סיכונים דירקטוריון.
- תהליכים תומכים בזיהוי מדידה והערכה של סיכונים טכנולוגיות המידע מתבצעים באופן שוטף ותקופתי.
- הבנק מקיים, מדי תקופה, הערכה עצמית של [איכות ניהול הסיכון](#) ואפקטיביות תהליך ניהול הסיכון.
- הבנק מתחזק מפה של מערכותיו תוך הערכת רמת חשיבות המערכת לפעילות העסקית, הערכת סביבת הבקרה של המערכת וקיום אומדן והערכה להתממשות סיכונים עסקיים הנובעים מכשל במערכת מסוימת.
- המשכיות עסקית : כחלק מהיערכות הבנק להבטחת המשכיותו העסקית, עומדים לרשותו אתרים משניים הפועלים ברציפות, המהווים גיבוי בזמן אמת, וביכולתם לתמוך בתהליכי הליבה של הבנק ובתהליכים נוספים במקרה בו האתר הראשי מושבת. עיקר ההיערכות להמשכיות עסקית מתבצע כחלק מהעשייה של חברת האם בתחום זה.
- כחלק מניהול הסיכון, הבנק מתחקר אירועים שונים ומפיק לקחים ותובנות. תובנות אלה, יחד עם סקרי אבטחת מידע ומבדקי חדירה, מאפשרים לבנק למפות פערים ולהגדיר קדימויות בטיפול, על בסיסם נבנות תוכניות העבודה.
- תהליכים מרכזיים נוספים : ניהול סיכונים קבוצתי, הערכת נאותות הלימות ההון-ICAAP, תיאבון לסיכון, מסגרת הבקרה הפנימית, מסגרת ניהול סיכון ומסמכי מדיניות, שילוב ניהול סיכונים בתוכניות העבודה, מסמך סיכונים רבעוני, ביקורת פנימית (לרבות ביקורות שמבוצעות בחברה האם על מערכות מידע משותפות), סקירות תקופתיות של הסיכונים, מוצר חדש, מבחני קיצון - לפירוט והרחבה על תהליכים אלה ראה [מבנה ממשל תאגידי של ניהול סיכונים, תהליכים ופונקציות מפתח](#) לעיל.

(ד) סיכון סייבר

סיכון סייבר הינו סיכון להתרחשות אירוע סייבר. ככלל, איומים במרחב הקיברנטי (Cyberspace) מוגדרים כאיומים העשויים לגרום להשבתה, מניעת שירות מהותי, פגיעה מהותית בסודיות ושלמות המידע וביצוע פעילות עוינת והונאות. ככלל, הגנת הסייבר מתבצעת ברובה במסגרת ניהול קבוצתי. בנק מרכזי נשען על יכולות חברת האם ותקציביה כחלק מהיערכות הבנק לטיפול בסיכונים הסייבר, יחד עם זאת הבנק פועל באופן עצמאי ומבצע משימות משלימות ליישום הגנה אפקטיבית ולטיפול בסיכונים סייבר. מעבר לכך החל מיום 1.12.2019 מוזג מוניציפל בנק עם ולתוך בנק מרכזי, מערכות מחשוב הליבה של מוניציפל בנק לשעבר פעילות והבנק מקיים פעולות לניהול והגנה על מערכות אלו.

הקצב המהיר של שינויים טכנולוגיים, הגידול בכמות השירותים הדיגיטליים וזמינותם, ההתממשקות עם מערכות ותיקות והצורך ההולך וגדל בקווי התקשורת עם ספקים, יוצרים כר נרחב להתפתחותם של איומי סייבר ולחשיפתו של הבנק לסיכונים סייבר. בד בבד, חלה בעשור האחרון עלייה מתמדת במספרם של גורמי איום, בהיבטים של יכולות, זמינות, כלי תקיפה וקבוצות תקיפה. כתוצאה מכך הבנק משקיע אמצעים רבים (אנושיים וטכנולוגיים) בכדי לחזק את מערך ההגנה והגנת הסייבר על מנת להתמודד עם התפתחות האיומים.

מערך ההגנה של הבנק והקבוצה מורכב משכבות הגנה מרובות המשלבות טכנולוגיות הגנה מתקדמות ומפעיל תהליכי סייבר על מנת למזער את הסיכון לחדירה וגניבה לא מורשית למערכות המידע ולהתממשקות תקיפה, ולהבטיח את נכונות, זמינות וחשאיות מאגרי המידע שברשותו ובפיתוח תהליכים פרו-אקטיביים ומתודולוגיות לשמירה על רציפות פעילותו ותפקודו של הבנק.

במקביל הבנק מפעיל תהליכי גילוי וזיהוי אירועי סייבר ובכללם באמצעות מוקד אבטחת מידע של חברת האם הפועל בכל שעות היממה. הבנק ערוך להכלת אירוע סייבר תוך מזעור הנזק על נכסי הבנק ולקוחותיו ופועל באופן מתמיד לזיהוי ושיפור מערכי ההגנה, האיומים, הסיכונים ואפקטיביות ההגנה כנדרש בהוראות בנק ישראל ובכללן הוראת ניהול בנקאי תקין 361 בנושא נוהל הגנת הסייבר, חוק הגנת הפרטיות התשמ"א-1981 וחוקים אחרים בהתאם לעניין.

1. אסטרטגיה ומדיניות

הבנק פועל בשיתוף החברה האם לצמצום החשיפה לסיכונים אבטחת מידע ותקריות קיברנטיות, באמצעות מגוון תהליכים ואמצעים, לרבות הטמעת מערכות וכלי הגנה שונים. מסגרת ניהול סיכון הסייבר מעוגנת במסמכי אסטרטגיה ומדיניות לניהול הגנת הסייבר.

מסמכי המדיניות לניהול הסיכונים מפרטים בין היתר: עקרונות מנחים לנושא אבטחת מידע לרבות שמירת אמינות, סודיות וזמינות המידע, צמצום דלף מידע, עקרונות יסוד לצמצום חשיפה של הבנק להתממשקות סיכונים והסדרת תחום ההרשאות.

מסגרת לניהול הסיכונים מגדירה את התיאבון לסיכון, מגבלות החשיפה הפנימיות ואופן ניהול הסיכון. מסגרת זו כוללת הגדרות של מינוחי סיכון, תיאור מבני של ממשל ניהול הסיכונים תוך הפרדה ברורה בין שלושה קווי הגנה, מגבלות תיאבון לסיכון, האחריות והסמכות של הגורמים המעורבים בניהול הסיכון, הכלים לזיהוי למדידה להערכה ולניטור סיכונים, תיאור תהליכים התומכים בניהול סיכון, בקורות ומנגנוני דיווח. מדיניות ניהול הסיכונים מבוססת על מדיניות החברה האם בהתאמות הנובעות מאופי הפעילות של הבנק. מטרת המדיניות הינה להגדיר עקרונות לניהול סיכונים אפקטיבי. לאורך השנה בוצעו ניתוחים של אירועים אשר איימו על המערכת הפיננסית העולמית, אלו גובשו (בעזרת מרכז הסייבר ורציפות פיננסית) לסט של בקורות אפקטיביות שמטרתן להפחית מהותית את הסיכונים במרחב הני"ל.

הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין 361 "ניהול הגנת סייבר" שנכנסה לתוקף ב-1.9.15. במסגרת יישום ההוראה, מונה מנהל הגנת סייבר, נכתב מסמך אסטרטגיית ניהול הגנת סייבר, הורחבה מדיניות אבטחת המידע וגובשה תוכנית עבודה כוללת להתמודדות עם איומי סייבר, כל זאת בשיתוף עם החברה האם.

בתחילת 2017, בשיתוף הרגולטורים והמוסדות הפיננסים, הוקם המרכז המרכזי לרציפות פיננסית כחלק ממערך הסייבר ב-CERT הלאומי. ייעודו של המרכז הינו להבטיח את המענה הלאומי להתמודדות מול סיכונים סייבר ורציפות תפקודית במערכת הפיננסית במדינת ישראל. המרכז פועל בכשירות מבצעית על מנת להשיא ערך לגופי המערכת הפיננסית באמצעות שיתוף במידע אופרטיבי וחיזוק חוסנם.

2. מבנה וארגון פונקצית ניהול הסיכון

ראה תיאור המפורט ב**סיכון טכנולוגית המידע** לעיל.

3. תהליכים בניהול הסיכון

- הבטחת עדכניות מסגרת ניהול הסיכון: מנהל הסיכון בוחן באופן תקופתי את עדכניות מסגרת ניהול הסיכון בעקבות שינויים מתהווים בסביבת הסיכון ומחויב להתאימה למגבלות תיאבון הסיכון שמתווה הדירקטוריון. תהליך זה כפוף לפיקוח של ועדת מנהל ושל ועדת ניהול סיכונים דירקטוריון.
- תהליכים תומכים בזיהוי מדידה והערכה של סיכונים טכנולוגיות המידע מתבצעים באופן שוטף ותקופתי.
- הבנק מקיים, מדי תקופה, הערכה עצמית של **איכות ניהול הסיכון** ואפקטיביות תהליך ניהול הסיכון.
- הבנק מבצע, מדי תקופה, תהליכי בקרה שונים להערכת איכות אבטחת המידע, לרבות מבדקי חדירה למערכות באמצעות גורם בלתי תלוי ומבדקי דלף מידע.
- הבנק מתחזק מפה של מערכתיו תוך הערכת רמת חשיבות המערכת לפעילות העסקית, הערכת סביבת הבקרה של המערכת וקיום אומדן והערכה להתממשות סיכונים עסקיים הנובעים מכשל במערכת מסוימת.
- הבנק עורך סקרי סיכונים יזומים לרבות בתחום הסייבר במערכות הבנק, בתדירות הנקבעת בהתאם לחיוניות המערכת ועל פי גישה מבוססת סיכון.
- המשכיות עסקית: כחלק מהיערכות הבנק להבטחת המשכיותו העסקית, עומדים לרשותו אתרים משניים הפועלים ברציפות, המהווים גיבוי בזמן אמת, וביכולתם לתמוך בתהליכי הליבה של הבנק ובתהליכים נוספים במקרה בו האתר הראשי מושבת. עיקר ההיערכות להמשכיות עסקית מתבצע כחלק מהעשייה של חברת האם בתחום זה.
- כחלק מניהול הסיכון, הבנק מתחקר אירועים שונים ומפיק לקחים ותובנות. תובנות אלה, יחד עם סקרי אבטחת מידע, מאפשרים לבנק למפות פערים ולהגדיר קדימויות בטיפול, על בסיסם נבנות תוכניות העבודה.
- תהליכים מרכזיים נוספים: ניהול סיכונים קבוצתי, הערכת נאותות הלימות ההון-ICAAP, תיאבון לסיכון, מסגרת הבקרה הפנימית, מסגרת ניהול סיכון ומסמכי מדיניות, שילוב ניהול סיכונים בתוכניות העבודה, מסמך סיכונים רבעוני, ביקורת פנימית (לרבות ביקורות שמבוצעות בחברה האם על מערכות מידע משותפות), סקירות תקופתיות של הסיכונים, מוצר חדש, מבחני קיצון - לפירוט והרחבה על תהליכים אלה ראה **מבנה ממשל תאגידי של ניהול סיכונים, תהליכים ופונקציות מפתח** לעיל. ראה גם ביטוח נזקי סייבר.

ה) סיכון משפטי

סיכון משפטי הינו סיכון להפסד, אובדן הכנסות או פגיעה עסקית, בין היתר, כתוצאה מהעדר אפשרות לאכוף באופן משפטי קיומו של הסכם, או מאי ידיעת הוראות הדין או פרשנות שגויה להן, לרבות חקיקה ראשית או משנית, הוראות רשויות פיקוח וכיו"ב, המחייבות את הבנק לפעול בהתאם להן, או מחשיפה להליכים משפטיים נגד הבנק, נגד מי מעובדי הבנק או נושאי המשרה שלו (במסגרת עבודתם בבנק ובעבורו), במישור הפלילי, המנהלי או האזרחי. הסיכון המשפטי כולל, בין היתר, חשיפה לקנסות (penalties, fines) או צעדי עונשין (punitive damages), כתוצאה מפעילות פיקוחית, אכיפתית כמו גם מהסדרים פרטיים (private settlements) ועוד.

בהתאם להנחיות באזל הסיכון המשפטי הוא חלק מה**סיכון התפעולי** אליו חשוף הבנק.

גורמי סיכון עיקריים לתחום זה הם: אי ידיעת הדין המקומי או הזר, הרלוונטי לפעילות הבנק, ייעוץ משפטי שגוי, פעילות שיש לה היבטים משפטיים או רגולטורים אשר אינה מלווה בייעוץ משפטי, אי התאמת מסמכים סטנדרטיים ונהלים לשינויים בדין ואי קיום הוראות דין ו/או רגולציה.

פעילותו של הבנק מוסדרת בהוראות רגולטוריות שונות, אשר מכוחן מוטלות על הבנק מגבלות שונות על תחומי פעילות ומקורות הכנסה, המטילות חובות החלות על הבנק מתוקף מעמדו כ"תאגיד בנקאי". הוראות אלה כוללות, הן חקיקה ראשית והן חקיקה משנית והוראות של גורמי פיקוח (בעיקר של הפיקוח על הבנקים).

הבנק וחברות הבת שבשליטתו חשופים לשינויים תכופים בחקיקה ובהוראות רגולטוריות שונות, אשר חושפים את הבנק וחברות הבת שלו לסיכונים הכרוכים בשינויים תכופים בתהליכי עבודה.

1. אסטרטגיה ומדיניות**א. אסטרטגיה ותפישת ניהול הסיכון**

מסגרת ניהול סיכון משפטי מבוססת על מסגרת ניהול סיכון של החברה האם בהתאמות הנובעות מאופי פעילותו של הבנק. מתקיים שיתוף פעולה הדוק בין הגורמים העסקיים לבין אגף הייעוץ המשפטי. בשל אופיו של הסיכון, קיימת חפיפה מסוימת בין סיכון משפטי לבין **סיכון ציות**.

ב. מדיניות ניהול הסיכון

מסגרת ניהול הסיכון מעוגנת במסמך מדיניות ייעודי המאושר על ידי הדירקטוריון וכן בנהלי עבודה פנימיים, בתהליכי עבודה ובמערכות. מסגרת ניהול הסיכון מגדירה תיאבון לסיכון, מגבלות חשיפה, תיאור מבני של ממשל ניהול סיכון תוך הפרדה ברורה בין שלושה קווי הגנה, לרבות אחריות וסמכות של גורמים המעורבים בניהול הסיכון ותיאור תהליכים התומכים בניהולו, הגדרת מינוחי סיכון, כלים להערכה ולניטור סיכון, בקורות ומנגנוני דיווח. מטרת המדיניות הינה מזעור החשיפה לסיכון משפטי.

2. מבנה וארגון פונקציות ניהול הסיכון

ממשל ניהול סיכון משפטי מבוסס על שלושה קווי הגנה - ראה **מבנה ממשל תאגידי של ניהול סיכונים, תהליכים ופונקציות מפתח** לעיל. עו"ד מיכל הנר דויטש, סמנכ"ל, יועצת משפטית ראשית, מנהלת אגף הייעוץ המשפטי, הינה הגורם המקצועי הראשי המסייע לדירקטוריון ולהנהלת הבנק בניהול סיכון משפטי. סיכון משפטי מפקח על ידי ועדת ניהול סיכונים דירקטוריון וועדת ניהול סיכונים הנהלה, ומנוהל באמצעות ועדת ניהול סיכון משפטי.

קו הגנה ראשון כולל את יחידות הבנק הנוטלות סיכון משפטי כחלק מפעילותן ומקיימות סביבת בקרה פנימית. קו הגנה שני, כולל את אגף הייעוץ המשפטי המייעץ באופן שוטף ליחידות קו ההגנה הראשון ומנחה אותן מקצועית.

3. תהליכים בניהול הסיכון

- הבנק, באמצעות האגף לייעוץ משפטי, עוקב באופן שוטף אחר שינויי דין ורגולציה בעלי השפעה מהותית על פעילות הבנק והחברות שבשליטתו, על מנת להיערך ליישומם ולצמצם חשיפה העלולה לנבוע מאי מילויים.
- הבנק, באמצעות האגף לייעוץ משפטי, אוסף ומרכז מידע בקשר לסיכון משפטי, ובכלל זה מידע לגבי שינויי חקיקה ו/או עדכוני פסיקה, בעלי השלכה מהותית על פעילות הבנק, וכן מנהל מעקב אחר תביעות והליכים משפטיים מהותיים בהם מעורבים הבנק וחברות הבת שלו.
- לשם יישום מסגרת ניהול סיכון משפטי הוקמו בבנק ובקבוצה פורומים, ועדות ותהליכים ייעודיים שתפקידם לבחון חשיפה קיימת או מתהווה לסיכון משפטי ולהמליץ על אופן הטיפול בה, לקיים מעקב שוטף ולדווח אחר שינויי חקיקה, פסיקה ורגולציה מהותיים לפעילות הבנק, על מנת להיערך ליישום ההוראות החלות על הבנק.
- תהליכים מרכזיים נוספים: ניהול סיכונים קבוצתי, הערכת נאותות הלימות ההון-ICAAP, תיאבון לסיכון, מסגרת הבקרה הפנימית, מסגרת ניהול סיכון ומסמכי מדיניות, מסמך סיכונים רבעוני, ביקורת פנימית, שילוב ניהול סיכונים בתוכניות העבודה, סקירות תקופתיות של הסיכונים ומוצר חדש לפירוט והרחבה על תהליכים אלו ראה [מבנה ממשל תאגידי של ניהול סיכונים, תהליכים ופונקציות מפתח](#) לעיל.

(ו) סיכון מוניטין

סיכון מוניטין מוגדר כסיכון לפיו רווחי הבנק ייפגעו כתוצאה מתדמית שלילית שנוצרה בקרב לקוחות הבנק, צדדים נגדיים, בעלי מניות, משקיעים, מחזיקי אגרות חוב, ספקים, אנליסטים, גורמים רלוונטיים אחרים וכן גורמי פיקוח ורגולציה. סיכון המוניטין מובנה בכל המוצרים, הפעילויות, התהליכים והמערכות. התממשות סיכון מוניטין הינה בדרך כלל פועל יוצא של התממשות סיכון אחר.

1. אסטרטגיה ומדיניות

מסגרת ניהול הסיכון מעוגנת במסמך מדיניות ייעודי המאושר על ידי הדירקטוריון, בנוהלי עבודה פנימיים ובתהליכי עבודה ומערכות. מסגרת לניהול הסיכון מגדירה תיאבון לסיכון, ואת אופן ניהול הסיכון. מסגרת זו כוללת הגדרות של מינוחי סיכון, תיאור מבני של ממשל ניהול הסיכונים תוך הפרדה ברורה בין שלושה קווי הגנה, התיאבון לסיכון, האחריות והסמכות של הגורמים המעורבים בניהול הסיכון, הכלים להערכה ולניטור הסיכון, תיאור תהליכים התומכים בניהול סיכון, בקורות ומנגנוני דיווח. מסגרת ניהול הסיכון מבוססת על מסגרת של החברה האם בהתאמות הנובעות מאופי הפעילות של הבנק והנסיבות המקומיות.

מטרת המדיניות הינה להגדיר עקרונות לניהול הסיכון ולהבטיח אפקטיביות בניהולו. קיימת השפעה הדדית בין סיכון המוניטין של הבנק וזה של החברה האם, הנובעת ממדיניות, אסטרטגיה, אירועים ומהלכים שונים.

2. מבנה וארגון פונקציות ניהול הסיכון

ממשל ניהול סיכון מוניטין מבוסס על שלושה קווי הגנה - ראה [מבנה ממשל תאגידי של ניהול סיכונים, תהליכים ופונקציות מפתח](#) לעיל.

החל מיום 19/12/2019 מנכ"ל הבנק, מר יהושע בורשטיין, משמש כמנהל סיכון המוניטין של הבנק במקום גב' ליאת פרידמן, סמנכ"ל ומנהלת חטיבת משאבי אנוש ומנהל. ניהול הסיכון מפקח על ידי ועדת ניהול סיכונים דירקטוריון ועל ידי ועדת ניהול סיכונים הנהלה.

3. תהליכים בניהול הסיכון

- פונקציות ניהול הסיכונים בוחנות באופן תקופתי את אפקטיביות [התיאבון לסיכון](#) והתאמתם להצהרת תיאבון לסיכון שמתווה הדירקטוריון.
- תהליכים התומכים בזיהוי מדידה והערכה של סיכון מוניטין מתבצעים באופן שוטף ותקופתי.
- תהליכי בקרה וניטור, לרבות באמצעות אינדיקטורים ומדדים ייעודיים למעקב מאפשרים קיום הערכות תקופתיות להערכת הסיכון.
- הבנק מחזיק בתוכניות מגירה לטיפול בהתממשות סיכון מוניטין בתרחישים שונים.
- תהליכים מרכזיים נוספים: ניהול סיכונים קבוצתי (כולל השתתפות בפורום סיכון מוניטין קבוצתי המתכנס על בסיס רבעוני), הערכת נאותות הלימות ההון- ICAAP, תיאבון לסיכון, מסגרת הבקרה הפנימית, מסגרת ניהול סיכון ומסמכי מדיניות, שילוב ניהול סיכונים בתוכניות העבודה, מסמך סיכונים רבעוני, ביקורת פנימית, אסטרטגיה ותוכניות עבודה, סקירות תקופתיות של הסיכונים, מוצר חדש - לפירוט והרחבה על תהליכים אלו ראה [מבנה ממשל תאגידי של ניהול סיכונים, תהליכים ופונקציות מפתח](#) לעיל.

ז) סיכון אסטרטגיה

סיכון אסטרטגיה הינו סיכון להשלכות נוכחיות ועתידיות על רווחים, הון, מוניטין, יציבות והשגת יעדי הבנק, הנובעות מקבלת החלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של החלטות, או מהיעדר תגובה מתאימה לשינויים סביבתיים. סיכון זה הינו פונקציה של התאימות בין היעדים האסטרטגיים, האסטרטגיה העסקית שפותחה להשגתם, המשאבים שהוקצו לעמידה ביעדים אלה ואיכות היישום.

1. אסטרטגיה ומדיניות

מסגרת ניהול הסיכון מעוגנת במסמך מדיניות ייעודי המאשר על ידי הדירקטוריון, בנוהלי עבודה פנימיים ובתהליכי עבודה ומערכות. מסגרת לניהול הסיכון מגדירה את התיאבון לסיכון, מגבלות החשיפה הפנימיות ואופן ניהול הסיכון. מסגרת זו כוללת הגדרות של מינוחי סיכון, תיאור מבני של ממשל ניהול הסיכונים תוך הפרדה ברורה בין שלושה קווי הגנה, תיאבון לסיכון, האחריות והסמכות של הגורמים המעורבים בניהול הסיכון, הכלים להערכה ולניטור הסיכון, תיאור תהליכים התומכים בניהול סיכון, בקורות ומנגנוני דיווח ופיקוח נאותים.

מטרת המדיניות הינה להגדיר עקרונות לניהול הסיכון ולהבטיח אפקטיביות בניהולו. במרכז הסיכון האסטרטגי נובע גם מסביבת התחרות בה פועלים הקבוצה והבנק.

2. מבנה וארגון פונקצית ניהול הסיכון

ממשל ניהול סיכון אסטרטגיה מבוסס על שלושה קווי הגנה - ראה [מבנה ממשל תאגידי של ניהול סיכונים, תהליכים ופונקציות מפתח](#) לעיל.

מר שמואל ברמן, סמנכ"ל, מנהל אגף אסטרטגיה, הינו מנהל סיכון אסטרטגיה של הבנק. ניהול הסיכון מפקח על ידי הדירקטוריון, ועדת ניהול סיכונים דירקטוריון וועדת ניהול סיכונים הנהלה.

3. תהליכים בניהול הסיכון

- מנהל הסיכון בוחן באופן שוטף את עדכניות התוכנית האסטרטגית והיעדים בעקבות שינויים מתהווים בסביבת הסיכון. תהליך זה כפוף לאתגור בלתי תלוי של פונקצית ניהול הסיכונים ולפיקוח של הדירקטוריון.
- פונקצית ניהול הסיכונים בוחנת אחת לתקופה את אפקטיביות מגבלות התיאבון לסיכון, לרבות שימוש [במבחני קיצון](#) ובאופן שוטף את התאמת מגבלות התיאבון לסיכון להצהרת תיאבון לסיכון שמתווה הדירקטוריון.
- אחת לשנה נגזרת תוכנית עבודה ויעדים התומכים בתוכנית האסטרטגית הרב שנתית, זאת בהלימה לתיאבון לסיכון שהתווה הדירקטוריון ותוך התאמה לתנאים המשתנים.
- אחת לשנה לכל הפחות מתבצע תהליך אשר נועד לוודא כי יישום תוכנית העבודה מבוצע על בסיס החלטות עסקיות והחלטות נאותות, וכי הבנק מגיב בצורה נאותה לשינויים ענפיים, כלכליים, רגולטורים או טכנולוגיים.
- אחת לשנה לכל הפחות מועבר דיווח לדירקטוריון על שינויים [בפרופיל הסיכון](#) האסטרטגי, הנובעים בין היתר, משינויים בסביבה העסקית, בסביבת התחרות, שינויים רגולטוריים, שינויים ארגוניים, מוצרים חדשים וכיו"ב, לרבות ביצוע שינויים והתאמות הנדרשים בתוכנית הפעולה וגיבוש תוכניות ניטור חשיפות מהותיות ככל שזוהו.
- תהליך ניטור אסטרטגיה ותוכניות עבודה, והנחות היסוד שבבסיסן, מאפשר זיהוי חשיפות מהותיות להפסדים או מגמות היוצרות חשיפות פוטנציאליות כתוצאה מאי יישומן או יישומן החלקי.
- תהליכים מרכזיים נוספים: ניהול סיכונים קבוצתי, הערכת נאותות הלימות ההון-ICAAP, תיאבון לסיכון, מסגרת הבקרה הפנימית, מסגרת ניהול סיכון ומסמכי מדיניות, מסמך סיכונים רבעוני, ביקורת פנימית, אסטרטגיה ותוכניות עבודה, שילוב ניהול סיכונים בתוכניות העבודה, מעורבות פונקצית ניהול הסיכונים בתהליכי קבלת החלטות מהותיות, סקירות תקופתיות של הסיכונים, מוצר חדש ומבחני קיצון - לפירוט והרחבה על תהליכים אלה ראה [מבנה ממשל תאגידי של ניהול סיכונים, תהליכים ופונקציות מפתח](#) לעיל.

תגמול

(א) גילוי איכותי

ביום 19 בנובמבר 2013 פורסמה על ידי בנק ישראל הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 301A, בנושא: "מדיניות התגמול בתאגיד הבנקאי" כפי שתוקנה מעת לעת (להלן ביחד: "הוראת המפקח"). הוראת המפקח מבוססת על מסמכי הפורום ליציבות פיננסית שפורסמו בשנת 2009 וקובעת הנחיות שנועדו להבטיח שהסדרי התגמול הנהוגים בתאגידים הבנקאיים יותאמו למסגרת ניהול הסיכונים ולמטרות ארוכות הטווח שלהם. בהמשך פרסם בנק ישראל ביום 26 בנובמבר 2013 הוראת שעה בנושא: "יישום דרישות גילוי לפי הנדבך השלישי של באזל: דרישות גילוי בגין תגמול". ההוראה נועדה לאפשר למשתתפים בשוק להעריך את איכות שיטות התגמול בתאגיד הבנקאי וכוללת דרישות גילוי המתייחסות להיבטים איכותיים וכמותיים של מדיניות התגמול בתאגיד הבנקאי, כמפורט להלן.

ביום 12 באפריל 2016 פורסם חוק תגמול נושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי התרת הוצאה לצרכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו-2016 (להלן: "חוק התגמול"). מדיניות התגמול מתחשבת, בין היתר, במגבלות קוגנטיות² הקבועות בחוק לתגמול, כפי שיהיה מעת לעת.

הוראת המפקח ותיקון 20, נועדו לחזק את הממשל התאגידי ואת מנגנוני הבקרה והתיעוד בהקשר של מדיניות התגמול ולהבטיח, כי הסדרי התגמול עקביים עם מסגרת ניהול הסיכונים ועם המטרות ארוכות הטווח של הבנק.

1. מידע באשר לגופים המפקחים

(א) דירקטוריון הבנק וועדת המשנה, ביקורת ותגמול, הם הגורמים העיקריים המפקחים על נושא התגמול.

(ב) הרכב ועדת ביקורת ותגמול

- חגי הלר - יו"ר* החל מיום 1.3.20, עד מועד זה כיהן מר חנן זלינגר כיו"ר הוועדה.
- חנן זלינגר*
- דן עמירם*
- יוסי ברסי
- יוסי פרץ
- * דירקטור חיצוני

(ג) תפקידי ועדת ביקורת ותגמול וסמכויותיה בנושא תגמול:

- דיון במדיניות התגמול וגיבושה לצורך אישורה בדירקטוריון.
- לדון ולהמליץ לדירקטוריון על עדכונה, מעת לעת, של המדיניות ובחינת יישומה.
- תכנון מדיניות תגמול ודיווח לדירקטוריון בדבר אפקטיביות מדיניות מנגנוני התגמול והעמידה בדרישות הפיקוחיות.
- לדון בתוכנית המענקים של נושאי המשרה והעובדים קודם אישור בדירקטוריון.
- לדון בתנאי ההתקשרות של נושאי משרה קודם הבאתם לאישור הדירקטוריון.
- לדון ולהמליץ לדירקטוריון על עקרונות התגמול של עובדים שאינם נושאי משרה.

² לעניין זה, "מגבלות קוגנטיות" – מגבלות ותקרות תגמול שלא ניתן לאשרן כדין בהתאם להוראות חוק התגמול. מובהר, כי אם וככל שסך התגמול הכולל (בהתאם למדיניות התגמול ותוכנית המענקים), יעלה על המגבלות האפקטיביות, יופעל מנגנון "קטימה" של מרכיבי תגמול משתנה תחילה, אם וככל שקיימים.

- לדון ולהמליץ לדירקטוריון על מינוי הדרג הבכיר והערכת ביצועיו.
- עריכת סימולציות באשר לתרחישים אפשריים שונים והשפעתם על מנגנוני התגמול.
- בחינת ההתחייבויות לשיפוי וסכומי הביטוח של נושאי המשרה בבנק.
- בדיקה תקופתית (בתדירות שנתית, לפחות) של מנגנון התגמול, השפעתו על [פרופיל הסיכון](#) של הבנק והתאמתו להוראות בנק ישראל, למטרות ולתיאבון לסיכון של הבנק.

בשנת 2019 נערכו 19 ישיבות של ועדת ביקורת ותגמול דירקטוריון שהינה האורגן המפקח על מדיניות התגמול בבנק ויישומה, מתוכן 4 ישיבות עסקו בנושא התגמול. התגמול ששולם לחברי הוועדה בשנת 2019 הסתכם בסך של כ- 280 אלפי ₪.

2. פרטים באשר ליועצים חיצוניים שהועסקו על ידי הבנק

- במהלך גיבוש מדיניות התגמול ותוכניות התגמול הפרטניות לנושאי משרה ועובדים מרכזיים, נעזר הבנק ביועצים חיצוניים, כדלקמן:
- סיגל דורון, מומחית לשכר ותגמול - ייעצה לבנק בגיבוש מדיניות תגמול ובניית תוכניות המענקים של הבנק לנושאי משרה ולעובדים.

3. תחולת מדיניות התגמול

מדיניות התגמול של הבנק מבוססת, בין השאר, על עקרונות מדיניות התגמול של החברה האם ומתייחסת להיבטי תגמול קבוע (עבור נושאי משרה ועובדים מרכזיים) ולהיבטי תגמול משתנה (עבור נושאי משרה, עובדים מרכזיים ויתר עובדי הבנק).

מדיניות התגמול נכנסה לתוקף ביום אישורה (30.9.2014) ומיושמת לגבי תהליכי אישור וחישוב תגמול משתנה, החל משנת 2014 ואילך (ראה הרחבה בנושא זה בהמשך). היבטים אחרים הקשורים למדיניות התגמול (כגון: תגמול קבוע, ותשלומים הנובעים מסיום העסקה), מיושמים לגבי עובדים מרכזיים ונושאי משרה המאושרים החל מיום 30.9.2014, ואילך. מדיניות התגמול עודכנה ואושרה בדירקטוריון ביום 28 במרץ 2017.

4. סוגי העובדים בבנק

(א) נושאי משרה בכירה, כוללים את העובדים הבאים:

- המנכ"ל.
- מנהלים בדרגת סמנכ"ל ומעלה.
- מנהלים הכפופים ישירות למנכ"ל.

נכון לתקופת הדיווח קבוצת נושאי המשרה הבכירה בבנק מונה 13 עובדים.

(א) עובדים מרכזיים: לגישה של ועדת ביקורת ותגמול המבוססת, בין השאר, על ההגדרה הקבועה בהוראת המפקח, כעובדים מרכזיים הוגדרו המנכ"ל והסמנכ"לים וכן קצינת הציות הראשית של הבנק.

(ב) מידע המתייחס לתכנון ולמבנה תהליכי תגמול

א. המאפיינים העיקריים ויעדי תוכנית התגמול הוגדרו כדלקמן:

- מדיניות התגמול כוללת התייחסות לשכר, לתנאים הנלווים לשכר לתנאי סיום העסקה ולתגמול המשתנה וכוללת מרכיבים (לרבות יעדים ומגבלות) המשולבים ותומכים במדיניות הכוללת של הבנק, לרבות:
 - תמיכה במימוש החזון, האסטרטגיה, השגת המטרות ויעדי הבנק הכלולים בתוכניות העבודה, בדגש על יעדים ארוכי טווח ובמסגרת התיאבון לסיכון ומדיניות ניהול הסיכונים של הבנק.
 - הנעת המנהלים והעובדים לפעול ליצירת ערך כלכלי ארוך טווח לבנק וחיוזק המתאם בין מטרות עבודתם ובין יעדי הבנק.
 - התאמת התגמול לתיאבון לסיכון של הבנק ולמסגרת ניהול הסיכונים שאושרה על ידי דירקטוריון הבנק.
 - תמיכה בציות לחוקים, עמידה בהוראות רגולטוריות, מדיניות ונוהלי הבנק, תוך שמירה על כללי ממשל תאגידי נאות.
 - שמירה על יכולת תחרותית מול גופים אחרים בהיבטי גיוס ושימור כוח אדם איכותי.
 - יצירת קשר בין התגמול לבין ביצועי הבנק והביצועים האישיים של המנהלים והעובדים.
 - יצירת איזון ראוי בין רכיבי התגמול המשתנה לבין רכיבי התגמול הקבוע - שיתמך להישגיות ומצוינות בביצועים, מחד - תוך הימנעות מנטילת סיכונים עודפים, מאידך.
 - הבטחת תגמול ראוי לדרגים השונים בבנק בהתאם לתרומתם, רמת אחריותם והשפעתם היחסית על סביבת עבודתם.
 - התאמת התגמול לסוג הפעילות, התפקיד, תחומי האחריות, המומחיות, הניסיון המקצועי, הכישורים, הביצועים וההישגים של העובד.

ב. תגמול פונקציות ניהול הסיכונים, הבקרה והביקורת:

מדיניות התגמול בבנק קובעת כדלקמן:

- תגמול נושאי משרה הנמנים על פונקציות ניהול הסיכונים הבקרה והביקורת, נקבע לפי סטנדרטים הלוקחים בחשבון את חשיבות ורגישות התפקידים.
- מדידת הביצועים של עובדים אלה תתבסס על השגת היעדים של הפונקציות בהן הם משמשים. לפיכך, התגמול לעובדים אלה לא יהיה תלוי בתוצאות העסקיות של התחומים העסקיים שאת פעולתם הם מנטרים, מבקרים או מפקחים, למעט כלל ביצועי הבנק.
- לאור האמור לעיל, מדדי הביצוע האישיים שנקבעו לעובדים אלה (ראה הרחבה להלן), כוללים יעדים בתחומי פעילותם המקצועית או הארגונית, בלבד.

(ג) תיאור הדרכים שבהן סיכונים קיימים ועתידיים מובאים בחשבון בתהליך התגמול

1. סקירת הסיכונים העיקריים

- סיכונים עיקריים הנלקחים על ידי הבנק בחשבון, במסגרת תהליך לקביעת תגמול משתנה בסיסי המחושב לפי מפתחות (מדדים) לעובדים מרכזיים בבנק, הם: סיכונים אשראי, סיכונים ציות וסיכונים תפעוליים.
- בנוסף, נקבעו לעובדים המרכזיים ולנושאי המשרה בבנק יעדי ביצוע אישיים הכוללים מדדים כמותיים ואיכותיים בתחומי ניהול הסיכונים הנמצאים באחריותם.

2. סקירת המדדים העיקריים בתחום ניהול הסיכונים הנלקחים בחשבון בתהליך קביעת התגמול.

המדדים העיקריים הנלקחים בחשבון בתהליך קביעת התגמול המשתנה, הינם :

- התשואה להון.
 - יחסי הלימות ההון ברובד הראשון והלימות ההון הכולל.
 - יחס היעילות התפעולית.
 - הרווח הנקי.
 - הגבלת התגמול המשתנה באחוז מהרווח - סך התגמול המשתנה לכלל נושאי המשרה לא יעלה על 2.5% מהרווח הנקי של הבנק, ללא נטרול המענקים לעובדים והשפעת המסים בגינם, לפי הדוחות הכספיים לשנת המענק.
- בנוסף לאמור לעיל, נקבעו לנושאי משרה ולעובדים מרכזיים יעדים בתחום ניהול הסיכונים, כדלקמן :
- מדד אישי איכותי, החל על כל נושאי המשרה בבנק, הכולל יעדים כלליים של הבנק בתחום ניהול הסיכונים, ציות לחוקים, הוראות רגולטוריות וציוני סף בדוחות ביקורת. מדד זה מהווה תנאי סף לקבלת תגמול משתנה.
 - מדדים אישיים ספציפיים לנושאי משרה מסוימים, הכוללים יעדים בתחומי ניהול סיכונים הנמצאים באחריות נושאי משרה או העובדים המרכזיים. התוצאה המתקבלת מהשימוש במדדים אלה, עשויה להגדיל או להקטין את סכום המענק המשתנה הבסיסי.

3. השלכות מדדי הסיכון על התגמול :

(א) מדדי הלימות ההון נכללים בתהליכי קביעת מרכיבי התגמול המשתנה כדלקמן :

- עמידה ביחסי הלימות הון מינימאליים מהווה תנאי סף לקבלת תגמול משתנה עבור כלל עובדי הבנק.
 - תשלום המרכיב הנדחה בגין החלק היחסי של פיצויי הפרישה (לרבות : "מענק הסתגלות") העולה על הסכומים שנקבעו בהסכם ההעסקה של כלל עובדי הבנק - יותנה בעמידה ביחסי הלימות הון המינימאליים.
 - עמידה בציון סף של המדד האישי האיכותי, כאמור לעיל, הכולל יעדים כלליים של הבנק בתחום ניהול סיכונים, הציות לחוקים ולהוראות רגולטוריות, ולציונים בדוחות ביקורת - מהווה תנאי סף לקבלת תגמול משתנה בשנה מסוימת - לכל נושאי המשרה בבנק.
- (ב) הציון שייקבע במדד האישי הספציפי לכל נושא משרה או עובד מרכזי, הכולל יעדים בתחומי ניהול סיכונים - עשוי להפחית את המענק המשתנה הבסיסי (בשיעור מכסימלי של 20%), או להגדילו בשיעור מכסימלי של 25% (לגבי נושא משרה או עובד מרכזי הנמנה על פונקציות ניהול הסיכונים הבקרה והביקורת), או 30% (לנושאי משרה או עובדים מרכזיים אחרים).

ד) הקשר בין הביצועים לבין רמות התגמול

1. מדדי הביצוע העיקריים :

- א. מדדי הביצוע העיקריים ברמת הבנק לשנת 2019 כוללים :
- עמידה ביעד תשואה להון שנקבע בתוכנית העבודה, אשר לא יפחת מ-8%.
- עמידה ביחסי הון המינימאליים שנקבעו על ידי בנק ישראל.
- עמידה ביעד יחס יעילות תפעולית שנקבע בתוכנית העבודה, אשר לא יעלה על 65%, לאחר נטרול הכנסות או הוצאות מיוחדות.

- עמידה "ברף מינימאלי" של "יעדי הבנק" (כהגדרתם בתוכנית התגמול), המשקלל את יעד הרווח הנקי, יעד היעילות התפעולית ויעד הוצאות בגין הפסדי אשראי שנקבעו בתוכנית העבודה.

ב. מדדי הביצוע העיקריים ברמה העליונה של קווי העסקים לשנת 2019 כוללים:

מדדי הביצוע העיקריים ברמה העליונה של היחידות העסקיות בבנק ומדדי ביצוע אישיים: מדדי הביצוע הינם ספציפיים ומותאמים לתפקידיו של נושא המשרה ותחומי אחריותו. מדדי הביצוע העיקריים לשנת 2019 כוללים, בין היתר: עמידה ביעדי הכנסות, רווח, אשראי, לקוחות, התייעלות, שירות, הוצאות, פרויקטים וכן עמידה ביעדים בתחום ניהול הסיכונים, הציות לחוקים, להוראות רגולטוריות, למדיניות ולנוהלי הבנק.

ג. השפעת מדדי הביצוע על סכומי התגמול המשתנה

מדדי הביצוע ברמת הבנק משפיעים על סכום התגמול המשתנה בשני היבטים:

- קביעת סף למתן תגמול: לכל אחד מיעדי הביצוע נקבע "ציון סף". אי עמידה ב"ציון הסף" בכל אחד ממדדי הביצוע, תמנע אפשרות לקבלת תגמול משתנה באותה שנה - מכל נושאי המשרה והעובדים בבנק (ראה הרחבה בהמשך בנושא זה).

- קביעת סכום התגמול המשתנה הבסיסי: סכום התגמול המשתנה הבסיסי לכל נושאי המשרה ייקבע על פי הציון שיתקבל מחישוב "מדדי הבנק", כמפורט לעיל, באמצעות טבלת המרה הקושרת בין הציון שהושג לבין סכום התגמול המשתנה.

ד. מדדי הביצוע האישיים

הציון שיתקבל בחישוב מדד הביצוע האישי לכל סמנכ"ל (בהתאם לשיעור העמידה בכל אחד מהיעדים האישיים שנקבעו לו), עשוי להעלות את סכום התגמול האישי בשיעור של עד 25% או עד 30% (תלוי בתפקידו של הסמנכ"ל) מעבר לתגמול הבסיסי (כשהביצוע בפועל עלה על היעדים שנקבעו), או להפחיתו בשיעור של עד 20% (ככל שהביצוע בפועל נמוך מהיעדים שנקבעו).

2. התאמת התגמול למדדי ביצוע חלשים

מדדי ביצוע חלשים משליכים על התגמול המשתנה כדלקמן:

- אי עמידה ביעדי הסף - מונעת אפשרות לקבלת תגמול משתנה שנתי.
- היחסים שנקבעו בטבלת ההמרה (הקושרת בין הציון שהושג ב"מדדי הבנק", לבין סכום התגמול), יגרמו להפחתת סכום התגמול - ככל שהציון שהתקבל בחישוב "מדדי הבנק" יהיה נמוך יותר.
- מדדי ביצוע אישיים חלשים - יגרמו להפחתת המענק המשתנה הבסיסי בשיעור שעשוי להגיע עד 20% (בהתאם לציון שהתקבל בחישוב מדדים אלה).
- הדירקטוריון יהיה רשאי להפחית או לבטל את סך המענקים לכלל נושאי המשרה והעובדים המרכזיים (או לעובד מרכזי מסוים), לאחר קבלת המלצת ועדת ביקורת ותגמול, בין היתר, משיקולים הנוגעים לפעילות הבנק או הקבוצה הבנקאית עליה נמנה הבנק.

ה) התאמת התגמול המשתנה לביצועים ארוכי הטווח

הסדרי דחייה והבשלה

מדיניות הבנק כוללת הסדרי דחייה והבשלה של תגמול משתנה, במטרה לקשור בין התגמול המשתנה לביצועים ארוכי הטווח של הבנק.

תוכנית התגמול של הבנק כוללת מנגנון דחייה המיושם עבור כל נושאי המשרה בבנק, לפיו - סכום המענק המשתנה שחושב עבור שנה מסוימת (בהתאם למתווה שנקבע בתוכנית התגמול), ייפרס כדלקמן:

- מחצית מסכום התגמול תשולם לאחר מועד פרסום הדוחות הכספיים, לשנה שבגינה חושב התגמול.
- מחציתו האחרת של סכום התגמול כאמור, תיפרס לשלוש שנים עוקבות, ותשולם בשלושה שיעורים שווים (הסדר הדחייה).
- תשלום כל אחד מהמרכיבים הנדחים יותנה בכך שהבנק לא רשם הפסד בדוחותיו הכספיים לשנת המענק שקדמה למועד תשלום מנת המענק הנדחה.
- המנגנון שתואר לעיל חל על כל נושאי המשרה והעובדים המרכזיים בבנק.

1. הקלה בנושא דחיית תשלום המענק

הוראה 301A קובעת, כי לא חלה החובה לדחות את תשלום המענק המשתנה בשנה קלנדרית מסוימת בהתקיים שני תנאים מצטברים:

- סך המענקים המשתנים להם זכאי נושא משרה נמוך מ- 40% מהתגמול הקבוע באותה שנה קלנדרית.
- תקרת התגמול של נושא המשרה באותה שנה קלנדרית לא עולה על הקבוע בחוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו- 32016.

2. הסדרים להחזר תגמול (claw back)

במדיניות התגמול נכללים מנגנונים "להשבת תגמול" (claw back), בהתאם להוראת המפקח, כפי שעודכנה ביום 13 באוגוסט 2015.

3. התאמה לתוצאות דיסקונט

- ככל שהתשואה להון של קבוצת דיסקונט, בהתאם לדוחות הכספיים השנתיים המאוחדים, תפחת מ- 6%, סך המענקים לנושאי המשרה בבנק יפחת ב-20%.
- ככל שבנק דיסקונט יעמוד בכל היעדים המקסימאליים במדדים הקבוצתיים שנקבעו לנושאי המשרה, סך המענקים לנושאי המשרה בבנק יגדל ב-20%, בכפוף לתקרות המענק בתוכנית.

ו) תיאור סוגי התגמול המשתנה הנמצאים בשימוש הבנק

1. היחס ההולם בין התגמול המשתנה המרבי, לתגמול הקבוע

בהמשך להנחיה שנכללה בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 301A בנושא: "מדיניות התגמול", קובעת מדיניות התגמול בבנק, כי שיעור התגמול המשתנה שישולם בשנה קלנדרית לנושא משרה או עובד מרכזי - לא יעלה על 100% מהתגמול הקבוע ששולם לאותו עובד בגין אותה שנה קלנדרית.

³ ההקלה בנושא לא חלה על יישום תוכנית המענקים לשנת 2016.

2. תשלום מענק משתנה החורג מהשיעורים המכסימליים

הדירקטוריון יהיה רשאי, להעניק לנושא משרה או עובד מרכזי, מענק מיוחד בשנה מסוימת, שיגרום לחריגה מהתקרה שנקבעה להיקף התגמול המשתנה ביחס לתגמול הקבוע (100%), אך לא יותר משיעור של 200%. ההחלטה כאמור, תלווה בהנמקה מפורטת.

3. סוגי התגמול המשתנה

במדיניות הבנק נכלל רק סוג אחד של תגמול משתנה: תשלום מענק שנתי במזומן.

ז) היבטים כמותיים

1. תגמול שהוענק במהלך שנת הדיווח

ליום 31 בדצמבר 2018		ליום 31 בדצמבר 2019		סכום התגמול		
ב	א	ב	א			
עובדים מרכזיים אחרים	נושאי משרה בכירה	עובדים מרכזיים אחרים	נושאי משרה בכירה			
-	13	-	14	מספר העובדים	תגמול קבוע	1
-	12,599	-	14,531	סך תגמול קבוע (3+5+7)		2
-	12,599	-	14,531	מזה: מבוסס מזומן		3
-	-	-	-	מזה: נדחה		4
-	-	-	-	מזה: מניות או מכשירים מבוססי מניות אחרים		5
-	-	-	-	מזה: נדחה		6
-	-	-	-	מזה: צורות אחרות		7
-	-	-	-	מזה: נדחה		8
-	12	-	14	מספר העובדים	תגמול משתנה	9
-	4,304	-	4,169	סך תגמול משתנה (11+13+15)		10
-	4,304	-	4,169	מזה: מבוסס מזומן		11
-	353	-	-	מזה: נדחה		12
-	-	-	-	מזה: מניות או מכשירים מבוססי מניות אחרים		13
-	-	-	-	מזה: נדחה		14
-	-	-	-	מזה: צורות אחרות		15
-	-	-	-	מזה: נדחה		16
-	16,903	-	18,700	סך תגמול (2+10)		17

2. תשלומים מיוחדים

ליום 31 בדצמבר 2019

תשלומים מיוחדים		בנוסים מובטחים		מענקים בעת החתימה		תשלומי פיצויים	
מספר עובדים	סך הכל	מספר עובדים	סך הכל	מספר עובדים	סך הכל	מספר עובדים	סך הכל
-	-	-	-	1	110	1	210
-	-	-	-	-	-	-	-

ליום 31 בדצמבר 2018

תשלומים מיוחדים		בנוסים מובטחים		מענקים בעת החתימה		תשלומי פיצויים	
מספר עובדים	סך הכל	מספר עובדים	סך הכל	מספר עובדים	סך הכל	מספר עובדים	סך הכל
-	-	-	-	-	-	1	645
-	-	-	-	-	-	-	-

3. תגמול נדחה

ה	ד	ג	ב	א	ליום 31 בדצמבר 2019
הסכום הכולל של התגמול הנדחה (paid out) ששולם בשנת הדיווח	הסכום הכולל של התיקון שבוצע במהלך השנה עקב התאמות משתמעות בדיעבד	הסכום הכולל של התיקון שבוצע במהלך השנה עקב התאמות מפורשות בדיעבד	מזה : הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול הנדחה והתגמול המוחזק שחשוף להתאמות בדיעבד, מפורשות ו/או משתמעות	הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול הנדחה	תגמול נדחה ותגמול מוחזק (retained)
-	-	-	-	-	נושאי משרה בכירה
962	-	-	818	818	מזומן
-	-	-	-	-	מניות
-	-	-	-	-	מכשירים מבוססי מזומן
-	-	-	-	-	אחר
-	-	-	-	-	עובדים מרכזיים אחרים
-	-	-	-	-	מזומן
-	-	-	-	-	מניות
-	-	-	-	-	מכשירים מבוססי מזומן
-	-	-	-	-	אחר
962	-	-	818	818	סה"כ

ה	ד	ג	ב	א	ליום 31 בדצמבר 2018
הסכום הכולל של התגמול הנדחה (paid out) ששולם בשנת הדיווח	הסכום הכולל של התיקון שבוצע במהלך השנה עקב התאמות משתמעות בדיעבד	הסכום הכולל של התיקון שבוצע במהלך השנה עקב התאמות מפורשות בדיעבד	מזה : הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול הנדחה והתגמול המוחזק שחשוף להתאמות בדיעבד, מפורשות ו/או משתמעות	הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול הנדחה	תגמול נדחה ותגמול מוחזק (retained)
-	-	-	-	-	נושאי משרה בכירה
962	-	-	1,780	1,780	מזומן
-	-	-	-	-	מניות
-	-	-	-	-	מכשירים מבוססי מזומן
-	-	-	-	-	אחר
-	-	-	-	-	עובדים מרכזיים אחרים
-	-	-	-	-	מזומן
-	-	-	-	-	מניות
-	-	-	-	-	מכשירים מבוססי מזומן
-	-	-	-	-	אחר
962	-	-	1,780	1,780	סה"כ

לפירוט השכר וההטבות לנושאי המשרה הבכירים בבנק, ראה [פרק ממשל תאגידי בדוח הכספי](#).

תוספת א' - קשרים בין הדוחות הכספיים וחשיפות פיקוחיות

(א) הבדלים בין בסיס האיחוד החשבונאי לבין בסיס האיחוד הפיקוחי

א	ג	ד	ה	ו	ז	
יתרות מאזניות כפי שדווחו בדוחות הכספיים שפורסמו	יתרות מאזניות של פריטים ש :					
	כפופים למסגרת סיכון אשראי	כפופים למסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	כפופים למסגרת איגוח	כפופים למסגרת סיכון שוק	לא כפופים לדרישות הון או כפופים לניכוי מבסיס ההון	
ליום 31 בדצמבר 2019	נכסים					
	מזומנים ופיקדונות בבנקים	6,708	6,708	-	-	-
	ניירות ערך	4,806	4,716	17	-	73
	אשראי לציבור	32,439	32,438	1	-	-
	הפרשה להפסדי אשראי	(472)	(472)	-	-	300
	אשראי לציבור, נטו	31,967	31,966	1	-	300
	אשראי לממשלה	-	-	-	-	-
	השקעות בחברות מוחזקות	12	10	-	-	(2)
	בניינים וציוד	391	391	-	-	-
	נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	4	-	-	-	(4)
	נכסים בגין מכשירים נגזרים	80	-	80	-	-
	נכסים אחרים	466	466	2	-	2
	סך נכסים	44,434	44,257	100	73	296
	התחייבויות					
	פיקדונות הציבור	36,232	-	-	-	36,232
	פיקדונות מבנקים	510	-	-	-	510
	פיקדונות הממשלה	141	-	-	-	141
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	-	-	-	-	-	
איגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים	2,662	-	-	-	2,662	
התחייבויות אחרות	1,831	-	145	-	1,686	
סך התחייבויות	41,376	-	145	-	41,231	

א	ג	ד	ה	ו	ז	
יתרות מאזניות של פריטים ש:						
ליום 31 בדצמבר 2018	יתרות מאזניות כפי שדווחו בדוחות הכספיים שפורסמו	כפופים למסגרת סיכון אשראי	כפופים למסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	כפופים למסגרת איגוח	כפופים למסגרת סיכון שוק	לא כפופים לדרישות הון או כפופים לניכוי מבסיס ההון
נכסים						
מזומנים ופיקדונות בבנקים	3,102	3,102	-	-	-	-
ניירות ערך	6,599	6,177	41	-	381	-
אשראי לציבור	26,048	26,047	1	-	-	-
הפרשה להפסדי אשראי	(373)	(373)	-	-	-	258
אשראי לציבור, נטו	25,675	25,674	1	-	-	258
אשראי לממשלה	-	-	-	-	-	-
השקעות בחברות מוחזקות	9	7	-	-	-	(2)
בניינים וציוד	351	351	-	-	-	-
נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	-	-	-	-	-	-
נכסים בגין מכשירים נגזרים	96	-	96	-	-	-
נכסים אחרים	387	385	2	-	-	-
סך נכסים	36,219	35,696	140	-	381	256
התחייבויות						
פיקדונות הציבור	30,551	-	-	-	-	30,551
פיקדונות מבנקים	296	-	-	-	-	296
פיקדונות הממשלה	145	-	-	-	-	145
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	-	-	-	-	-	-
איגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים	942	-	-	-	-	942
התחייבויות אחרות	1,562	-	124	-	-	1,438
סך התחייבויות	33,496	-	124	-	-	33,372

ב) הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי

הפניות להרכב ההון הפיקוחי		מאזן פיקוחי מאוחד	
		31/12/2018	31/12/2019
במיליוני ₪			
נכסים			
1	מזומנים ופיקדונות בבנקים	6,708	3,102
2	ניירות ערך	4,806	6,599
2.1	מזה : השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינן עולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי	-	-
2.2	מזה : השקעות בהון של תאגידים פיננסיים העולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי שאינן עולות על סף ההפחתה	-	-
2.3	מזה : ניירות ערך אחרים	4,806	6,599
3	אשראי לציבור	32,439	26,048
4	הפרשה להפסדי אשראי	(472)	(373)
4.1	מזה : הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי הנכללת בהון רובד 2	(300)	(258)
4.2	מזה : הפרשה להפסדי אשראי שלא נכללת בהון הפיקוחי	(172)	(115)
4.3	אשראי לציבור, נטו	31,967	25,675
5	השקעה בחברות כלולות	12	9
5.1	מזה : השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינן עולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי	-	-
5.2	מזה : השקעות בהון של תאגידים פיננסיים העולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי שאינן עולות על סף ההפחתה	10	7
5.3	מזה : השקעות שאינן מניות בהון של תאגידים פיננסיים העולות על 10% מההון של התאגיד הפיננסי שנוכו מההון	2	2
6	בניינים וציוד	391	351
6.1	נכסים בלתי מוחשיים	4	-
7	נכסים בגין מכשירים נגזרים	80	96
8	נכסים אחרים	466	387
8.1	מזה : נכסי מס נדחה	372	308
8.1.1	מזה : נכסי מס נדחה המיוחסים להפרשי עיתוי שנוכו מההון	-	-
8.1.2	מזה : נכסי מס נדחה למעט אלו המיוחסים להפרשי עיתוי	-	-
8.1.3	מזה : התחייבות מס נדחה בגין נכסים בלתי מוחשיים	2	-
8.1.4	מזה : נכסי מס נדחה אחרים	374	308
8.2	מזה : עודף יעודה על עתודה	-	-
8.3	מזה : נכסים אחרים נוספים	94	79
סך הכל נכסים		44,434	36,219
התחייבויות והון			
9	פיקדונות הציבור	36,232	30,551
10	פיקדונות מבנקים	510	296
11	פיקדונות הממשלה	141	145
12	אג"ח וכתבי התחייבות נדחים	2,662	942
12.1	מזה : כתבי התחייבות נדחים שאינם מוכרים כהון פיקוחי	532	326
12.2	מזה : כתבי התחייבות נדחים המוכרים כהון פיקוחי	424	359
12.2.1	מזה : כשירים כרכיבי הון פיקוחי	260	100
12.2.2	מזה : אינם כשירים כרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות המעבר	164	259
13	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	145	124

מאזן פיקוחי מאוחד		הפניות להרכב ההון הפיקוחי
31/12/2018	31/12/2019	
במיליוני ₪		
14	1	1
14.1	1,438	1,686
14.2	-	-
14.3	12	15
15	1,426	1,671
15.1	33,496	41,376
15.1.1	2,723	3,058
15.1.2	2,723	3,058
15.1.3	51	51
15.1.3.1	2	2,903
15.1.3.2	3	(77)
15.1.3.3	-	-
15.1.3.4	-	-
15.1.4	152	152
15.2	-	-
15.2.1	-	-
15.2.2	-	-
15.3	-	-
15.3.1	-	-
15.3.2	-	-
16	-	-
16.1	-	-
16.2	-	-
16.3	-	-
16.4	-	-
סך הכל הון עצמי		2,723
סך הכל התחייבויות והון עצמי		36,219
		44,434

(ג) המקורות העיקריים להבדלים בין סכומי החשיפה הפיקוחית לבין היתרות המאזניות בדוחות הכספיים

31/12/2019						
א	ב	ג	ד	ה		
סה"כ	פריטים שחלה עליהם :					
	מסגרת סיכון אשראי	מסגרת איגוח	מסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	מסגרת סיכון שוק		
1	44,430	44,257	-	100	73	סכום היתרה המאזנית של הנכסים בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי
2	(145)	-	-	(145)	-	סכום היתרה המאזנית של ההתחייבויות בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי
3	44,285	44,257	-	(45)	73	סכום כולל נטו לפי בסיס האיחוד הפיקוחי
4	6,592	2,292	-	29	-	סכומים חוץ-מאזניים
5	-	-	-	-	-	הבדלים שנגרמים מהבדלים בכללי הקיזוז, פרט לאלה שכבר נכללו בשורה 2
6	315	315	-	-	-	הבדלים הנגרמים מהפרשות
7	-	-	-	-	-	:
8	51,192	46,864	-	(16)	73	סכומי חשיפה שמובאים בחשבון למטרות פיקוחיות

31/12/2018						
א	ב	ג	ד	ה		
סה"כ	פריטים שחלה עליהם :					
	מסגרת סיכון אשראי	מסגרת איגוח	מסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	מסגרת סיכון שוק		
1	36,217	35,696	-	140	381	סכום היתרה המאזנית של הנכסים בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי
2	(124)	-	-	(124)	-	סכום היתרה המאזנית של ההתחייבויות בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי
3	36,093	35,696	-	16	381	סכום כולל נטו לפי בסיס האיחוד הפיקוחי
4	5,995	2,120	-	31	-	סכומים חוץ -מאזניים
5	-	-	-	-	-	הבדלים שנגרמים מהבדלים בכללי הקיזוז, פרט לאלה שכבר נכללו בשורה 2
6	270	270	-	-	-	הבדלים הנגרמים מהפרשות
7	-	-	-	-	-	:
8	42,358	38,086	-	47	381	סכומי חשיפה שמובאים בחשבון למטרות פיקוחיות

לא נמצא הבדל משמעותי בין בסיס האיחוד החשבונאי לבין בסיס האיחוד הפיקוחי.

נספחים

(א) מילון מונחים

מונח	הסבר
איכות ניהול	הערכת נאותות ואפקטיביות ניהול הסיכון (לרבות אפקטיביות הבקורות).
אינדיקטור (Key Risk Indicator)	אמצעי שנועד להציג את מצב החשיפה ביחס לסיכון.
אירוע כשל	אירוע בו התממש סיכון, בין אם נגרם נזק לבנק ובין אם לאו.
אשראי ברוטו	יתרת החוב הרשומה לפני הפרשות ומחיקות חשבונאיות.
אשראי חוץ מאזני	מסגרות לא מנוצלות+ערבויות+נגזרים ו- OTC.
אשראי מאזני	אשראי לציבור + השקעות עצמיות של הבנק (נוסטרו).
באזל	ועידת באזל המפתחת תקני בנקאות במטרה לספק יציבות למערכת הבנקאות הבין לאומית ולהפחית עיוותי תחרות בין בנקים.
בטוחות / ביטחונות	נכסים שונים (סחירים ושאינם סחירים) המיועדים להבטחת החזר חובות הלקוח, כאשר אינו עומד בהחזרים המוסכמים בינו לבין הבנק.
הסדר החזר תגמול (clawback)	הסכם חוזי שבו העובד מסכים להחזיר לתאגיד הבנקאי את הבעלות על סכום של תגמול כאשר נסיבות מסוימות יתקיימו.
הסדר הפחתת תגמול	הסדר שמתיר לתאגיד הבנקאי למנוע הבשלה של כל או חלק מסכום התגמול הנדחה בקשר לתוצאות סיכון.
הפחתת סיכון אשראי (CRM)	הפחתת סיכון אשראי (CRM - Credit Risk Mitigation) - מקזזי סיכון המותרים לקיזוז עפ"י הוראות באזל 2 (בעיקר: ביטחונות נזילים משועבדים כנדרש). לפי הוראות אלה הבנק יכול, בעת חישוב דרישות ההון, להפחית את חשיפת האשראי שלו כלפי הצד הנגדי, ובכך להביא בחשבון את השפעת הפחתת הסיכון של הביטחון.
הפרשות להפסדי אשראי	עתודה שיוצר הבנק לכיסוי הפסדים צפויים בגין חבויים לקוחותיו. לפי הנחיות בנק ישראל יש לבצע הפרשות פרטניות וקבוצתיות. הפרשה להפסדי אשראי על בסיס פרטני - הפרשה הנדרשת לכיסוי הפסדי אשראי צפויים בגין חובות שנבדקו על בסיס פרטני וזוהו כפגומים. הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי - הפרשה בגין קבוצות גדולות של חובות (תקינים ולא תקינים) לרבות הפרשות להפסדי אשראי בגין הלוואות לדירור הנמדדות בשיטת "עומק הפיגור".
חבות	אשראי והתחייבויות למתן אשראי (מאזני וחוץ מאזני) כמשמעותם בהוראת ניהול בנקאי תקן 313.
חוב בהשגחה מיוחדת	חוב שיש לו חולשות פוטנציאליות בגין נדרשת תשומת לב מיוחדת של ההנהלה, אשר אם לא יטופלו, תיתכן הרעה בסיכויים לפירעון האשראי או במעמדו של הבנק כנושה.
חוב פגום	חוב שהבנק צופה כי לא יוכל לגבות את הסכומים המגיעים מהחייב, במועדים שנקבעו על פי הסכם החוב.
יעד עסקי (Key Performance Indicator)	מטרה עסקית רצויה המוגדרת במונחים כמותיים או איכותניים, הנגזרת מהמגבלות של התיאבון לסיכון.

יתרת חוב רשומה	יתרת החוב, לרבות ריבית צבורה שהוכרה, פרמיה או ניכיון שטרם הופחתו, עמלות נדחות נטו או עלויות נדחות נטו שנוקפו ליתרת החוב וטרם הופחתו, ובניכוי כל חלק מהחוב שנמחק חשבונאית.
מבחני קיצון (Stress Tests)	מגוון טכניקות (כמותיות ו/או איכותניות) לכימות השפעת התממשות תרחישי קיצון.
מגבלה	מגבלה רגולטורית (Regulatory Risk Limit): היגד שנקבע ע"י גורם רגולטורי, המהווה גבול מינימום / מקסימום לפעילות הבנק. מגבלה פנימית (Internal Risk Limit): היגד הנקבע ע"י הבנק, המהווה גבול לפעילות במסגרת התיאבון לסיכון.
מח"מ	הממוצע המשוקלל של זמן תשלומי / תקבולי הקרן והריבית המהווים של מכשירים פיננסיים.
סיבולת לסיכון (Risk Tolerance)	קביעה ספציפית של רמת ההשתנות שהבנק מוכן לקבל סביב מטרותיו העסקיות.
סיכון שיורי	נקבע כשילוב בין רמת הסיכון המובנה לבין רמת איכות הניהול (הערכה סובייקטיבית).
סף התרעה	נועד להצביע על החשיפה לסיכון כאשר היא מגיעה לרמה מסוימת שנקבעה מראש.
פרופיל סיכון	הערכת הסיכון המצרפי הגלום בחשיפות ובפעילות של הבנק.
צפיפות RWA	סך נכסי סיכון משוקללים לחלק לסך החשיפות לאחר CCF ולאחר CRM
תיאבון לסיכון (Risk Appetite)	קביעה ברמת-על, מהו הסיכון שהתאגיד הבנקאי מוכן לקבל בהתחשב במאפייני סיכון/תשואה; נתפס לרוב כמבט צופה פני עתיד של קבלת סיכון.
תיק למסחר	מורכב מפוזיציות במכשירים פיננסיים המוחזקות עם כוונת מסחר, לצורך מכירה חוזרת בטווח זמן קצר, ו/או מתוך כוונה להרוויח משינויי מחירים ממשיים או צפויים בטווח קצר או ללכוד רווחי ארביטראז'. כדי שמכשיר פיננסי יחשב כחלק מהתיק למסחר עליו להיות חופשי מאמנה כלשהי המגבילה את סחירותו או שקיימת אפשרות לגדרו באופן מלא.
תיק לפדיון	תיק המכיל נ"ע אשר לבנק יש כוונה ויכולת להחזיקן לטווח ארוך/ עד למועד הפדיון. התיק מוצג לפי שיעור התשואה לפדיון, הגלום בו מיום קנייתו.
תרחיש (Scenario)	השתלשלות היפותטית או היסטורית של אירועים כלכליים או אחרים להם יכולת לגרום להתממשות של מקצת או מכלול הסיכונים אליהם חשוף התאגיד הבנקאי במסגרת פעילותו העסקית.
תרחישי קיצון (Stress Scenarios)	מגוון אירועים או השפעות/גורמים שעשויים לגרום להפסדים או לרווחים ניכרים, או להקשות במידה ניכרת על השליטה בסיכונים (ברמה חמורה או חריגה), בהסתברות נמוכה אך מתקבלת על הדעת (נקראים גם "סיפור המעשה" או "נרטיב"). תרחישי קיצון יכולים להיות השלמה למתודולוגיות סטטיסטיות, כגון השלמה ל-VaR.
מעבר לדלפק (OTC)	(Over The Counter) מכשירים פיננסיים אשר אינם נסחרים בבורסה רשמית, והמסחר בהם מבוצע ישירות בין שני צדדים נגדיים.
CCF	(Credit Conversion Factors) המרה של פריטים חוץ מאזניים לשווה ערך לאשראי - לפי הגישה הסטנדרטית של באזל 2, פריטים חוץ מאזניים מומרים לשווה ערך חשיפות אשראי באמצעות שימוש במקדמי המרה לאשראי.
FSB	(Financial Stability Board) המוסד ליציבות פיננסית הינו גוף בינלאומי הכולל את 20 הכלכלות הגדולות בעולם, אשר מנטר את המערכת הפיננסית העולמית. המוסד פועל כדי לחזק את המערכת הפיננסית ולהגביר את היציבות של שווקים פיננסיים בינלאומיים. פעילות המוסד מכוונת לזיהוי סיכון מערכתי במגזר הפיננסי וכתוצאה מכך לגבש מדיניות טיפול בסיכונים אלו ע"י פיקוח.
FSF	(Financial Stability Forum) פורום היציבות הפיננסית הינה קבוצה המורכבת מרשויות פיננסיות לאומיות ראשיות כגון משרדי אוצר, בנקים מרכזיים וגופים פיננסיים בינלאומיים במטרה לקדם את היציבות הפיננסית הבינלאומית.
ISDA	(International Swaps and Derivatives Association) איגוד בינלאומי לנגזרים ועסקאות החלף.

אינדקס

19	RWA
94	אבטחת מידע
91	איסור הלבנת הון
76, 75, 44	אמצעי ההון
102, 99, 15	אסטרטגיה ותכניות עבודה
99, 15, 13	אסטרטגיה עסקית
86, 58, 34, 15	ביקורת פנימית והחברה האם
87	דרישת הון בגין סיכון תפעולי
94, 8	הגנת הפרטיות
100, 99, 81, 68, 67, 66, 65, 63, 62, 15, 10	הדירקטוריון
9, 8	הוגנות והגינות
87, 70, 65, 58	הון פיקוחי
92, 81, 13	החברה האם
36, 34	הלוואות פגומות
68, 63	הלימות ההון
95, 93, 87, 85	המשכיות עסקית
99, 96, 11	הנהלת הבנק
99, 98, 97, 95, 93, 90, 86, 67, 63, 58, 52, 34, 16, 14, 13	הערכת נאותות הלימות ההון- ICAAP
69, 52, 32, 16, 14, 11, 9	הפרדת תפקידים
32, 10	ועדת אשראים דירקטוריון
15	ועדת ביקורת דירקטוריון
32	ועדת ניהול סיכון אשראי ריכוזיות וסביבה
96	ועדת ניהול סיכון משפטי
86	ועדת ניהול סיכון תפעולי
99, 98, 96, 95, 93, 92, 89, 86, 82, 75, 69, 59, 52, 32, 10	ועדת ניהול סיכונים דירקטוריון
98, 96, 92, 89, 86, 75, 69, 59, 52, 32, 11	ועדת ניהול סיכונים הנהלה
100, 95, 93, 92, 86	ועדת תגמול ומנהל דירקטוריון
103	יחס הלימות הון
103	יחס יעילות תפעולית
83, 81, 80, 79, 78	יחס כיסוי הנוילות
97, 95, 93, 90, 86, 58, 52, 15	מוצר חדש
83, 79, 69, 63, 30, 29, 19, 8, 7, 6	מיזוג מוניציפל בנק
88, 6	מיקור חוץ
99, 98, 92, 82, 75, 69, 59, 52, 32	מנהל סיכון
15, 11	מנהל סיכונים ראשי
99, 98, 97, 95, 93, 90, 86, 58, 52, 34, 14	מסגרת הבקרה הפנימית
14	מסגרת ניהול סיכון ומסמכי מדיניות
99, 98, 97, 95, 93, 90, 86, 58, 52, 34, 15	מסמך סיכונים רבעוני
86, 58, 34, 15	מעורבות פונקצית ניהול הסיכונים בתהליכי קבלת החלטות מהותיות
99, 98, 97, 95, 93, 90, 86, 58, 52, 34, 13	ניהול סיכונים קבוצתי
19	נכסים משוקללים בסיכון
53	סוכנויות לדירוג אשראי
61, 60, 58	סיכון אופציות
99	סיכון אסטרטגיה
62	סיכון אשראי

51	סיכון אשראי צד נגדי
60, 58	סיכון בסיס
60	סיכון בסיס ריבית
85	סיכון דיווח כספי
61	סיכון השקעות
92, 85	סיכון טכנולוגיות המידע
35, 17, 8	סיכון מודל עסקי
98, 91, 89	סיכון מוניטין
83	סיכון מימון
75, 60, 58	סיכון מניות
85	סיכון מעילות והונאות
60	סיכון מרווח
96, 85	סיכון משפטי
83, 78	סיכון נזילות
94	סיכון סייבר
51	סיכון סליקה
60	סיכון עקום התשואה
89, 85	סיכון ציות
69, 68, 66, 60, 59, 58	סיכון ריבית
44	סיכון ריכוזיות אשראי
59, 58	סיכון שוק
60	סיכון תמחור מחדש
85, 61	סיכון תפעולי
91	סיכונים חוצי גבולות
86, 58, 34	סקירות תקופתיות של הסיכונים
99	פונקצית ניהול הסיכונים
82, 75, 69, 59, 58, 52	פורום פיננסי
16	פיתוח ותיקוף מודלים
85, 58, 51, 32, 9	קווי הגנה
44	ריכוזיות ענפי משק
99, 98, 97, 95, 93, 90, 86, 58, 15	שילוב ניהול סיכונים בתוכניות העבודה
9	תגמול
9	תהליך מוצר חדש
98	תוכניות מגירה
99, 98, 96, 89, 85, 58, 32, 13	תיאבון לסיכון
61, 14	תכנון הון
14, 9	תרבות בקרה
90, 9, 8	תרבות ניהול סיכונים וציות
8	תרבות ציות